

16
27
1724

1845
No. 2
at
1845

949.1

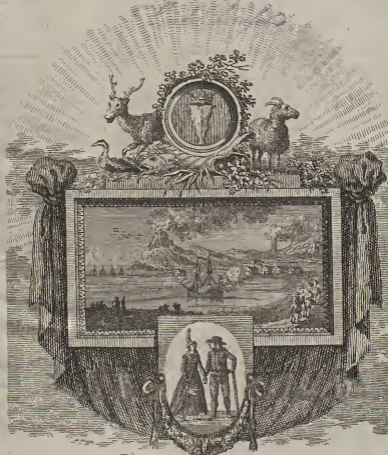
Pon

SAMLINGER

Fils

Handels Magazin for
ISLAND

2den Deel

Kiöbenhavn 1788

Frykt hos Joh. Frid. Schultz Kong. Univerfitet.

Bogtrykker

Bradt fecit

I n d h o l d .

Capitel I.

	Pag.
General Notitie over de til Handel paa Island ubi Varene 1786 og 1787 udsendte 137 diverse Vare Artillers Quantitet, til saamlige XXV Handels-Havne og Factioner m. m.	1:16
Skiberum af Commercclæster, saavel i Hensigt til Cargason som Retourvarene ved Landets XXV Handels-Factioners Beseiling.	17:18
Oplysning, angaaende de til Handel paa Island fornødne og affættelige Cargaisons Vare, inddeelt ubi XXXIV Anmærkninger; angaaende Oværns-Stenes Tilvirkning i Island til Meel-Malning, hvortil er udsat Præmier indtil 27 Martii 1790.	19:29
Nota over de XXIII Kongelige Anordninger, som (til tværende Tid udgang af Januarii 1788) deels i det hele vedkommer Handelen paa Island, deels har megen Indflydelse paa samme.	30:32
Licitations Conditioner, ved Skibsbesragtning item Certeparthie og Connossement ved Skibs Expeditioner til Handel paa Island, og bestemte til inden- eller udenrigs Postpladser med Retour-Varene, m. m.	33:53

Instruc.

I n d h o l d.

Pag.

Instruktion for de i den Kongelige Islandſke Handels- og Fiſkefangst-Tjeneste til Handelen ved Eſterliggerierne i Island at foreſtaaе, antagne Riib-mænd ſaavelſom de hos dem værende Handels-Betientere, m. m. ubi XXVII Poſter. 54-70

Capitel II.

Til Oplyſning om en velgrundet Handels-Politik i Island. a) Privilegier med Kongelig Confirmation for det ubi Maret 1752, i Island til ſamme Lands Producters bedre Forarbeidſe pprettede Interesſentſkab; b) Associations-Contract imellem det Kongelige octroierede Handels-Compagnie i Kiøbenhavn og det islandſke Interesſentſkab. c) Actie-Brevets Indretning imellem det islandſke Interesſentſkab, m. m. 71-92

For at forebygge oftere de Seilagtigheder, der for- antebidgede forbemeldte Handels Associations-Contracts Ophavelſe, er anført. a) Commissions-Dommen under 20 April 1768 ubi Handels-Tviſtigheder imellem de associerede Handels- og Fabrik-Interesſentſkaber i Island og Dannemærk. b) Den desangaaende under 14 Martii 1769 afsagde Høieſte-Rets Dom. c) Angaaende det ubi Island værende Interesſentſkabs Actie-Brevets Afſlutning i det octroierede Handels Compagnies Bøger, under 20 April 1770. 93-104

Extract af Kongelig Commissorium under 16 Maj 1772 til Commissarier i Island, at paakiende Tviſtigheder imellem Interesſentſkabet i Island

I n d h o l d.

Pag.

og det octroierede Handels-Compagnie; Directorenes Demonstration om Sagen paa Compagniets Vegne i Memorial til Kongen under 25 Maji 1772; angaaende den i Island ved Commissions-Retten affagde Dom under 11 October 1773 og endelig Sagens Forlig ved Kongelig Rescript af 12 Maji 1779. 105-113

Capitel III.

Nyttige Anmærkninger om Uld-Spinderie i Almindelighed ved Fabriquer Branner; Om det Islandske Uldgarns samt Hør- og Vlaar-Spinderie i XX særskilte Anmærkninger; Extract af sal. Ridsmand Hr. Hans Christensens velgrundede Forestilling under 17 April 1780, angaaende Fabriquen m. m. i Reicheviig; Instrux af 1 Junii 1784 for Fabrikmester Friderich Giese ved benevnte Fabrik i Island. 114-132

Capitel IV.

Samling af XXX nyttige Grund-Regler m. m. ved Frihandelens Indretninger i Island, i Følge den desangaaende udkomne Kongelig Forordning om Handelen og Søefarten paa Island af 13 Junii 1787; Underretning om Verel-Conjunctionenes egentlige Forhold m. m. 133-159

Capitel V.

Udtog af de Islandske Annaler, angaaende Fiskerierne under de islandske See-Kyster fra Aaret

1605 til Aaret 1785, med nogle Anmærkninger til nærmere Oplysning. " " " " " "	160:170
Om Fiskerierne, samt Nedsfaberne ved Angel-Fiskeriet, Torstegarns Brug, item ved Silde- og Slyndre-Garn, Sækkensods Brug. Ørrede- eller Joreller- samt Laxegarn, saavelsom Sættegarn ved Sølhunde-Fangst. " " " " " "	171:183
Det Kongelige Rescript af 8 April 1782 til Stiftbefalingsmanden over Island, angaaende de aller-naadigst anbefalede Regler ved Torstegarns-Fiskeriet i Havnefiorden (inden Guldbringe-Syssel.)	184:189
Underretning om et efter Islandsk Bygningsmaade opførende Pakhuus. " " " " " "	190:192

Capitel VI.

Afskillige Oplysninger ved den indønlandske her Oplands-Handelen i Island; Om Handel og Deeling udi <i>Fastegods</i> og <i>Lösöre</i> ; Om de særskilte Beregningsmaader af <i>Hundrede</i> i Handels- <i>Bærdie</i> og <i>Hundrede</i> i <i>Jordegodsers Bærdie</i> ; Om Beregningsmaade i <i>Bærdie</i> af <i>Alen</i> i <i>Landskyld</i> og <i>Alen</i> i <i>Dyrhed</i> m. m. Item om <i>Öre</i> i <i>Landskyld</i> og <i>Öre</i> i <i>Landsviis</i> m. m. Om <i>Forskiellen</i> af <i>Tiende</i> og <i>Skifre-Tiende</i> m. m.; Tabellarisk Beregning over hvorledes <i>Fisketal</i> i Handels-Benøvnelse beregnes til <i>Courant</i> , item <i>Courant Mynt</i> til <i>Fisketal</i> . " " " " " "	193:200
--	---------

Første Capitel.

- A. General Udbrednings Notitie over Cargason-Bahrene til samtlige XXV Handels-Havne i Island, udi Aarene 1786 og 1787.
- B. Beregning over det efter Syffelernes Fornødenhed udfordrende Skibs-Rum til de XXV Handelshavne, nemlig:

Udi Sönderlands Amtet.	Udi Westerslands Amtet.	Udi Nordlands Amtet.	Udi Öderland. Amtet.
* Westmannöe	Badenstad -	* Öesfiörd. -	* Rödefiörd.
Örebak - -	Stappen - -		eller
Grindevig -	Olufsvig - -	Huufewig. -	
Bofand - -	* Grönnefiörd	Haabsaas - -	(Eskefiörd.)
Kieblevig -	Stikkelsholm		
Havnefiörd -	Flatöe - -	Skagestrand.	Wapnefiörd.
* Holmen (nu	Patixfiörd -		Berrefiörd.
Reicheviig.)	Bildahl - -		
	* Issefiörd -		
	Dyrefiörd -		
	Rekkefiörd -		

De med dette Tegn * bemærkede Havne, have i Følge Kongelig Anordning af 17 November 1786., Riisbstedts Frieheder, (see det Islandske Handels-Magazin, 1ste Deel trykt Aar 1787, (fra Pag. 327 til 332.)

Forste Capitel.

2

pro Anno 1786.					pro Anno 1787.				
A. Sortementer.	Q u a n t i t e t .		P r i s e r n e .	V e l s e r .		Sortementer.	Q u a n t i t e t .		A n m e r k n i n g .
				Rigsdaler.	ß.				
Rug, umaler. :	9600	Tønder.	a 3 Rdr. 32 Sk.	32000	—	Rug. : : :	8250	Tønder.	1ffe under 12 Ebspund.
Byg, umaler. :	6385	—	a 2 : 88	18622	88	Byg. : : :	4181	—	10 Ebspund 6 Pund.
Havre, umaler. :	315	—	a 1 : 80	577	48	Havre. : : :	136	—	pr. 2d. 10 Ebd. 12 Pbd. en halv 2d. 5 Ebd. 2 Pbd. en fjerding 2d. 2 Ebd. 2 Pbd.
Meel, Rugmeel.	5748	—	a 3 : 64	21076	—	Meel, Rugmeel i Tønder. : : :	3462	—	
Meel, Bygmeel.	966	—	a 3 : 32	3220	—	Meel, Bygmeel i Tønder. : : :	448	—	Samme Møgt.
Brød, haardt bage Eftisbrød falder.	1097	—	100 Pund. a 3 : 56	3144	70	Brød, Eftisbrød i Tønder. : : :	355	—	pr. Tønde 22 Pund.
Brød, haardt bage fint Efton-Rogen falder. : : :	577	—	100 Pund. a 4 : 64	2100	27	Brød, Efton-Ro- gen. : : :	713	—	pr. Tønde 78 Pund. deels i Pasterac deels i Gatte.
Gryn, Voghvede.	278	—	a 8 : 64	2409	32	Gryn, Voghvede.	152	—	—
Gryn, Byg. :	266	—	a 7 : 32	1950	64	Gryn, Byg. :	137	—	—
Gryn, Havre. :	128	—	a 10 : —	1280	—	Gryn, Havre. :	63	—	—
Malt. : : :	186	—	a 3 : 44	643	24	Malt. : : :	123	—	—
Humle. : : :	460	Pund.	Eftippund. a 43 : —	61	78	Humle. : : :	302	Pund.	Garfeben.
Erter. : : :	781	Tønder.	a 4 : 48	3514	48	Erter. : : :	410	Tønder.	—
Salt, Spanst. :	471	—	a 2 : —	942	—	Salt, Spanst. :	490	—	Eftabons.
— Fransk. :	1731	—	a 1 : 48	2596	48	— Fransk. :	1239	—	Fra Crostic.
— Morst. :	9	—	a 3 : —	27	—	— Morst. :	11	—	—
Jern. : : :	59	Eftippund.	a 11 : 80	698	16	Jern. : : :	80½	Eftippund.	Morst.
Tiare. : : :	236	Tønder.	a 3 : 56	845	64	Tiare. : : :	291	Tønder.	Middeftond.
Steenkul. : : :	31	Løfter.	a 18 : —	558	—	Steenkul. : : :	29½	Løfter.	Stoiffe fvar.

pro Anno 1786.						pro Anno 1787.					
A. Sortementer.	Quantitet.		Priserne.	Delsber.		Sortementer.	Quantitet.		Anmærning.		
				Rigsdaler.	ß.						
Brynestene. s s	800	Stykker.	a 1 Rdlr. 32 Sk.	10	64	Brynestene. s s	2100	Stykker.	3 mindre 7 Tomme lang.		
Søm, Raadsøm, store. s s s	10	$\frac{8}{10}$ *)	a 1 s 12 s		11	24	Søm, Raadsøm, store. s s s	20	$\frac{8}{10}$	—	
Dito, småe. s	70	$\frac{8}{10}$	a s s 64 s		46	64	Dito, småe. s	29	$\frac{8}{10}$	—	
Beeg. s s s	7	Lispund.	12 Lispund. 5 Rdlr.		2	88	Beeg. s s s	7	Lispund.	—	
Blyeklumpe. s	381	Pund.	a 18 s 48 s		22	3	Blyeklumpe. s	488	Pund.	—	
Strie, grov. s	20700	Alen.	a s s 5 s		1078	12	Strie, grov. s	15450	Alen.	En Alen bred.	
— fin. s s	670	—	a s s 6 s		41	84	— fin. s	1350	Alen.	En otteende deel Alen bred.	
Angler, rebulfede. s s s	262	$\frac{8}{10}$	1000 Stykker. a 3 s 76 s		99	33	Angler, rebulfede. s s s	328	$\frac{8}{10}$	—	
Angler, bagulfede. s s s	5	—	a 3 s 56 s		1	76	Angler, bagulfede. s s s	—	—	—	
Fiskelinner, 60 Favn. s s s	1850	Stykker.	a s s 55 s		1075	30.	Fiskelinner, 60 Favn. s s s	1400	Stykker.	a 4 Pund.	
Fiskelinner, 40 Favn. s s s	440	—	a s s 41 $\frac{17}{10}$ s		191	78	Fiskelinner, 40 Favn. s s s	470	—	a 3 Pund.	
Fiskelinner, Poddinner. s s s	4440	—	a s s 27 $\frac{9}{10}$ s		1269	54	Fiskelinner, Poddinner. s s s	3700	Stykker.	a 2 Pund.	
Angeltømmer. s	35	$\frac{8}{10}$	a s s 24 s		8	72	Angeltømmer. s	105	$\frac{8}{10}$	—	
Skindbindel. s	1310	Pund.	a s s 8 s		109	16	Skindbindel. s	731	Pund.	—	
Seilgarn. s s	578	—	a s s 18 s		108	36	Seilgarn. s s	1466	Pund.	—	
Nætgarn. s s	950	—	a s s 16 s		158	32	Nætgarn. s s	1064	—	—	
Hamp. s s s	5 Skippund. 18 Lispund.	—	Skippund. a 26 s 48 s		156	34	Hamp. s s s	6 $\frac{1}{2}$	Skippund.	Reen Nigab.	
Kiølræer, af Teg, 14 alen lang. s s	1 Stykke.	Alen.	a s s 26 s		3	76	Kiølræer, af Teg, 14 alen lang. s s	—	—	En Tomme bred.	

*) Detyder Storhundrede eller 120 Stykker.

pro Anno 1786.						pro Anno 1787.					
A. Sortementer.	Q u a n t i t e t.		Priserne.	D e l s e b e r.		Sortementer.	Q u a n t i t e t.		Anmærkning.		
				Rigsdaler.	ß.						
Kiøltræer, af Eeg, 10 Alen lang. s	2	Alen	a s Rble. 26 Sk.	5	40	Kiøltræer, af Eeg, 10 Alen lang. s	6	Skippund.	Tre Sommer tdt.		
Kiøltræer, af Eeg, 7 Alen lang. s	7	—	a s s 26 s	13	26	Kiøltræer, af Eeg, 9 Alen lang. s	3	—	—		
Kiøltræer, af Eeg, 8 Alen lang. s	3	—	a s s 26 s	6	48	Kiøltræer, af Eeg, 8 Alen lang. s	6	Alen.	Et Sommer bred og 3 Sommer tdt.		
Kiøltræer, af Eeg, 7 Alen lang. s	3	—	a s s 26 s	5	66	Kiøltræer, af Eeg, 7 Alen lang. s	—	—	—		
Kiøltræer, af Eeg, 6 Alen lang. s	3	—	a s s 26 s	4	84	Kiøltræer, af Eeg, 6 Alen lang. s	—	—	—		
Stevntræer, af Eeg, store. s	18	Stykker.	a I s 72 s	31	48	Stevntræer, af Eeg, store. s	—	—	Tre Alen lang, 7 Tommer bred, 4 Sommer tdt, 7 Sommer dugt.		
Stevntræer, af Eeg, middel. s	42	—	a I s 32 s	56	—	Stevntræer, af Eeg, middel. s	14	Stykker.	Tre Alen lang, 6 Tommer bred, 3 Sommer tdt, 5 Sommer dugt.		
Stevntræer, af Eeg, smaa. s	66	—	a I s s s	66	—	Stevntræer, af Eeg, smaa. s	46	—	To en halv Alen lang, 5 Tom. bred, 3 Sommer tdt. 5 Tom. dugt.		
Vognskud, af Eeg, store. s	36	—	a I s 16 s	42	—	Vognskud, af Eeg, store. s	—	—	Et en halv Al. lang, 12 a 9 Tommer bred, tre herbedeel Tomme tdt.		
Vognskud, af Eeg, smaa. s	86	—	a I s 8 s	93	16	Vognskud, af Eeg, smaa. s	30	—	Et en halv Al. lang, 9 a 7 Tom. bred, tre herbedeel 2 Pou. tdt.		
Tømmer, Norffe Træer, 11 a 12 Al. u, kalbede. s	15	Tyfter.	a 15 s s s	225	—	Tømmer, Norffe Træer, 11 a 12 Alen. s s s	21½	Tyft.	7 a 8 Sommer i No. den. 5 a 6 en halv Sommer i Top.		
Tømmer, Norffe Træer, 9 a 10 Alen, kalbede. s	59	—	a 10 s s s	590	—	Tømmer, Norffe Træer, 9 a 10 Alen. s s s	55½	—	6 a 7 Sommer tdt, 5 a 6 Sommer i Top.		
Tømmer, Norffe Træer, 7 a 8 Al. kalbede. s s	18	—	a 7 s s s	126	—	Tømmer, Norffe Træer, 7 a 8 Al.	13	—	5. 6 a 7 Sommer tdt, 4 en halv a 5 Sommer i Top.		

pro Anno 1786.				pro Anno 1787.					
A. Sortementer.	Q u a n t i t e t .		P r i s e r n e .	V e l s e r .		Sortementer.	Q u a n t i t e t .		A n m e r k n i n g .
				Rigsdaler.	ß.				
Tømmer, Norske Træer, 6 a 7 Al. kalbede. . . .	10	Tylter.	a 3 Rldr. = Sk.	30	—	Tømmer, Norske Træer, 6 a 7 Al.	16	Tylter.	4 a 4 en halv Tomme tot., 3 a 3 en halv Tomme i Top.
Tømmer, Norske Træer, 5 a 6 Al. kalbede. . . .	8	—	a 2 = = =	16	—	Tømmer, Norske Træer, 5 a 6 Al.	14	—	3 a 3 en halv Tomme tot., 3 Tommer i Top.
Bræder, Gyrene.	214	—	a 2 = 32 =	499	32	Bræder, Gyrene.	103	—	5 Alen lang, 6, 7 a 8 Tommer bred, 1 a 1 en herdebeel Tomme tot.
— Granne.	477	—	a 2 = 16 =	1033	48	— Granne.	301	—	5 Alen lang, 6, 7 a 8 Tommer bred, 1 a 1 en herdebeel Tomme tot.
Bræder, Westervigs.	374	—	a 3 = 24 =	1215	48	Bræder, Westervigs.	305	—	5 en halv Alen lang, 11 a 12 Tommer bred, 1 en herdebeel Tomme mer tot.
Bræder, Gul- landste. . . .	232	—	a 2 = 64 =	618	64	Bræder, Gul- landste. . . .	60	—	21 Tagtegnina på Kister og Pakke.
Jufferter, Jufferter.	127	—	a 3 = 32 =	423	32	Jufferter, Jufferter.	114	—	9 Alen lang, 4 Tomme mer bred i Koden mer tot., 3 Tommer i Top uden.
Lægter, store. .	99	—	a 1 = 64 =	165	—	Lægter, store. .	90	—	6, 7 a 8 Alen lang, 3 Tommer bred, 2 en halv Tomme tot.
— middel.	81	—	a 1 = = =	81	—	— middel.	93	—	6 Alen lang, 2 en halv Tomme tot., 2 en halv Tomme tot.
— smaa.	134	—	a = = 72 =	100	48	— smaa.	163	—	5 a 6 Alen lang, 2 Tommer bred, 1 a 1 en herdebeel Tomme tot.
Hesteskoe, med Søm.	600	Gang.	100 Gange. a 20 = = =	120	—	Hesteskoe, med Søm.	700	Gang.	Hidtil regnet 2 en herdebeel Bund i Beat, pr. Gang.
Qvernstens, store.	6	Var.	a 2 = 32 =	14	—	Qvernstens, store.	2	Var.	19 a 20 Tommer i Diameter.
— smaa.	20	—	a 2 = = =	40	—	— smaa.	8	Var.	16 a 17 Tommer i Diameter.

pro Anno 1786.					pro Anno 1787.				
A. Sortiment.	Quantitet.		Priserne.	Veslber.		Sortement.	Quantitet.		Anmærking.
				Rigsdaler.	ß.				
Krudt, poleret.	40	Pund.	a: Rdlr. 28 Sk.	11	64	Krudt, poleret.	66	Pund.	16 a 17 Tommer i Diameter.
— upoleret.	439	—	100 Pund. pr. 20 Rigsdaler.	87	77	— upoleret.	436	Pund.	—
Öll, Mark. =	8½	Tønder.	a 8 = = =	66	—	Öll, Mark. =	6½	Tønder.	—
— 4 Dalers.	5½	—	a 2 = 64 =	14	64	— 4 Dalers.	4	Tønder.	—
— 3 Dalers.	9½	—	a 2 = = =	19	—	— 3 Dalers.	2½	Tønder.	—
Brændeviin, Daanf. = v	424 hølder 57664	Tønder. Potter.	a: Rdlr. 17 Sk.	10211	32	Brændeviin, Daanf.	432	Tønder.	21 4 Grader Størk.
Brændeviin, Frank. = s	21 Ørehoveder 1½ Anker.	—	Ørehoved. a 33 = = =	701	24	Brændeviin, Frank.	10 65	Ørehoveder. Anker.	3fte under 7 a 8 Grader Størk.
Brændeviin, Rom. = s	16 Ørehoveder.	—	a 39 = = =	624	—	Brændeviin, Rom.	5 60	Ørehoveder. Anker.	Gammel Rum.
Viin, gammel.	11 Ørehoveder 2½ Anker.	—	Ørehoved. a 27 = = =	308	24	Viin, gammel.	1 57	Ørehoveder. Anker.	Ragana.
— ung. =	38 Ørehoveder 4 Anker.	—	Ørehoved. a 21 = = =	812	—	— ung. =	29 50	Ørehoveder. Anker.	Geoput.
— rød. =	6 Ørehoveder 2½ Anker.	—	Ørehoved. a 31 = = =	198	88	— rød. =	28	Anker.	Madof.
Miød. = s	109	Tønder.	a 14 = = =	1526	—	Miød.	106	Tønder.	Glensborger.
Eddike, Vin.	106	Anker.	a 3 = 16 =	335	64	Eddike, Vin. — Dll.	51 5	Anker. Anker.	—
Tobak, Præs.	308 Kister. circa 33880	Pund.	a = = 15½ =	5470	20	Tobak, Præs.	264 Kister. circa 29040	Pund.	pr. Kiste. circa 110 Pund.
— Rulle.	circa 30000	—	a = = 14 =	4375	—	— Rulle.	circa 24000	Pund.	240 Centner.
— Skotff.	circa 16100	—	a = = 17 =	2851	4	— Skotff.	circa 14450	Pund.	144 en halv Centner.
Söm, 5 Tommer.	circa 500	8 ^{1/2}	a = = 48 =	250	—	Söm, 5 Tommer.	circa 239	8 ^{1/2}	—
— 4 Tommer.	circa 676	—	a = = 28 =	197	16	— 4 Tommer.	circa 445	8 ^{1/2}	—

pro Anno 1786.					pro Anno 1787.				
A. Sortemønter.	Quantitet.		Priserne.	Vælsber.		Sortemønter.	Quantitet.		Anmærning.
				Rigsdaler.	ß.				
Söm, 3 Tommer.	295	$\frac{1}{2}$ Pund.	a 2 Rdlr. 20 St.	61	44	Söm, 3 Tommer.	299	$\frac{1}{2}$ Pund.	144 en halv Centner.
— 2 Tommer.	253	—	a 2 16 "	42	16	— 2 Tommer.	269	—	—
Lappe-Lappe. :	98	—	a 2 14 "	14	28	Lappe-Lappe. :	68	—	—
			Stippund.						
Hör - Hör. :	9	Lispund.	a 37 2 — "	16	62	Hör - Hör. :	10	Lispund.	Oberlands.
Staal - Staal. :	54	Pund.	a 13 1 1/2 "	7	57	Saal - Staal. :	220	Pund.	—
Mesling - Bekker. ner. :	50	—	a 2 44 "	22	88	Mesling - Bekker. ner. :	88	—	—
Mesling, blank.	14	—	a 2 46 "	6	68	Mesling, blank.	20	—	—
Gryder, af Jern.	66 Stykker vog 700	—	a 2 4 1/2 "	32	78	Gryder, af Jern.	15	Stykker.	—
Kaffebønner. :	4840	—	a 2 28 "	1411	64	Kaffebønner. :	4440	Pund.	Beskabte Kaffebønner, 2de Sort.
Thee-Bohe. :	203	—	a 2 38 "	80	34	Thee-Bohe. :	154	—	—
Sukker, melis.	5450	—	a 2 18 "	1021	84	Sukker, melis.	5350	—	—
— kandis.	5530	—	a 2 18 "	1036	84	— kandis.	5600	—	—
Almanakker. :	91 1/2	Dusjn.	a 2 20 "	19	6	Almanakker. :	88	Almanakker.	Paa Dansk.
Boutellier, Pots.	1250	Stykker.	100 Stykker. a 4 48 "	56	24	Boutellier, Pots.	1600	Stykker.	Fra de norske Glasværker.
— 1/2 Pots.	600	—	a 3 48 "	21	—	— 1/2 Pots.	604	—	—
— 1/4 Pots.	860	—	a 3 — "	25	77	— 1/4 Pots.	1040	—	—
Baadstager. :	144	$\frac{1}{2}$ Pund.	a 1 56 "	228	—	Baadstager. :	229	$\frac{1}{2}$ Pund.	Med Klomng bliver 60 pr. Dandter, er Splitter.
Indigoe. :	1084	Pund.	a 3 — "	3252	—	Indigoe. :	505	Pund.	af den Sort fra St. Domingo.
Sæbe, grøn. :	24 og 2 1/2	Tønder.	a 18 2 2 "	272	24	Sæbe, grøn. :	12 og 2 1/2	Tønder.	—
— hvid. :	388	Pund.	a 2 11 "	44	44	— hvid. :	347	Pund.	—

pro Anno 1786.					pro Anno 1787.				
A. Sortimenten.	Qvantitet.	Priserne.	Vælsber.		Sortimenten.	Qvantitet.	Anmærkning.		
			Rigsdaler.	ß.					
Kager, Taffel.	22½	Hundrede.	ar Rdlr. s Sk.	22	48	Kager, Taffel.	23	Hundrede.	—
— Veber. s	30	—	ar s — s	30	—	— Veber. s	25	—	—
Ræv-kager. s	2	Pund.	a s s 48 s	1	—	Rævkager. s	1½	Pund.	Et Rævesangst.
Tobaks - Piber, lange. s s	139	Dofin.	a s s 12 s	17	36	Tobaks - Piber, lange. s s	159	Dofin.	—
Tobaks - Piber, forte. s s	466	—	a s s 3 s	14	54	Tobaks - Piber, forte. s s	342	—	—
Prydning. s	38	Potter.	a s s 13 s	5	14	Prydning. s	13	Potter.	—
Klæde, smal Tiffel, diverse Couleurer. s s	1090	Men.	a s s 54 s	613	12	Påklaken. s s	100	Men.	Diverse Couleurer, men især blaåt og sort.
						Pyklaken. s s	70	Men.	
						Smal Tiffel. s s	960	Men.	
Kirse. s s	630	—	a s s 30 s	196	84	Kirse. s s	770	Men.	Især blaåt og rødt Couleur.
Flonel. s s	20	—	a s s 36 s	7	48	Flonel. s s	120	—	Især blaåt.
Sarge. s s	72	—	a s s 52 s	39	—	Sarge. s s	114	—	Woccorat.
Fildt, diverse Couleurer. s	50	—	a s s 26 s	13	52	Fildt, diverse Couleurer. s	120	—	Især blaåt Couleur.
Plyds, Essen. s	12	—	a I s 4 s	12	48	Plyds, Essen. s	42	—	Især sort Couleur.
— blommet. s	36	—	a I s 12 s	40	48	— blommet. s	—	—	Især sort og rødt.
Rask. s s	80	—	a s s 24 s	20	—	Rask. s s	300	—	Diverse Couleurer, især grønt og rødt.
Uldengarn, farvet. s s	16	Pund.	a I s 4 s	16	64	Uldengarn, farvet. s s	18	Pund.	Diverse Couleurer, især rødt og gult.
Kattun, blaåt og hvidt. s s	32 Estr. holder 800	Men.	a s s 33 s	275	—	Kattun, blaåt og hvidt. s s	25	Stykker.	Paas Comprido, kals det.
Kattun, blaåt. s s	24 Estr. holder 600	—	a s s 31 s	193	72	Kattun, blaåt. s s	23	—	Det mørkeblaåt.
Kattun, rød og hvid. s s	8 Estr. holder 200	—	a s s 28 s	58	32	Kattun, rød og hvidt. s s	9	—	Det mørkerøde Sorter.

pro Anno 1786.					pro Anno 1787.				
A. Sortementer.	Quantitet.	Priserne.	Delsber.		Sortementer.	Quantitet.	Anmærning.		
			Rigsdaler.	Sk.					
Kattun, hvidt fint. s s	6 Stkr. 150	Men.	a s Aldr. 32 Sk.	50	—	Kattun, hvidt fint. s s	3	Stykker.	af Sorter, Somald kaldet.
Kattun, middel. s s	2 Stkr. 50	—	a s s 26 s	13	52	Kattun, middel. s s	4	—	—
— ordinaire. s s	4 Stkr. 100	—	a s s 20 s	20	80	— ordinaire. s s	4	—	—
Seildug, Russtff. s s	15	Russer.	a 14 s — s	210	—	Seildug, Russtff. s s	11	Russer.	—
— flamsk. s s	35	—	a 13 s — s	455	—	— flamsk. s s	56	Stykker.	—
— Rævndug. s s	23	—	a 9 s — s	207	—	— Rævndug. s s	28	—	—
Hörlærred, 1ste Sort. s s	2810	Men.	a s s 14 s	409	76	Hörlærred, 1ste Sort. s s	2510	Men.	Fem herdedeel Men bredt.
Hörlærred, 2den Sort. s s	2660	—	a s s 12 s	332	48	Hörlærred, 2den Sort. s s	2200	—	Fire herdedeel Men bredt.
Blaarlærred, 1ste Sort. s s	1990	—	a s s 12 s	248	72	Blaarlærred, 1ste Sort. s s	1140	—	Fem herdedeel Men bredt.
Blaarlærred, 2den Sort. s s	330	—	a s s 10½ s	36	9	Blaarlærred, 2den Sort. s s	1650	—	Fire herdedeel Men bredt.
Lærred, blaastriker og tærnet s s	330	—	a s s 19 s	65	30	Lærred, blaastriker. s s	680	—	Helst mørkeblaat.
Törklæder, store. s s	576	Stykker.	a s s 42 s	252	—	Törklæder, store. s s	16	Dofin.	Færebs.
— mindre. s s	612	—	a s s 25 s	159	36	— mindre. s s	9	—	Færedd.
— fattungs. s s	804	—	a s s 20 s	167	48	— fattungs. s s	11½	—	Spindiske, Romald kaldet.
Hatte, med Foder. s s	24	—	a s s 40 s	10	—	Hatte, med Foder. s s	12	—	—
— med Rand. s s	24	—	a s s 34 s	8	48	— med Rand. s s	12	—	—
— til Drengene. s s	48	—	a s s 28 s	14	—	— til Drengene. s s	36	—	—
Skrue-Snorer. s s	700	Men.	a s s 3 s	21	84	Skrue-Snorer. s s	730	Men.	—
Skruesnorer, Vossemyntmager, af 2den Sort. s s	70	—	a s s 26 s	18	92	Skruesnorer, Vossemyntmager, af 2den Sort. s s	1ste Sort 40 2den Sort 70	Men.	Helst med Couleurer gulst og sort.

pro Anno 1786.					pro Anno 1787.				
A. Sortementer.	Qvantiter.		Priserne.	Pelsber.		Sortementer.	Qvantiter.		Anmærkning.
				Rigsdaler.	ſ.				
Skræfnore, Vosemjntmager, af 3die Sort. :	50	Alen.	a = Rdr. 22 Sk.	11	44	Skræfnore, Vosemjntmager, af 3die Sort. :	60	Alen.	Helst med Couleurer gaaet og sort.
Flöiels - Baand, brede. :	324	—	a = " 12 :	40	48	Flöiels - Baand, brede. :	706	—	—
Flöiels - Baand, middel. :	794	—	a = " 10 :	82	68	Flöiels - Baand, middel. :	938	—	—
Flöiels - Baand, smalle. :	450	—	a = " 9 :	42	18	Flöiels - Baand, smalle. :	790	—	—
Traad, couleuret.	133	Pund.	a = " 64 :	88	64	Traad, couleuret.	138	Pund.	Diverse Couleurer hogaar mindste Deel holdt.
Blækhorn, af Horn. :	2	Dofin.	a I = " :	2	—	Blækhorn, af Horn. :	2	Dofin.	—
Blækhorn, med Penneskive. :	2½	—	a I = " 24 :	3	12	Blækhorn, med Penneskive. :	3½	—	—
Blækklader. :	2	—	a I = " :	2	—	Blækklader. :	4	—	—
Bodikker. :	9	—	a = " 16 :	1	48	Bodikker. :	19	—	—
Naalehufe. :	8	—	a = " 16 :	1	32	Naalehufe. :	20	—	—
Æsker, malede.	12	Øsh.	a = " 8 :	1	—	Æsker, malede.	28	Øsh.	—
Speile, store. :	7	Dofin.	a I = " 24 :	8	72	Speile, store. :	3	Dofin.	—
— middel.	7½	—	a = " 72 :	5	60	— middel.	7	—	—
Briller, i Leder- Fouteral. :	24	Var.	a = " 14 :	3	48	Briller, i Leder- Fouteral. :	27	Var.	—
Briller, i Træ- Fouteral. :	28	—	a = " 5 :	1	44	Briller, i Træ- Fouteral. :	30	—	—
Kamme, reede.	28	Dofin.	a = " 26 :	7	56	Kamme, reede.	19	Dofin.	—
— tette store.	222	—	a = " 26 :	60	12	— tette store.	128	—	—
— middel.	136	—	a = " 20 :	28	32	— middel.	79	—	—

pro Anno 1786.						pro Anno 1787.					
A. Sortementer.	Quantitet.		Priserne.	Væbber.		Sortementer.	Quantitet.		Anmærking.		
				Rigsdaler.	ß.						
File, store. s	338	Stykker.	a 1 Rdr. 6 Sk.	21	12	File, store. s	310	Stykker.	Dierte Couluree, hvoraf midste Deel hvide.		
— middel. s	342	—	a 2 s 4 s	14	24	— middel. s	328	—	—		
— smaa. s	260	—	a 3 s 3 s	8	12	— smaa. s	296	—	—		
Hængelaase, (Eplint) store.	3½	Dofin.	a 1 s 72 s	6	12	Hængelaase, (Eplint) store.	3½	Dofin.	—		
Hængelaase, middel. s s	9	—	a 1 s 24 s	11	24	Hængelaase, middel. s s	5	—	—		
Hængelaase, smaa. s s	19	—	a 1 s 12 s	21	36	Hængelaase, smaa. s s	7	—	—		
Hængelaase, trekantede store. s	3	—	a 2 s 80 s	8	48	Hængelaase, trekantede store. s	2	—	—		
Hængelaase, middel. s s	9	—	a 2 s 32 s	21	—	Hængelaase, middel. s s	3	—	—		
Hængelaase, smaa. s s	10	—	a 2 s s s	20	—	Hængelaase, smaa. s s	5½	—	—		
Saxe, fiine. s	5½	—	a 2 s 48 s	13	73	Saxe, fiine. s	6	—	—		
— smaa. s	9	—	a 1 s 48 s	13	48	— smaa. s	11½	—	—		
Saxe, ordinair store. s s	4	—	a 1 s 60 s	2	48	Saxe, ordinair store. s s	5½	—	—		
Saxe, smaa. s	14	—	a 3 s 36 s	5	24	Sax, smaa. s	16	—	—		
Bordknive, med Gaster. s s	60	Par.	a s s 16 s	10	—	Bordknive, med Gaster. s s	48	—	—		
Folckknive, store.	22	Dofin.	a 1 s s s	21	—	Folckknive, store.	19	—	—		
— middel.	67	—	a s s 84 s	58	60	— middel.	71	—	—		
— smaa	124	—	a s s 60 s	77	48	— smaa.	93	—	—		
Knive, hvide beenstafede. s	22	—	a 1 s s s	22	—	Knive, hvide Beenstafede. s	14½	—	—		

pro Anno 1786.					pro Anno 1787.				
A. Sortementer.	Quantitet.		Priserne.	Vælsker.		Sortementer.	Quantitet.		Anmærking.
				Algdaler.	ß.				
Knive, Hjortetaksfaste. s	36	Dofin.	a = Aldr. 84 Sk.	31	48	Knive, Hjortetaksfaste. s	31½	Dofin.	—
Knive, Poffenholtésfaste. s	84	—	a s = 58 s	50	72	Knive, Poffenholtésfaste. s	51	—	—
Dæggerknive. s	4	—	a s = 33 s	—	36	Dæggerknive. s	3½	—	—
Penneknive, med Gouteral. s	1½	—	a I s = s	1	48	Penneknive, med Gouteral. s s	3½	—	—
Kiolknapper, af Metal. s s	18	—	a s = 16 s	3	—	Kiolknapper, af Metal. s s	10	—	—
Vestknapper, af Metal. s s	38	—	a s = 8 s	3	16	Vestknapper, af Metal. s s	34	—	—
Kiolknapper, ordinaire. s s	100	—	a s = 12 s	12	48	Kiolknapper, ordinaire. s s	56	—	—
Vestknapper, ordinaire. s s	142	—	a s = 6 s	8	84	Vestknapper, ordinaire. s s	156	—	—
Knapper, af Horn store. s s s	112	—	a s = 6 s	7	—	Knapper, af Horn store. s s s	92	—	—
Knapper, af Horn smaa. s s s	184	—	a s = 3 s	5	72	Knapper, af Horn smaa. s s s	164	—	—
Trøieknapper, af Been. s s	302	—	a s = 5½ s	16	75	Trøieknapper, af Been. s s	238	—	—
Trøieknapper, af Wæsfing. s s	348	—	a s = 4 s	14	48	Trøieknapper, af Wæsfing. s s	284	—	—
Trøieknapper, af Tin. s s s	216	—	a s = 4 s	9	—	Trøieknapper, af Tin. s s s	152	—	—
Knappenaale, af Wæsfing, store. s	1870	Breve.	a s = 2 s	38	92	Knappenaale, af Wæsfing, store. s	1030	Breve.	—
Knappenaale, af Wæsfing, smaa. s	450	—	a s = 2 s	9	36	Knappenaale, af Wæsfing, smaa. s	110	—	—

pro Anno 1786.					pro Anno 1787.				
A. Sortementer.	Quantitet.		Priserne.	Beløber.		Sortementer.	Quantitet.		Anmærning.
				Rigsdaler.	ſ.				
Knappenaale, af Jern, store. s	106	Breve.	a s Rdlr. 2 St.	2	20	Knappenaale, af Jern, store. s	50	Breve.	—
Knappenaale, af Jern, smaa. s	100	—	a s s 2 s	2	8	Knappenaale, af Jern, smaa. s	10	—	—
Syenaale. s	42½	Tusind.	a s s 8 s	35	40	Syenaale. s	30½	Tusind.	—
Fingebörter. s	27	Dofin.	a s s 12 s	3	36	Fingebörter. s	40	Dofin.	—
Hægter, af Messing, store. s	86	Dundtr.	a s s 36 s	32	24	Hægter, af Messing, store. s	121	Dundtr.	—
Hægter, af Messing, smaa. s	94	—	a s s 28 s	27	40	Hægter, af Messing, smaa. s	182	—	—
Hægter, af Jern, store. s s	329	—	a s s 14 s	47	94	Hægter, af Jern, store. s s	194	—	—
Hægter, af Jern smaa. s s	233	—	a s s 10 s	24	26	Hægter, af Jern smaa. s s	148	—	—
Hogel. s s	404	Pund.	a s s 7 s	29	44	Hogel. s s	450	Pund.	—
Oblater, til Kirkerne, i Vedſker.	49	Tusind.	a s s 32 s	16	32	Oblater, til Kirkerne, i Vedſker.	42½	Tusind.	—
Lak, fint rødt.	16½	Pund.	a 1 s s s	16	48	Lak, fint rødt.	17	Pund.	—
Lak, fint sort.	5½	—	a 1 s s s	5	48	Lak, fint sort.	3½	—	—
Lak, (middel sort) rødt. s	16	—	a s s 64 s	10	64	Lak, (middel sort) rødt. s s	23½	—	—
Lak, (middel) sort.	5	—	a s s 64 s	3	32	Lak, (middel) sort.	7½	—	—
Lak, ordinaire rødt. s s	6	—	a s s 32 s	2	—	Lak, ordinaire rødt. s s	10	—	—
Lak, ordinaire sort. s s	2	—	a s s 32 s	—	64	Lak, ordinaire sort. s s	2	—	—
Papiir, fint.	20½	Riis.	a 2 s 32 s	47	80	Papiir, fint. s	33	Riis.	—

pro Anno 1786.						pro Anno 1787.					
A. Sortementer.	Q u a n t i t e t.	P r i s e r n e.	V e l s e b e r.			Sortementer.	Q u a n t i t e t.	A n m æ r k i n g.			
			Riis.	Sk.	fl.						
Papiir, godt.	90½	Ditt.	a 2 Rdr. = Sk.	181	—	Papiir, godt.	75	Riis.	—		
Papiir, ringere.	53	—	a 1 = 32 =	70	64.	Papiir, ringere.	39	—	—		
Papiir, gemeent.	13	—	a 1 = 8 =	14	8	Papiir, gemeent.	29	—	—		
Uldkarder.	627	Par.	a = = 26 =	169	78	Uldkarder.	532	Par.	—		
Uldbrækkere.	97	—	a = = 54 =	54	54	Uldbrækkere.	50	—	—		
BødderArbeide. Tønder, Høire og Granne til Rug- meel i hele Tønder	2580	Tønder.	a = = 36 =	967	48	BødderArbeide Tønder, Høire og Granne til Rug- meel i hele Tønder	1838	Tønder	—		
Tønder, Høire og Granne til Rug- meel i halve Tøn- der. = =	4700	½ Tønde.	a = = 25 =	1223	92	Tønder, Høire og Granne til Rug- meel i halve Tøn- der. = =	2427	½ Tønde.	—		
Tønder, Høire og Granne til Rug- meel i Fierdinger.	3274	¼ Tønde.	a = = 16 =	545	64	Tønder, Høire og Granne til Rug- meel i Fierdinger.	1644	¼ Tønde.	—		
Tønder, til Byg- meel i hele Tønder	405	Tønder.	a = = 40 =	168	72	Tønder, til Byg- meel i hele Tønder	176	Tønder.	—		
Tønder, til Byg- meel i halve Tøn- der. = =	970	½ Tønde.	a = = 25 =	252	58	Tønder, til Byg- meel i halve Tøn- der. = =	400	½ Tønde.	—		
Tønder, til Byg- meel i Fierdinger	1042	¼ Tønde.	a = = 16 =	173	64	Tønder, til Byg- meel i Fierdinger.	288	¼ Tønde.	—		
Paktønder, diver- se, med Gryn, Er- ter, Malt, &c.	1639	Tønder.	a = = 40 =	682	88	Paktønder, diver- se, med Gryn, Er- ter, Malt, &c.	885	Tønder.	—		
Paktønder, under Slibbrod i hele Tønder. = =	591	Tønder.	a = = 36 =	221	54	Paktønder, under Slibbrod i hele Tønder. = =	382	Tønder.	—		

pro Anno 1786.						pro Anno 1787.			
A. Sortementer.	Quantitet.	Priserne.	Deigber.		Sortementer.	Quantitet.	Anmærning.		
			Rigsdaler.	ß.					
Paktkønder, under Slidsbrød i halve Tønder. s s	1212	$\frac{1}{2}$ Tønder.	a = Adlr. 25 Sk.	315	60	Paktkønder, under Slidsbrød i halve Tønder. s s	662	$\frac{1}{2}$ Tønder.	—
Paktkønder, under Sfonrogenbrød i hele Tønder. s	320	Tønder.	a = 40 =	133	32	Paktkønder, under Sfonrogenbrød i hele Tønder s	181	Tønder.	—
Paktkønder, under Sfonrogenbrød i halve Tønder. s	514	$\frac{1}{2}$ Tønder.	a = 25 =	133	82	Paktkønder, under Sfonrogenbrød i halve Tønder. s	348	$\frac{1}{2}$ Tønder.	—
Ølltønder, juste- rede hele Tønder.	7	Stykker.	a = 44 =	10	40	Ølltønder, juste- rede hele Tønder.	3	Tønder.	—
Ølltønder; juste- rede halve Tøn- der. s s	29	Stykker.	a = 84 =	25	36	Ølltønder, juste- rede halve Tøn- der. s s	18	$\frac{1}{2}$ Tønder.	—
Ølltønder, juste- rede Fierdinge.	8	Stykker.	a = 52 =	4	32	Ølltønder, juste- rede Fierdinge.	—	—	—
Tønder, under Brændevin, jus- terede hele Tøn- der. s s	424	Stykker.	a = 46 =	627	16	Tønder, under Brændevin, jus- terede hele Tøn- der. s s	413	Tønder.	—
Anker a 39 Pot- ter, justerede un- der Biine, Edise 1c. Ankere med Træbaand, juste- rede hele Ankere.	358	Stykker.	a = 58 =	216	24	Anker a 39 Pot- ter, justerede un- der Biine, Edise 1c. Ankere med Træbaand, juste- rede hele Ankere.	454	Anker.	—
Anker a 39 Pot- ter, justerede un- der Biine, Edise 1c. Ankere med Træbaand, juste- rede halve Ankere.	91	Stykker.	a = 40 =	37	88	Anker a 39 Pot- ter, justerede un- der Biine, Edise 1c. Ankere med Træbaand, juste- rede halve Ankere.	52	$\frac{1}{2}$ Anker.	—

pro Anno 1786.						pro Anno 1787.					
A. Sortementer.	Quantitet.		Priserne.	Beløber.		Sortementer.	Quantitet.		Anmærking.		
				Rigsdaler.	Sk.						
Tønder, Eege 10 Baands falder, til Rind, Torff ic.	596	—	a 1 Rdlr. 16 Sk.	695	32	Tønder, Eege 10 Baands falder, til Rind, Torff ic.	460	—	—		
Bøge ½ Tønder.	104	—	a : : 32 :	34	64	Bøge ½ Tønder	100	½ Tønder.	—		
Tønder, Eege Trantønder. :	270	—	a 1 : 44 :	123	72	Tønder, Eege Trantønder. :	422	Tønder.	—		
Kurtinger med Træbaand til 8 Potter. :	82	Stykker.	a : : 80 :	20	48	Kurtinger med Træbaand, til 8 Potter. :	42	8 Potter.	—		
Kurtinger med Træbaand til 4 Potter. :	124	—	a : : 16 :	20	64	Kurtinger med Træbaand, til 4 Tønder. :	76	4 Potter.	—		
Stampebaand, af Træbaand. :	220	—	a : : 18 :	41	24	Stampebaand af Træbaand. :	280	Stykker.	—		
Af Constanten, udsendt. :	—	—	—	5000	—	—	—	—	—		
Pakhaar, under Inventarium. :	1492	Men.	a : : 15 :	233	12	Pakhaar, under Inventarium. :	650	Men.	—		
Sække, Glensborger. :	1564	Stykker.	a : : 40 :	651	64	Sække, Glensborger. :	340	—	—		
Pakhuus, af Tommer, (40 Mens Længde.) :	Kofset i Kløbenhavn.	—	—	2408	64	—	—	—	Til Reichensg.		
Et dito enkelt (20 Mens Længde.) :	Kofset.	—	—	872	—	—	—	—	Til Stappens havn.		
Et dito enkelt. :	Kofset.	—	—	814	16	—	—	—	Til Drejords havn.		
Et dito enkelt. :	Kofset.	—	—	814	16	—	—	—	Til Vattrisfords havn.		

Det til foransførte Cargason-Vare udfordrende Skibe-Rum, Anno 1786, hvorudi tillige er affibet Retour = Varen.				Skibe = Rum til Cargason = Varen. Anno 1787.			
Til Handels Havnene.	Commerce: Laster a 600 Pbd.	Deels ved Licitation, deels af den Kongelige Handels egne Skibe, og beregne pr. Commerce Tør.	F r a g t e n Beløber.		H a v n e n e .	Commerce: Laster.	
			Rigsdaler.	ß.			
Westmannøer, ...	73	30 Rigsdaler. er 3 Rdtr. 2 Mk. pr. Stpd.	2190	—	Westmannøer, ...	60	
Örebach, Cargason . . . 149 Tømmer fra Norge 26	175	30 Rigsdaler. er 3 Rdtr. 2 Mk. pr. Stpd.	5250	—	Örebach, Tømmer og Cargason)	146	
Grindeviig, at udlosses og aflades fra Bosand.	30	24 Rigsdaler. er pr. Stpd. 2 Rdtr. 4 Mk.	720	—	Grindeviig, ...	21	
Böfand, ...	56½	24 Rigsdaler. er pr. Stpd. 2 Rdtr. 4 Mk.	1356	—	Bosand, ...	30	
Kieblevig, Cargason . . . 113½ fra Norge Tømmer 21	134½	27 Rigsdaler. er pr. Stpd. 3 Rdtr. —	3631	48	Kieblevig, Tømmer og Cargason)	118	
Havnefiord, Cargason . . . 128½ fra Norge Tømmer 23	151½	27 Rigsdaler. er pr. Stpd. 3 Rdtr. —	4090	48	Havnefiord, Tømmer og Cargason)	108	
Cargason . . . . . 183 Holmen, Tømmer fra Norge 54½ Reichevig, Et Tømmerhuus 40 Afen langt. . . . . 50.	287	27 Rigsdaler. er pr. Stpd. 3 Rdtr. —	7749	—	Holmen, Tømmer og Reichevig, Cargason)	164	
Budenstad, ...	34½	28½ Rigsdaler. er pr. Stpd. 3 Rdtr. 1 Mk.	983	24	Budenstad, ...	24	
Stappen, ...	83	30 Rigsdaler. er pr. Stpd. 3 Rdtr. 2 Mk.	2490	—	Stappen, ...	35	
Olufsvig, ...	68½	30 Rigsdaler. er pr. Stpd. 3 Rdtr. 2 Mk.	2055	—	Olufsvig, ...	58	
Grønnefiord, ...	58½	27 Rigsdaler. er pr. Stpd. 3 Rdtr. —	1579	48	Grønnefiord, ...	70	
Stikkelsholm, ...	88	30 Rigsdaler. er pr. Stpd. 3 Rdtr. 2 Mk.	2640	—	Stikkelsholm, ...	53	
Flatøe, ...	53	30 Rigsdaler. er pr. Stpd. 3 Rdtr. 2 Mk.	1590	—	Flatøe, ...	60	

B.

Det til foransførte Cargason-Vare udsfordrende Skibe-Rum, Anno 1786,
 hvorudi tillige er afføbet Retour-Varene.

Skibe-Rum til Cargason-Varene.
 Anno 1787.

Ei Handels Havnene.	Commerce- Laster a 6000 Pd.	Deels ved Licitation, deels af den Kongelige Handels egne Skibe, at beregne pr. Commerce Laster.	Fragten. Delsbet.		Havnene.	Commerce- Laster.
			Rigsdaler.	ß.		
Patricx- hvoraf Tømmer fra Norge 5 fiord, Cargason - - - - 74	79	30 Rigsdaler. er pr. Skpd. 3 Rdlr. 2 Mf.	2370	—	Patricxfiord, (Tømmer og) Cargason) - - - -	47
Bildahl, Cargason - - - 46½ fra Norge Tømmer - 11	57½	30 Rigsdaler. er pr. Skpd. 3 Rdlr. 2 Mf.	1725	—	Bildahl, (Tømmer og) Cargason) - - - -	44
Iffefiord, Cargason - - - 72 Tømmer - - - - - 6	78	30 Rigsdaler. er pr. Skpd. 3 Rdlr. 2 Mf.	2340	—	Iffefiord, (Tømmer og) Cargason) - - - -	75
Dyrefiord, Cargason - - - 54 Tømmer fra Norge 16	70	30 Rigsdaler. er pr. Skpd. 3 Rdlr. 2 Mf.	2100	—	Dyrefiord, (Tømmer og) Cargason) - - - -	79
Skagestrand og Rechefiord, at besølle begge Havne. - - -	89½	34½ Rigsdaler. er pr. Skpd. 3 Rdlr. 5 Mf.	3087	72	Skagestrand, - - - 92 Laster. Rechefiord, - - - 13 - -	105
Haabsaas. - - - - -	78	21 Rdlr. 4 Mf. 8 ß. er pr. Skpd. 2 Rdl. 2 Mf. 8 ß.	1696	48	Haabsaas. - - - - -	75
Huusfeviig. - - - - -	107	30 Rdlr. 4 Mf. 8 ß. er pr. Skpd. 3 Rdl. 2 Mf. 8 ß.	3290	24	Huusfeviig. - - - - -	60
Öefiord. - - - - -	148	30 Rigsdaler. er pr. Skpd. 3 Rdlr. 2 Mark.	4440	—	Öefiord. - - - - -	90
Wapnefiord. - - - - -	61	30 Rigsdaler. er pr. Skpd. 3 Rdlr. 2 Mark.	1830	—	Wapnefiord. - - - - -	42
Rödefiord. - - - - -	58	30 Rigsdaler. er pr. Skpd. 3 Rdlr. 2 Mark.	1740	—	Rödefiord. - - - - -	76
Berrefiord. - - - - -	53	30 Rigsdaler. er pr. Skpd. 3 Rdlr. 2 Mark.	1590	—	Berrefiord. - - - - -	44

Første Capitel.

I.

Til Oplysning, angaaende Foranførte til Handel paa Island fornødne Provisions- og andre Car-gaisons-Varer, anmærkes her:

I. Kornvare, helst Rug og Byg, bør i det mindste være et Aar, eller som endnu er bedre, 2 Aar gamle, for at undgaae Kornets Bedærvelse ved Hede i Skibene ic., især ved langvarige Overreiser.

II. I Henseende til Melet, er det, for Trans-portens Skyld i Landet, bekvemmeligst, at den sædvanlige Vægt vedhliver, som er omtrent pr. Td. 10 Pbd. 12 Pbd., $\frac{1}{2}$ Td. 5 Pbd. 2 Pbd., $\frac{1}{4}$ Td. 2 Pbd. 9 Pbd.; Ligeledes pr. Td. Skarroggen-Brod 78 Pbd. og Skibs-Brod 82 Pbd.

III. Bryne-Stene, som ved Fiskeriets Brug til Flænsningen saavel som ved Høe-Sletten ere fornødne til Redskabernes Skærping, bør være i det mindste 7 Tommer lauge for at passe til Landets Redskaber, hvortil de bruges.

IV. Ved Almuens Baade-Fiskerie er det tielligst ved Fiske-Trækningen, at Fiske-Linjerne paa 60 Favne ere af 4 Pds. Vægt, de paa 40 Favne af 3 Pds. og Lodliner af 2 Pds. Vægt, spundne af reent heglet Hamp. Til Guldbringe-, Sneefelsnes-, Vardestrands- og Isefjords-Syffeler ere Lodliner de passe-

B

ligste;

ligste; derimod til Arnes, Vestmanøe og de øvrige Sysseler de paa 60 og 40 Favne.

V. Kisel-Træer af Eg ere ikke meget affættelige, da Gran-Kisole bruges, og i al Fald bør de af Eg ikke være over 14 Alen lange med 7 Tommers Brede; derimod kunne de mindre Slags paa 6 a 7 Alen med 3 Tommers Brede lettere affættes for Prisens Skyld.

VI. For Stevn-Træer af Eg, som særdeles vigtige ved Baadebyggeriet, er den passeligste Størrelse fra $2\frac{1}{2}$ til 3 Alens Længde, 6 a 7 Tommers Brede, 3 a 4 Tommers Tykkelse, 5 a 7 Tommers Bugt.

VII. Eege-Bognskud, der og er særdeles vigtig ved Baadebyggeriet, er for Islanderne utiellig til at krumme fra For til Agter-Stevnen af Baaden, naar de oversige $\frac{3}{4}$ Tommes Tykkelse; Længden behøves sædvanlig fra 7 til 6 Alen og fra 12 til 9 Tommers Brede.

VIII. Heste-Skoe af større Vægt end til 2 a $2\frac{1}{4}$ Pd. Gangen eller 4re Skoe, Commene iberegnet, ere for Islanderne smaa Heste utiellige.

IX. Nværn-Stene, større end 16 til 20 Tommer i Diameter, ere upasselige, efter Islanderne Huns Indretning til Reel-Maling.

X. Af Fyrre- og Gran-Tommer, af saa faldede 11 a 12 Alen Træer, og 9 a 10 Alen dito, kan ndi Guldbringe-Syssel, hvor den største Deel af Fiske-Baadene ikkun er 2 og høit 4 Maane-Farere, ikke debiteres uden aarlig nogle Tylter, i det høieste 10 a 12 paa hver Handels-Havn, hvoraf den største Deel igiennemføres til Huns og Hialle samt Baade-Bygninger; derimod kan paa Drebaß-Havn debiteres i gode Aringer 40 a 50 Tylter af slige Sorter, til de der brugelige 8 a 10 Erings-Baade, og til Huns-Byg-

Bygninger. Dog kunne andre Sorter Rorsf Lommer være ligesaa tienslige, da Indbyggerne, endskiont til denne Tid mere vante ved bemeldte Sorter, kunde og bruge dem af andre Dimensioner, naar allene Lommeret er godt.

XI. Fyrre- og Gran-Lommer 7 a 8 Allinger, 6 a 7 Allinger, 5 a 6 Allinger, ere meget affættelige paa alle Landets Handels-Pladse, formedelst Begyemmeligheden ved Transporten og Huusbyggeriets Indretning.

XII. Fyrre- og Gran-Bræder kunne affættes i alle Havne, især naar de ere vel tørre og over 2 Lommers Tykkelse, efterdi Indbyggerne selv giennemfave dem til Baader og Huus-Bygninger.

XIII. Ball-Bræder, eller rettere Vesterovigs-Bræder, ere og særdeles affættelige, naar de ei ere under $1\frac{1}{2}$ til 2 Lommers Tykkelse, til foransførte Brug.

XIV. Jufferter til Nare-Lommer saavel som til Huusbygning, kjøbes med Begierlighed i alle Havne, men under 4 Lommer brede i Rod-Enden ere de Islænderne utiensiige.

XV. Store- Middels- og Smaa-Lægter ere og meget affættelige, og vigtige for Islænderne; dog maae de have deres fulde Bark, ligesom alle andet Lommer, og ikke være krumme, men af godt marvet Træ; de smaa af mindre Tykkelse end 2 Lommer ere ei til Almuens Nærings-Brug tienslige.

XVI. I Henseende til Dansk- Brændeviin har 4 Graders Styrke hidtil været hefalet, men 6 Graders, der almindelig bruges iblant Danske og Rorske Søefolk, er efter Kienderes Bedømmelse den passeligste Sort, endog for Helbreden. Naar den haarde Eftersmag af det Glesborgske Brændeviin (formedelst

Doghvedens Brug dertil) aftages ved Kommen eller anden Paasætning, kan denne Sort og vel sælges i Island.

XVII. Af Fransk Brændeviin har hidtil den af 7 a 8 Graders Styrke været affættelig, men ikke af mindre Grader; dog er Rom endnu mere affættelig.

XVIII. Af gammel Franskviin affættes ikkun lidet: 3 a 4 Ankere kunne debiteres Havneviis af denne Sort, der hidtil har været af saa kaldede Bajonna. Af ung Viin derimod kunne til Kirkerne debiteres aarlig 50 a 60 Orehoveder; men Udsalget i Ankere er ved Transporten i Landet den passeligste: hidindtil har denne Sort været af den saa kaldede Medoc.

XIX. Af Miod, naar den er god (helt af den klare Sort, fra Sønderborg og Als) kunne Havneviis sælges 10 a 12 Tønder, men ikke høiere, da den hidtil regnes allene for Fruentimmer-Drif. Falder den syrlig kan ingen Affætning ventes derpaa.

XX. I Henseende til Tobaks-Sorterne, da bør Pres-Tobak, som bruges meest til Skraae-Tobak, være vel saucet og fugtig; thi den tørre og lysegule Sort vrages der meget. De Herrer Jacob Italianers og Agent Ambergs Fabrikker have der god Credit. Rulle- og Skotsk-Tobak, hvilke Sorter bruges til Snustobak, maae og være af gode virginiske Blade, vel saucedede og jevn spundne; thi ingen tør eller gul Tobak har Almuens Smag i Island.

XXI. Baandstager eller Splitter, som særdeles vigtige, bør ikke være under 6 a 7 Alens Længde til Fustagers Udbaandning. De Altonaiske bukkede Pilebaand have der i Landet den allerfortrinligste Affætning.

XXII. Af Indigo er den Sort fra St. Domingo, som er mørkagtig og kobberrig, den affætteligste.

XXIII. I Henseende til Klæde-Sorter, saasom af Pak-Laken, Pof-Laken, Smal-Tvist og Kirsei, kan alle Couleurer, undtagen gule, ventes at være affættelige; men blaat og især mørkeblaat søges meest; dernæst mørkegrønt, men rødt derimod gandske lidet. Af den sorte, skönt en Rational-Couleur iblandt Almuen, findes ikkun lidet, da Islænderne selv farve denne bedre end Fremmede kunne bringe den. Klæde fra 5 til 8 Mk. pr. Alen kan debiteres, men ikke stort over denne Ppris. iblandt Almuen.

XXIV. Flonel, især af god blaa Couleur, kan og finde Affætning.

XXV. Ligeledes er Filt af forskjellige Couleurer; især den mørkeblaae, affættelig.

XXVI. Pfyds, især af sort Couleur, kan debiteres, dog ikkun 1 a 2 Strk. aarlig pr. Handels-Havn; af blommet Pfyds foretrakkes de sorte og røde.

XXVII. Af Rasket af forskjellige Couleurer, affættes grønne og røde.

XXVIII. Af farvet ulden Garn, især det røde og gule.

XXIX. Af blaa og hvide Cattuner, ere de smaa prikkede Sorter affættelige; de store mynstrede derimod uaffættelige: hidtil har allene den Sort saakaldet Pano-Comprido været ført til Island, for Prisens Skyld. Af blaa, er den mørkeblaa Sort den affætteligste; af hvide og røde ere de mørkerøde Sorter affætteligst med smaa Mynstere, men ikke Stormynstrede. Af hvide under diverse Sorter, fint, middel og ordinair, finder Middelsorten meest Affætning: hidtil har Gorras været den Sort, som Islænderne er bleven tilført.

XXX. Af Tørklæder søges de store og mørkeblaa Lærreds allermeest; og af Cattun-Tørklæder finder de Ostindiske Romals fortrinlig Affætning.

XXXI. Af Posseimentmager-Snorer, nemlig: Liberie-Snorer, kan af den 2den og 3die Sort debiteres en Deel i gode Avinger, helst mørkegult med sort Couleur blandet.

XXXII. Af Traad ere alle Couleurer, undtagen hvidt, affættelige; især søges den lyserøde, da Islænderne hidtil ikke have selv denne Couleur ved deres indenlandske Farverier.

XXXIII. Uld-Karder og Brækkere, især først benævnte Slags, søges særdeles i alle Østerlands Districterne; men da den Islandske Uld har flere og stærkere Uldhaar end andre Slags, behøves disse Redskaber af stærkere Tænder, end de, der bruges i Danmark og Norge.

XXXIV. Silkebaand og Silketørklæder, helst de sidste, have, saavidt vides, iblandt overflødige Klædestykker været de, som have fundet meest Affætning i Island, især af mørke Couleurer *).

II.

I Henseende til de 2de Artikler, store og mindre Qværnstene (see Side 25) er ved kongelig Resolution af 6 Junii 1787 allernaadigst fastsat:
 „ At den Anstalt, som i de 3de Aar fra 27 Martii
 „ 1784 til 27 Martii 1787, har været føiet til at
 „ opmuntre Indvaanerne i Island til Qværnstenes
 „ Tilvirkning, ved at lade godtgjøre i Præmie 16
 „ Skilling for Parret af de smaa, og 24 Skilling
 „ for

*) See Forordningen, angaaende den islandske Handel og Skibsfart af 13 Junii 1787, dens Bielager Side 109 til 113.

„ for Parret af de store Dværnstene, som i bemeldte
 „ Tid beviisligen ere forarbejdede, og anvendte til
 „ Brug i Landet, maae endnu vedvare for det første
 „ i 3de Aar, nemlig til 27 Martii 1790. “ Og
 da heqvem Materie af Lava til benævnte Sorter
 Dværnstene findes i Island næsten overalt, undta-
 gen i de V Syffeler Norder Mule-, Kiose-, Nap-
 pedahls-, Dale- og Skagefiords, kunde det mueli-
 gen ved Oplag i Kiobstæderne tiene til Oplysning,
 saavel ved den inden- som udenlandste Handel, her
 at anføre Underretning om, hvorvidt der i Island
 efter Syffelmaændenes indkomne Beretninger til det
 kongelige Rentekammer, findes tienlige Dværn-
 stene Arter m. m.

I. Udi Nordre. Mule. Syffel vides endnu
 ingen tienlige Steen Arter til Dværner.

II. I Sønder. Mule. Syffel findes især i
 Fliotbdals Heden nogenledes brugbar Steen-Art;
 „ Præsten Hr. Jon Brinjolofsen i Miofiord haver til-
 „ tilbugget 4 Par Dværner, og solgt Parret for 1
 „ Rdsr. Specie, og for et Par med Kassen faaet 8
 „ Mk. Kroner, disse vare omtrent 46 til 50 Tommer
 „ i Circumference, og 14, 15 til 18 Tommer i Dia-
 „ meter. “ Transporten til Rødefiords Handel vil kom-
 me til at koste 20 Skilling for Parret for hver 5
 Mil; hvilket ventelig vil gjøre Steenene for dyre, og

altsaa bedre at lade dem sælge i Nærheden af Stedet, hvor de tilhugges.

III. Vestre-Skaptfields-Syssel: i sær i Leedvalle Tingsohn findes den bedste og beqvemste Steen-Art, 12 Mile fra Backehjaleye og 19 fra Øreback, item paa Dyrhole: De $5\frac{1}{2}$ Mil fra Landværne, men 15 fra Øreback, og mueligen paa flere Steder; de Dværner, som først bleve forsærdigede, vare 14 a 16 til 20 Tommer i Diameter, Prisen paa de største deraf var i Førstningen 1 Rdlr. Specie, de mindre 5 Mark, og de mindste 4 Mk. Kroner; nu da flere have lagt Bind paa dette Arbeide, er Prisen almindelig en Krone, og Størrelsen 14 a 16 Tommer i Diameter, da disse (i dette District) holdes no^e saa tienlige, som de større.

IV. Paa Bestmannoe findes Dværnstene-Art i Mængde paa et Sted, som kaldes Kloifen, og en fattig Mand, navnlig Gudne Svendsen har gjort Profession af at tilhugge dem; de der ere giorte, have været 24 Tommer i Diameter, nogle 17 til 19, og de mindste 14 til 16; de største sælges for 1 Rdlr. Courant, og de andre for 4 Mark Kroner. Transporten af Stenene vilde her blive let, da Manden boer tæt ved Handelsstedet, men Affatsen paa Stedet menes at vilde blive ringe, siden Folk nu alt fra flere Steder kan faae dem, derimod
kunne

kunne Stenene, naar de ere tilhugne, beqvemmelig føres derfra til Sees til andre Stæder i Landet, naar Handelens Skibe ved Leilighed gaae imellem Vestmannøe og andre Havne, og derved kunne Dværnstenedes Tilhugning blive en Green af Fortieneste for de fattige Strandsiddere paa denne Ø.

V. Udi Rångervatle-Syssel findes mangfoldige Stæder, hvor der ere tienslige Steen-Arter til dette Brug. Dette Syssel vil saaledes selv kunne forsyne sig med Dværner, maaskee ogsaa levere nogle til Handel ved Backehalpe, i Fald de ellers der kunne indlades. Men Transporten til Ørebæk til Lands, vil efter Formodning falde alt for besværlig og kostbar.

VI. I Arnes-Syssel, i sær i Ølvæset falder beqvemme Dværnstene-Art, ikke langt fra Handelsstædet Ørebæk. De Dværner, som deraf ere forfærdigede, ere solgte for 4 til 5 Mk. Kroner; hvilken Priis ikke er bestemt efter Diameterens Maal alene, men og tillige efter den Vægt den Arbeidende haver havt med at finde beqvemme Stene, der ikke have udkrævet besværligt Arbeide.

VII. I Guldbringe-Syssel falder vel paa mange Stæder beqvemme Dværnstene-Art, men hidindtil (1784) ingen, som forstaaer Tilhugningen.

VIII. I Kiose-Syssel findes ingen sliq Steen-Art, hvorfor Iudbyggerne kiobe deres Qværner ved Handelen i Reichewiig eller og fra Aruæs-Syssel; det kunde altsaa synes værd at opmuntre Tilbygningen i Guldbringe-Syssel, da Transporten til Handelen der vil blive let, og Qværnstene dersfra igien ligesaa let kunne føres omkring til andre Havne, hvor de maatte behøves, ligesom og Kiose-Syssel derved kan befries fra den besværlige Transport fra Rangersalle-Syssel.

IX. I Borgefiord^s og

X. I Myre-Syssel falde bequemme Steen-Arter, især paa 2de Steder, det ene Breckeron (Myre-Syssel) under Dyrestade Tinglav, (2½ Dags Reise fra Budenstad), og det andet Gillsbackeron under Sanistade Tinglav (3 Dags Reiser fra bemeldte Handelssted). Qværnstenene ere solgte af 18 til 19 Tommer Giennemsuit, Parret for 8 Mark, de mindre fra 14 til 16 Tommer, Parret 1 Rdr. til 68 Skilling. Formødelst Transportens Besværlighed og Længde til Budenstad, vælge de, som forarbeide Stenene, heller at sælge dem til Iudbyggerne, og lade de Kiovende selv afhente dem, end at føre dem til Handelsstedet.

XI. I Rappedals-Syssel findes ingen tienslige Steen-Arter til Qværner.

XII. I Sneefells-Næs-Syssel, falder især udi Berserkeren i Gronnefiords, Buderen i Bundenstads, og Bervigsren i Slusdvigs-District, tienlige Qværnstene-Arter. Slige tilhugne Stene af 16 Tommer i Diameter, sælges der for 1 Rdlr. 32 Skilling; og de større paa 18 til 20 Tommer for 1 Rdlr. 48 Skilling. Qværnstenene derfra kunde igien uden B.kostning, ved Leilighed af Skibenes-Farter omkring Landet, transporteres videre til Søes til de andre Handeler.

XIII. I Dale-Syssel falder ikke nogen ret bekvemme Qværnstene-Arter; dog foreslaaer Sysselmanden derhos, at lade til Opmuntring for denne Sag indføre i Handelen paa Sticksholm eller Flatoe noget Steenhugger-Værktøi til taalelig Priis, (hvilket og er bleven foranstaltet og indsendt.)

XIV. I Bardstrand-Syssel falder en Mængde af bemeldte Steenarter paa Nerne omkring Flatoen, især Skialdmøe-Nerne.

XV. I Isfiords-Syssel	} Haves vel paa nogle Steder be- qvem Steen-Ar- ter dertil.
XVI. I Strande Syssel	
XVII. I Hannebands-Syssel	

XVIII. I Skagefiords-Syssel vides ikke at være nogen besynderlig Forraad af Stene, brugbare til Qværne.

XIX. I Østfiords-Syssel findes disse Steenarter, og tilhugne Qværne sælges de Parret af 20 a 24 Tommers Diameter for 8 Mark Kroner, og de mindre efter Proportion.

XX. Fra Norder Syssel meenes ikke nogen betydelig Leverance af Qværnstene, at ville kunne finde Sted, meest formedelst Transportens Besværlighed. Saavidt har jeg lænset det nyttigt at anføre Extract af de Herrer Sysselmænds indkomne Beretninger i denne Materie.

III.

De Anordninger, der deels i det Hele vedkommer Handelen paa Island, deels har megen Indflydelse paa samme, ere efterfølgende til iværende Tid:

I. Placat angaaende den Islandske Handels Frigivelse, dateret Friderichsberg-Slot, den 18 August 1786.

II. Anordning angaaende de Friheder, som findes de paa Island oprettende Rivstæder, dateret Christiansborg-Slot, den 17 November 1787.

III. Placat angaaende Islandske Søepasse, dateret Christiansborg-Slot, den 7 Martii 1787.

IV. Placat angaaende de Præcautioner, som skal iagttages, for, saavidt mueligt, at forekomme, at ikke Børnekopper og Mæslinger skal indsnige sig i Island, dateret Christiansborg-Slot, den 18 Mæsi 1787.

V. Forordning og Reglement, angaaende de Algierste Søepasser, dateret Christiansborg-Slot, den 1ste Maji 1747.

VI. Forordning og Reglement, hvorefter de, som bruge Handel og Søefart, sig udi Krigstider haver at rette og forholde, dateret Fredensborg-Slot, den 30 Julii 1756.

VII. Placat, angaaende nogle almindelige Opmuntringer og Understøttelser for Skibs-Udrustninger til Fiskefangsten i Island, dateret Christiansborg-Slot, den 6 Junii 1787.

VIII. Placat, hvorved Rescripterne af 3 Junii 1746, og 14 Martii 1758 bekiendtgjøres med de nu fornødne Forandringer, af 13 Junii 1787.

IX. Rescript, at de Sager, hvoraf allene kunde følge en liden Pengemulct, skal i Island Brevi manu ved Syffelmandens Kiendelser og uden Appel afgjøres, dateret Christiansborg-Slot, den 11 April 1781.

X. Forordning, om Friheder for dem, som ville optage øde Jorder eller ubebygte Steder i Island, dateret Christiansborg-Slot, den 15 April 1776.

XI. Forordning om Giærder, samt Tuers-Jævning, med videre Jordbruget i Island vedkommende, dateret Christiansborgs-Slot, den 13 Maji 1776.

XII. Placat, angaaende Forstrands-Rettighed udi Island, dateret Christiansborg-Slot, den 4 Maji 1778.

XIII. Forordning, angaaende de saa kaldede Løse-Mænd paa Island, deres Affjæffelse med videre, dateret Christiansborg-Slot, den 19 Februarii 1783.

XIV. Forordning, angaaende Vægt og Maal i Island, dateret Christiansborg-Slot, den 18 Junii 1784.

XV.

XV. Forordning, anlangende at danske Bancofedler, især de paa een Rigsdaler og fem Rigsdaler, maae indføres udi Island, med videre, dateret Christiansborg-Slot, den 22 April 1778.

XVI. Anordning om Fiskeriet i Almindelighed og især til Haakalle Fangers Opkomst i Island, af 28 Februarii 1758; saaledes som den paa nye bekiendtgjøres ved den Kongelige Resolution af 13 Junii 1787.

XVII. Rescript, angaaende hvad Erstatning der i Island bør gives af opbringende Hvaler til Grundeieren, dateret Fredensborg, den 22 Junii 1779.

XVIII. Extract af de Resolutioner, hvorved nogle almindelige Benaadninger for Island udsættes.

IV.

Til Oplysning og Jagttagelser, ved enten offentlig Licitation, eller underhaanden sluttede Accorder, om Skibes Befragtninger til de VI Riobsteder og øvrige XIX Handelshavne i Island. (See foran Pag. 17 og 18,) anføres her de hidindtil sædvanlige Conditioner, paa hvilke de til Islands Beseiling behovende Skibe til Licitation have været opbudne, og de Mindstbydende, ved fornøielig Bud tilslagne.

I.

Skibene skal være gode forsvarlige Riobmands-Skibe, Eege-Cravel-Bygning, *) hegte og digte, over og under Bandet vel forseete; og 2 Døds-Skibene forsynet med Skudder for det mellemste Dæk,

*) Formedelst Fiske-Ladningernes Skruining, Kiling, m. m., ere Tyrreskibe mindre tienstlige.

Døl, at Skibsfolkene ikke have nogen Communication med Lasten, samt saaledes, at Lasten i fornøden Tilfælde kan forsegles, og bør alle Skibene være forsynede med forsvarlige Ankere og Louge, Seil og Redskab, som Rejsens Fornødenhed det udkræver, samt besatte med gode habile Skippere, Styrmand og Folk, efter Fornødenhed og Skibenes Beskaffenhed, og det saaledes, at aldeles ingen grundet Klage derover i mindste Maade maae kunne føres; og skulle noget i saadanne Requisita feils, saa bliver den, som enten for egen Regning eller p. Commission har bortfragtet saadant Skib, Handelen ansvarlig til al Skade og Ophold, som deraf kan flyde, og paa det Handelen om Skibenes Dygtighed desmere kan være forvissat, bliver en lovlig Besigtelse ved dertil af Magistraten udnævnte Mænd foranstaltet, af hvilke Mænd enhver befragtet Skipper maae forsyne sig med Bewiis om sit førende Skibs Dygtighed; saavel i Henseende til Beskaffenhed med staaende og løbende Redskab, samt videre, efter hvis herforan er meldet, som og om den fornødne Besætning af Mandskab dertil er anskaffet, hvorefter sig Attest til Comptoiret indleveres, og derefter med Indladningen begyndes.

II.

Skibene maae ingen andre tilhøre end kongelige danske, norske og hollsteenske Undersaatter.

III.

Skibene som befragtes, bør være enten beliggende (R. N. Stød) eller og i Nærheden, paa det de vist kan være i vedborlig Stand til at begynde med Ladningens Indtagelse til den Tid, som herefter ved ethvert Skibs Opraabning bliver bestemt.

IV.

IV.

Skipperne og alle deres Folk formenes paa det Åbhorligste, at have eller bruge nogen Slags Handel enten til, i, eller fra Island *), eller at have udi Skibene nogen Føring, enten for sig selv eller andre, under hvad Prætext det end være kunde, og i saadan Anledning, at al Handel, Kiøb og Salg, Skipperne og medfarende Folk er forbuden, skal de udi deres Connoffementer, som saavel til, som fra Landene ere trykte, og af de første 3de, men af de sidste 4re, expederes, declarere og sandfærdigen bekræfte, at ingen Slags Kiøbmandsvarer, flere end de udi Connoffementerne anførte findes, enten i Kuummet eller noget andet Sted omborde paa deres førende Skibe, og at de i Fald derom skulle tvivles, tilligemed deres Styrmand, som disse Connoffementers Indhold og Rigtighed maae være bevidst og med deres Underskrift blive stadfæstede, samt øvrige Skibs Mandskab paa Forlangende for Retten skal aflægge saadan Eed:

„ At de ingen Handel der i Landet have drevet
 „ eller indehavt flere eller andre Varer i Skibene
 „ den Tid de afgik fra Ladepladsene, end ved
 „ Koffepladsene ere udkomne, og paa Connoffe-
 „ menterne af vedkommende Handels-Vetient ere
 „ qviterede for “

Skulle ellers Skipperne og Folk, imod foransorte Forpligter forsee sig i mindste Maade, da skal alle udi Skibene eller derved antræffende Varer, ei alle være confisqverede og til Befragteren hiewsafdne, men
 Skip

*) Omendstiont denne Clausul reiser sig allene af forrige Octroierede Handels-Indretning, vil det dog befindes, at dens vedblivende under Frie-Handelen har sin virkelige Nytte. See herom 1ste Deel af Handels-Magazinet for Island Pag. 274, 275, 276 og 277.

Skipperen bære underkafset hvad Straf R. R. (Befragteren) i saa Naade maatte finde for godt at dictere.

V.

Alle Skibene befragtes pr. Skippund Torsiff, da de andre Vare regnes alle derefter, nemlig 2 Skpd. Klippiff for 1 Skippund, 2 hele eller 4 halve Tønder Gods ligeledes for 1 Skippund Torsiff; et Skippund Ald eller en Pakke ulden Gods, samt et Skippund Fiar eller Edderdun, regnes derimod for to Skippund Torsiff, og de øvrige smaae Ting som sædvanlig; paa de Havne hvor Titlinger falde, regnes 3 Skippund af samme for 4 Skippund Torsiff. Skipperne og Folk, der fare paa Jsland, og losse her i Staden, tilstaaes ingen Douceur, men de nyde som sædvanlig $\frac{3}{4}$ Deel Pilotage, og 4 Mark pr. Commerceløst i Capfacken for Skipperen. Skipperen forbindes til ved Ladning og Losning at holde foruden Opsigt med Styrmand og Folkene, at de out Borde tageude eller fra Borde sættende Fousstager og Varer med forsvarlig Forsigtighed omgaaes, saaledes, at Handelen ei formedelst skidesløs Dugang skal lide Skade.

VI.

For Skibenes Tilladning tegner Skipperne Certepartie, hvorudi forbemeldte Conditioner udførligere tilligemed det øvrige, som ikke her er meldt, ligesom sædvanlig indføres.

VII.

Efter lykkelig aflagt Reise og giorte rigtig og god Leverage, samt Certepartiets Guldbyrdelse i alle Puncter, betaler R. R. (Befragteren,) eller ladet betale

talte paa Losnings-Stedet den accorderede Fragt, efter de indehavende Varers Beløb; dog i Fald Skibene fra Island og Finmarken ikke faaer fuld Lønning, saa regnes og betales ikkun hver Commercelæst for 9 Skip-pund Torsfisk.

Skulle det ellers tildrage sig, som Gud naadelig afvende, at noget Skib paa Hjemreisen forulykkes, og noget Gods biergedes, da forholdes dermed efter Loven og Sæ:Consume, og Certepartiets Indhold.

Under den i Certepartiét for hver Skib anførende Pilotage er ellers ei andet at forstaae, for de Skibe, som her til Staden retournere, end allene Lødspenge, saa at hverken Toldclarering, ei heller Fyrpenge, eller andet af hvad Navn være maae, af Befragteren svares.

Endelig bliver udi alle Fragters Beløb, som sædvanlig for promte Betaling decorteret 1 Procento til de Fattige.

VIII.

For de Passagerer, som med Skibene til og fra Island melde sig at ville følge, og hvilke Skipperne skulle være pligtige at modtage, naar de med vedborlig Pas og Skudsmaal ere forsynede, nyder de i Kostpenge, naar slige Personer Kosten hos dem maaite forlange, ugentlig om de spise i Kabytten (hidindtil 8 Mark), og naar de spise inden Dækket med Folkene (hidindtil 4 Mark.)

V.

F o r m u l a r

til

Certepartie og Skibs-Befragtning paa Island,
(See Licitations Conditionernes VI Post. Side 35.)

Udi den hellige Treenigheds Navn have Vi Underfrevne følgende Certepartie og Skibs-Befragtning sluttet og indgaaet, nemlig:

Jeg Skipper (N. N.) Borger og Indvaaner udi (N. N. Sted), bortfragter herved med mine Reederes Billie og Samtykke, mit forende Skib (N. N. kaldet,) drægtig efter Waale-Brevet N. N. Commerce-Laster, til (N. N.), paa efterfrevne Conditioner:

At jeg bemeldte Skib forsvarlig lader forsee med Riolhaling, Calfatern over og under Vandet, deslige se med gode Mæster, Rundholter, Ankere, Louge, Seil og Takelage, saavel som en god beqvem Baad og Jolle med Tilbehør, og ellers alt hvis af behorlig Skibs-Nedskab med videre, som til saadan Skibs fuldkommen og vedborlig Iskandsættelse og Reises Fornødenhed maatte udkræves og requireres, samt at antage en dygtig og befaren Styrmand og øvrige befarne Soefolk, saa at de indehavende Vare desformedelst, ei heller for min Efterlædenhed skal tage ringeste Skade eller Bedærvelse. Skulle jeg herudi ikke efterkomme mit Løfte, da bliver jeg derfor efter gode Mænds Sigelse og Skionsomhed ansvarlig. Skibet som et 2 Døks Skib skal være forsynet med Skaadder før det mellemste Dæk, at Fokkene ikke have nogen Communication med Løsten.

Og indtager jeg ndi bemeldte mit førende Skib til (N. N. Havn, eller Kiøbstad i Jøland) den affsendende Cargason, af hvad Gods og Vare som mine Befragtere behager at lade indskibe, hvorved jeg med mine Folk, Baad og Jolle skal være assisteerlig, gaae til Haande og være til Tieneste udi alt hvis mueligt er, samt ved Ladning og Losning holde fornøden Opsigt med Styrmand og Folkene, at de om Borde tagende eller fra Borde sættende Tustager og Vare med Forsigtighed omgaaes, saaledes at Befragteren ei formedelt skidesløs Omgang skal lide nogen Skade, og skal det gandske Skibsbrom saavel som Kielder og Mellemdækket, allene være til Befragternes Tieneste, Karihytten og Hytten for sammes Kiøbmand, og øvrige Kiøbmandsfolk, naar og saavidt behøves, og jeg mig ingenlunde videre Kom have forbeholden, end hvis der til Ankere, Tonge og Skibsbredskab, samt Victualier til Reizens Fornødenhed, samt min egne og Skibsfolkenes Logie og fornøden Reisetol maatte udtræves. Saasnart bemeldte Cargason er indskibet, og mit Skib beqvemmelig tilladt, tegner jeg for Ladningen tredie ligelydende Connossementer, og da uden Forhaling, naar mine Befragtere finder det for tienligt, med første søielig Vind under Guds Ledsaugning antræder Reisen herfra directe til (N. N. Kiøbstad eller een og flere Havne i Jøland) hvor jeg ved lykkelig Ankomst, selv mit Skib med god Fortsining og Landtonge efter Fornødenhed forsyner; dernæst skal jeg med mine Folk, Baad og Jolle, det snarreste mueligt see kan, min Laft vel conditioneret og ligesom jeg samme her har annammet, ublosse og bringe til Strandbredden, hvor Handelsens beffiklede Kiøbmand lader foranstalte Imodtagelsen. Derefter indtager jeg de paa bemeldte Havn værende Retourvare, ligesom Kiøbmanden Tid efter

anden

anden bet forlanger *), saaledes at jeg og mine Folk med Baad og Jolle, der ligesom om Cargasonen forhen er meldt, skal findes villig til Handelens Tjeneste, samt Ladningen forsigtig og vel henstue, indtil Skibet, efter som Gud udi Landet giver sin Betsignelse, naaer sin fulde Ladning. I øvrigt forpligter jeg mig til, at forholde mig saavel i Landet som paa Reisen, som det en redelig, dygtig og retsindig Skipper vel egner og ansaaer, samt at søge Handelens Gavn og Bedste i alle optænkelige Maader, saaledes som jeg dertil vil være ansvarlig.

Ligemaade forbinder jeg mig i kraftigste Maade for mig og mine Folk, udi bemeldte mit førende Skib, hverken her eller i Landet eller paa nogen anden Havn eller Plads, hvor jeg ellers med Skibet maatte indløbe, hvor det være kunde, noget Gods eller Vare, enten selv eller ved bemeldte mine Folk, uden allene hvis mig for Befragterens Regning af Kjøbmændene leveres, at indtage eller indtage lade; i hvilken Henseende jeg mig foruden den Forbindtlighed, jeg og min Styrmand os ved de undertegnede Connossementer, paatager, paa egne og mine Følkes Vegne forpligter, ingenlunde med Baad, Jolle, eller paa hvad Maade det end være kunde, at fare til Bajerne eller anden Steds paa Landet uden Kjøbmandens Forevidende og Tilladelse, ei heller at bruge ringeste Handel, eller at sælge eller købe med Almuen og Indvaanerne eller nogen anden paa Havnene, Strømmene eller paa Søen, under hvad Navn og Prætext det være kunde, ei heller at tillade nogen af Landets Indvaanere at komme om Borde paa Skibet uden Kjøbman-

*) At accordere visse Liggedage til Udloøning og Tilladning i Island, er den der befragter Skibe paa Island ikke tilraadende. (See Handels-Magazin for Island 1ste Deel Pag. 275 og 276.)

mandens Forevideude og Permission, saa og hverken directe eller indirecte at have udi Skibet for mig eller Folk nogen Føring eller Vare, desligeſte hvad jeg og mine Folk paa Skib, Vaad og Jolle maatte fiſke, ſaa vidt ei daglig til Spiisning paa Skibet behøves, ſtrax til Kiobmanden eller Fuldmægtigen imod billig Betaaling at levere.

Skulle jeg eller mine Folk i mindſte Maade imod foranførte Forpligter handle eller forſee os, da maae ſaadanne udi Skibet eller derved antræffende Væ-re, ei allene være confisqueret og til Befragteren hien-falden, men jeg end og være underkaſtet hvad Straf af Directionen i ſaa Maader maatte findes for godt at dictere.

Og ifald Directionen ſkulde have mindſte Mis-tanke, at jeg eller mine Folk ſkulde have begaaet nogen Underfundighed eller udi Landet have ført nogen Slags Negotie, eller udi Skibet indpracticeret eller deraf udloſſet Vare, da ſkal jeg og mine Folk, naar paa-æſtes, være pligtig at befrie os med corperlig Sed i Folge det undertegnede Connossement, eller i deſſen Mangel være underkaſtet den forhen anførte Straf, ſom af Directionen maatte ſaſſættes.

Paa forbemeldte Loſſe og Lade-Havne, ſkal jeg ſaa længe forblive, indtil Handelen ved Kiobmændene er forrettet, eller indtil Tilladningen er ſteet, og jeg fra dennem er expederet, hvorefter jeg ſtrax underteg-ner fire ligelydende Connossementer for alle de Vare, ſom i Skibet er leveret, og derpaa ufortøvet med forſte ſoielig Wind befordre Hjemreiſen, og ingenlun-de uden høinødvendig og beviislig Årsag vil indløbe i nogen Havn, men directe til (N. N. Stad), hvor jeg ved beholden Ankomſt til Befragternes Ordre efter Connossementernes Indhold udleverer den indehavende

Lad:

Ladning, hvortil er accorderet fire Ugers Virkedage, dog Løsningen at skee før, naar det er beqvem.

Hvorimod jeg Befragteren (R. N.) lover og tilforpligter, saasnuart Skipperen fornævnte Reise ved berørte Løstested haver fuldendt og lykkeligen afslagt, samt med Vedkommendes Qvitteringer beviser efter Connoissementernes Indhold at have gjort rigtig og god Leverage, saavel af Cargasonen til Landet som og Retouren fra Landet, og naar dette Certepartie, samt de uunderteignede Connoissementer ellers i alle Puncter er fuldbyrdet, at ham den accorderede Fragt med vidre rigtig skal vorde betalt, nemlig: For hver Skippund tør Fisk, eller for 2 Skippund Klippfisk, eller 2 Tønder, eller $\frac{1}{2}$ Tønder Gods, eller $\frac{1}{2}$ Skippund Siær eller Ederdunn (R. N. Fragt) med 1 pro Cent Decort for prompte Betaling. Udi Caplaeken godtgjøres Skipperen pr. Commercelæst 4 Mark, men i Mangel af fuld Ladning betales ikke mere end efter Skibets anførte Drægtighed hver Commercelæst til 9 Skippund i tør Fisk beregnet.

Skulde det ellers tildrage sig, som Gud naadeligen afvende, at Skibet paa Tilbagereisen forulykfedes og noget Gods biergedes, da *) bliver vel beregnet Fragt af de biergede Retourvare efter Reisens Længde fra det Sted, de ere indtagne, men ei for Overreisen, siden Fragten alleue er accorderet for Retourerne, og ingen Fragt betales for Overreisen. Ved total Skade eller naar intet bierges, svares aldeles ikke noget udi Fragt.

Hvad Skipperen ellers af Landets Producter til fornøden Provision for Tilbagereisen kunde behøve, skal haanem paa Begiering vorde imod billig Betaling

E 4

udi

*) I de senere Tider har været anført: At forholdes dermed efter Loven og Sæd. Costume. Derimod i de ældre Tider det Anførte efter Reisens Længde m. m.

udi Landet overladt. Paa alle Toldsteder, Havne og Strømme clarerer Handelen for Ladningen, og Skipperen for sit Skib baade for ind- og udgaaende. Af Pilotage *) betaler Handelen $\frac{2}{3}$ Deel og Skipperen $\frac{1}{3}$ Deel. Med Averié forholdes efter Loven Usance og Soe-Constume, dog saaledes at Retourvarene anslaaes til Concurrence efter Indkiøbet i Landet.

Til Stadfæstelse at alt dette foreskrevne paa begge Sider uryttelig skal holdes og efterkommes, haver enhver af Contrahenterne til de Fattige givet 1 Rigsdaler, og heraf tvende ligelydende forfattet, som af begge Parter ere underskrevne og forseglede, og hvoraf Befragteren den ene og Skipperen den anden til sig tager. Actum Kiöbenhavn. — Dato

N. N.

N. N.

VI.

Gienpart af Connossement efter den hidindtil brugelige Maade ved Retourvares Affendelse fra Island til indenrigs Losseplads.

Jeg Underskrevne (N. N.) fra Kiöbenhavn, Skipper paa mit förende Skib (N. N.) kaldet, nu seilfærdig liggende paa (N. N. Havn i Island) for med den förste gode Vind, som Gud forleener, at affeile til (N. N. Bye), hvor min rette Losseplads skal være, bekiender at have annammet under Dækket i samme mit Skiberom efterfølgende Vare (for den Kongelige, Islandske, Finmarkske og Färöske Handels-Regning i Kiöbenhavn,) af Hand-
delens Kiöbmand

N. N.

Her

*) See förän Skibs-Licitations Conditionernes VII Post.

Her anføres Varene:

- A.) Fiskevare udi Sortementer. Samt enhver af
disses Tal og Vægt.
- B.) Tøndegods, Paqver ic. efter Tal og Mærker.
(Hvilke ere anførte udi dette Handels-Magazin
1ste Deel, Side 313 under Bielag No. VIII.

Som alle ere tørre og vel conditionerede, og tegnede med hosstaaende Mærke, hvilke forbemeldte Vare jeg lover og forpligter mig, saasnart Gud sender mig lykkelig frem med beholden Skib og Gods til (N. N. Stæd), at levere ligesaa vel conditionerede, som jeg dem har annammet, til (N. N.) eller Ordre, som mig efter rigtig Leverance skal betale til Fragt af samme Gods, (N. N.) saavelsom og Haverie efter Sœe-Costyme; til hvilket alt at fuldbyrde jeg herved forbinder mig selv, alt mit Gods, eiende og tilkommende, samt forbemeldte mit førende Skib og dets Tilbehør, ligesom jeg og i Anledning af at al Handel, Kiøb og Salg mig og medfarende Folk ved den med Handels Direction indgaaede Certepartie er forbuden, herved declarerer og sandfærdelig bekræfter, at ingen Slags Kiøbmands Vare, flere end de herudi anførte, findes enten i Rummet eller nogen anden Steds om Borde paa forbemeldte mit førende Skib, og at jeg, ifald herom skulle tvivles, tilligemed min Styrmand, som dette Connosséments Indhold og Rigtighed er vidende, og ved sin Underskrift stadfæster, samt øvrige Skibsmandskab, paa Forlangende, for Retten skal aflægge saadan Eed:

„ At vi ingen Handel der i Landet have dre-
 „ ven, eller indehaft flere eller andre Vare
 „ i Skibet den Tid det afgik fra Ladeplad-
 „ sen, end ved Lodsepladsen er udkommen,
 „ og paa Conossementerne af Handelens ved-
 „ kommende Betient er qvitteret for. “

Mæn ifald vi sliq Eed ei ville eller med god Sam-
 vittighed kunde aflægge, maae den i Certepartiet
 fastsatte Straf, uden videre Lovmaal eller Dom
 fuldbyrdes. Af dette Connossement er 4re lige-
 lydende forfatter, som kuns for eet validerer.

Actum N. N. Havn i Island Anno den

N. N. (Skipper.)

Dette Connossements Indhold og Rigtighed
 er mig fuldkommen vitterlig, hvorfore jeg og
 samme til Fuldbyrdelse egenhændig ved Under-
 skrift stadfæster, som Styrmand

N. N.

VII.

Gienpart af et Skibs . Certepartie. Hviß Bestemmelse er: 1) At aflades fra et eller andet . Stad i Østersøen med Kornvare til een eller flere Handelshavne i Island. 2) Efter Cargason Ladningens Udloøning i Island at aflades med Fiskevare til Livorno, eller andre udenrigs Stæder.

Udi den Helligste Tre-
Genigheds Navn
have vi Understrevne
følgende Certepartie og
Skibsbefragting slut-
tet og indgaaet nemlig:

Jeg Skipper Jeppe N.
Kier, Borger og Indvaaner
udi Kiøbenhavn, bortfragter
herved med mine Kieederes Vil-
lie og Samtykke mit førende
Skib Catharina kaldet, drøgtig
efter Waalebrevet 64 Commer-
celæster, til den Kongelige Al-
mindelige Islandske, Finmark-
ske og Grønlandiske Handels-
Direction, paa understrevne
Conditioner:

At jeg bemeldte Skib for-
svarlig lader forsee med Kiøb-
haling, Calfatern over og un-
der Vandet, desligeste med
gode Masten, Rundhølter, An-
kere, Louge, Seil og Tafe-
lage,

AU NOM DE LA
SAINTE TRINITE,
nous sousignés avons fait
& Conclu la Chartepartie
& Contract d'affrètement
suivant, favoir:

Je Capitaine Jeppe N. Kier,
Bourgeois & Habitant de la
ville de Copenhague declare
avoir avec le Consentement de
mes Armateurs, fretté à la Di-
rection du Commerce Royal &
General d' Islande, de Fin-
marck & de Grønlande mon
Navire appellé Catharina, le
quel suivant mes lettres de
Jaugesge est de la Portée de
64 Lasts de Commerce Da-
nois, aux Conditions suivan-
tes, favoir:

Je ferai mettre mon dit
Navire en Etat requis bien
carené & Calfaté dessus &
dessous l' Eau, & appareillé
de bons Mats, Ancres, Cor-
dages, Voiles &c. & pour
voir

lage, saavelsem en god beqvem Vaad og Jolle med Tilbehør, og ellers alt hvis af behørig Skibs-Nedskab med videre, som til saadan Skibs fuldkommen og vedborlig Istandsettelse og Reises Fornødenhed maatte udkræves og rekvireres, samt at antage en dygtig og besarnet Styrmand og øvrige besarne Søefolk, saa at Handelsens Gøds desformedest, ei heller for min Efterladenhed skal tage ringeste Skade eller Bedærvelse. Skulde jeg herudi ikke efterkomme mit Vore, da bliver jeg derfor efter gode Vænds Sigelse og Skionsomhed ansvarlig, og affeiler jeg med første god Vind til Væmel, hvor jeg hos Hr. Lorentz Lotck indtager saa mange Korn-Varer, som Bestragterne behager at lade indstibe, hvorved jeg med mine Folk, Vaad og Jolle skal være assisteerlig, gaae til Haande og være til Tieneste udi alt hvis mueligt er, samt ved Lædning og Løsning holde fornøden Opsigt med Styrmand og Folkene, at de om Borde tagende eller fra Borde sættende Husfager og Vare med forsvarlig Forsigtighed omgaaes, saaledes, at den Kongelige Handel ei formedest Riibedles Omjang skal lide Skade. Og skal det gandske Skibs-Rum, saavelsem Kielder og Mellem-Dækket, allene være til Handelsens Tieneste, Raahytten og Hytten være til Tieneste

voir d'une Chaloupe & d'un Esquif convenables, munis du Necessaire & pour le Navire sera pourvu de tout cequ'il faut pour le Voyage à faire, rien excepté, m'obligeant également d'engager un habile Pilote & le Reste de l'Equipage tous bons mariniers afin que les Marchandises du susdit Commerce royal ne pourront ni faute de cela, ni par ma Negligence se gater ou prendre aucun Dommage, & si je venois à manquer à mes Engagemens à cet Egard j'en resterai responsable au Dire des Experts. Aussi tôt que le vent me favorise, je mettrai à la voile pour Væmel ou je dois charger & prendre dans mon Navire chez Mr. Lorentz Lotck autant de ble que mes Affreteurs voudront me donner, & être obligé d'y assister avec mon Equipage & avec mes Chaloupes &c. en tout & partout autant que possible; J'aurai aussi l'Inspection necessaire sur mon Pilote & les autres gens de mon Equipage à finque la Charge & décharge des Barils & Marchandises soit faite avec toute la Précaution necessaire pour prevenir tout Dommage au Commerce royal. Tout mon Navire est entièrement & uniquement au service de la Direction du susdit Commerce royal, c'est à dire non seulement le Fond de

nefte for sammes Kjøbmand, Under-Kjøbmand og øvrige Kjøbmands-Folk, naar behøves, og jeg mig ingenlunde videre Rum have forbeholden, end hvis der til Ankere, Tonge og Skibs-Nedskab, samt Victualier til Reisens Fornødenhed maatte udtræves.

Saa snart bemeldte Læraason er indskibet, og mit Skib bekvemmelig tilladt, tegner jeg for Ladningen trede ligelydende Connossementer, og da uden Forhaling, naar mine Befragtere finder det for tiensligt, med første søielig Vind under Guds Vedsigning antræder Reisen herfra directe til Kieblevig og Havneshjords Havne, og der udlosser min indehavende Ladning, og derefter indtager fra bemeldte 2de Havne Platsiff; hvor jeg ved lykkelig Ankomst, selv mit Skib med god Fortsættelse og Vand-Tonge efter Fornødenhed forsyner; dernæst skal jeg med mine Folk, Waad og Zolle det snarest mueligt skee kan, min Last velconditioneret og ligesom jeg samme her har annammet udlosse og bringe til Strandbredden, hvor Handelens beskaffede Kjøbmand

de Cale, la Cave & l'Entrepont, mais aussi en Cas de Besoin la Calutte & la Dunette pour l'usage de les Marchands ou Facteurs & de leurs gens ne me reservant aucunement d'autre Place que cequ'il me faut absolument pour mes Ancres, Cordages & autres Agrés, comme aussi pour la Provision & les vivres dont j'aurai besoin pour le voyage.

Aussitôt que la Cargaison sera à Bord & mon Navire convenablement chargé, j'en signerai trois Connoissements d'une même Teneur, & sans Perte de Temps dès que mes Affreteurs le trouveront à propos & que le vent me sera propice, je ferai, sous la garde de Dieu, voile à droiture pour Kieblevig & Havneshjord où après avoir deluré ma Cargaison, je chargerai du Platisc dans l'un & l'autre port; ou étant heureusement arrivé ce sera à moi d'avoir soin de faire assourcher & amarrer mon Navire, autant que Besoin sera, par mes propres Gens, & par mes propres Cables, ensuite je ferai débarquer & porter sur le Rivage par l'équipage de mon Navire & mes Bateaux, la Cargaison aussi bien conditionnée & dans le même Etat que je l'ai reçue & cela avec toute la Diligence possible; & les Facteurs au service de la Direction du

fus-

mænd foranstalter Imodta-
gelsen.

Derefter indtager jeg de
paa bemeldte Havne værende
Retourvare, ligesom Hande-
lens Ridsmænd Tid efter an-
den forlanger, saaledes at jeg
og mine Folk med Baad og
Jolle, ligesom om Carga-
sonen forhen er meldt, skal sin-
des villig til Handelens Tie-
neste, samt Fisken forsigtig og
vel henstable, skue og kile,
hvortil jeg selv anskaffer de
behøvende Skrue og Skruv-
Planter, Røller og Riler.
Tønde-Gods, Pakker og alle
andre Vare, af hvad Navn
nævnes kan, henstuer jeg li-
gesaa forsvareligt, indtil Skib-
bet, eftersom Gud udi Landet
giver sin Betsignelse, naaer
sin fulde Ladning. I øvrigt
forpligter jeg mig til, at for-
holde mig saavel i Landet som
paa Reisen, som det en rede-
lig, dygtig og retsindig Skip-
per vel egner og anstaaer, samt
at søge Handelens Gavn og
Bedste i alle optænkkelige Maa-
der, saaledes som jeg dertil
vil være ansvarlig, saa og
allevegne at forsyne mig med
Leds.

fusdit Commerce royal, doi-
vent faire recevoir le tout sur
le Rivage.

La Décharge étant faite,
je ferai embarquer dans les
Ports susmentionnés, les Mar-
chandises qui s'y trouveront,
de la manière que les Façteurs
au service du fusdit Commer-
ce royal l'exigeront de tems
à autre, promettant d'être
pour cet effet avec mes gens
& Battenax, ainsi qu'il a été
dit cidessus à l'Égard de la
Cargaison de sortie, toujours
pret pour le service de la dite
Direction; J'aurai soin aussi
d'Estiver, Virer & de Clouer
le Poisson, de même que d'ar-
rimer les Barrils, Paquets, &
autres Marchandises avec toute
l'attention nécessaire y four-
nissant moi même les Verrins,
Planches Massives &c. conti-
nuant ainsi avec l'Embarque-
ment jusqu'à ce que le Navire
ait toute la Charge ou avant
qu'il y aura à obtenir. Au re-
ste je m'oblige de me compor-
ter tant aux dist lieux qu'en
voyage comme il appartient à
un Capitaine expert & honnet
Homme, cherchant par tou-
tes les manières imaginables
d'avancer l'Interêt & l'Avan-
tage du Commerce royal, de
la façon que j'ose en toute
manière en être responsable,
aussi serai je tenu à me pour-
voyer de pilot partout, ou il
en est à avoir. Je

Slige:

Aligemaade forbinder jeg mig i kraftigste Maade for mig og mine Folk, udi bemeldte mit førende Skib, hverken her eller i Landet eller paa nogen anden Havn eller Plads hvor jeg ellers med Skibet maatte indløbe, hvor det være kunde, noget Gods eller Vare, enten selv eller ved bemeldte mine Folk, uden alle ne hvis mig for Handelens Diegning af Kjøbmandene leveres at indtage eller indtage lade; i hvilken Henseende jeg mig, foruden den Forbindelighed jeg og min Styrmand os ved de undertegnende Concessioner paatager, paa egne og mine Folkes Vegne forpligter, ingenlunde med Vaad, Jolle, eller paa hvad Maade det end være kunde, at fare til Bayerne eller anden Steds paa Landet uden Kjøbmandens Forevidende og Tilladelse, ei heller at bruge ringeste Handel, eller at sælge eller købe med Almuen og Indvaanerne eller nogen anden paa Havnene, Strømmene eller paa Søen, under hvad Navn og Præcept det være kunde, ei heller at tillade nogen af Landets Indvaanere at komme om Borde paa Skibet uden Kjøbmandens Forevidende og Tilladelse, saa og hverken directe eller indirecte at have udi Skibet for mig eller Folk nogen Føring eller Vare, deslige hvad jeg og mine Folk paa Skib, Vaad og Jolle

maatte

Je m'engage également dans la forme la plus solennelle que ni moi ni aucun de mes Geus n'embarqueront ou recevront à Bord du Navire, aucune autre Marchandise que celle qui me sera remise par les facteurs & pour le Compte du Commerce royal soit ici, à Kieblevig & Havnefiord ou en d'autres Ports, où nous serions obligés de relâcher; à cettéfin je m'oblige pour moi & mes gens (en outre l'obligation que nous, moi & mon Pilote. contracterons par la Signature des Connoissements) à ne faire aucun Tour dans les Bayes ou à Terre avec nos Bateaux ou en d'autre manière, sans le Consentement des Facteurs de la Direction ni de faire aucun Commerce quelconque avec le Peuple & les Habitants ou qui que ce soit du Pays de Kieblevig & Havnefiord dans les ports, sur la mer ou les Rivieres sous quelque pretexte que ce Puisse être, ni de leurs permettre de venir à Bord sans la Permission des susdits Facteurs, ni d'avoir aucune Marchandise à Bord du Navire pour nôtre Compte soit directe ou indirecte, & quant à la Pêche que nous pourrions faire tant à Bord qu'avec les Bateaux nous en ferons tout d'abord la Livraison aux Facteurs au service de la susdite Direction du Commerce royal,

(à

maatte fiske, saavidt ei daglig til Erviisning paa Skibet behøves, strax til Handelens Ridsmand eller Fuldnægtige imod billig Betæsting efter Taxen at levere.

Skulde jeg eller mine Folk i mindste Maade imod foranstørte Forpligter handle eller forsee os, da maae saadaanne udi Skibet eller derved antraffende Vare ei allene være confisqueret og til Handelen hiemsfalden, men jeg endog være underkastet hvad Straf af Handels Directionen i saa Maade maatte findes for godt at dictere.

Og isald Handels-Directionen eller dens Factorer skulde have mindste Mistanke, at jeg eller mine Folk skulde have begaaet nogen Undersundighed eller udi Landet have ført nogen Slags Negocie, eller udi Skibet indpracticeret Vare, da skal jeg og mine Folk, naar paaaffes, være pligtig at befrie os med corporlig Sed; og dersom vi ikke destomindre anses som Skyldige, og være forfalden udi den Straf, som nys er meldt.

Paa forberemelte Løffe og Lade-Havne skal jeg saa lange forblive indtil Handelen ved Ridsmandene er forrettet, eller indtil Tiladningen er færdig, og jeg fra dennem. er ervederet, hvorefter jeg strax undertegner fire liqlydende Connossementer for alle de Vare, som i Skibet

(à l'Exception de ceque nous consumerons journellement) en nous en payant suivant la Taxe.

En Cas de Contravention aux dits Engagemens soit de ma part ou de celle de mon Equipage, toutes les Marchandises se trouvant à Bord où ailleurs contre cette Convention, resteront confisquées au Profit du susdit Commerce royal, & de plus je payerai d'amende ce que la Direction du susdit Commerce royal trouvera bon de Fixer.

Et fut ce même que la Direction, les Facteurs ou Commissionnaires eussent quelque soupçon, que moi ou mes Gens eussent fait des fraudes, ou quelque Commerce clandestin dans le Pays de Kieblevig soit en y portant ou en exportant des Marchandises, nous serons obligés de nous en purger par serment lorsqu'on l'exige, & ne le prêtant pas, nous ne serons pas moins censés coupables & à condamner à la peine arbitraire cidessus mentionnée.

Je demeurerai dans le Port ou les Port de Charge & décharge ei dessus énoncés jusqu' à ce que les Facteurs de la susdite Direction ayent fini leur Negocie & qu'ils m'ayent donné ma Charge & mon Expedition, & après avoir signé quatre

bet er leveret, og derpaa ufortøvet med første søielig Wind befordre Reisen fra Landet, og ingenlunde uden høinødvendig og beviidlig Karsag maae indløbe i nogen Havn, men directe til (N. N. Stæd,) hvor jeg ved beholden Ankomst til de respective Herter Directeurs Ordre, efter Connoissementerne udeliverer den indehavende Ladning, hvortil er accorderet fire Ugers Virke-Dage, dog vel for om I see kan.

Hvorimod vi nu værende Directeurer for den Kongelge Grønlandske, Islandske, Finmarkske og Færøiske Handel paa dens Vegne lover og forpligter os til, saa snart Skipperseren fornævnte Reise ved berørte Løffsted haver fuldeude og lykkeligen aflagt, samt med Vedkommendes Awtteringer beviser, efter Connoissementernes Indhold, at have gjort rigtig og god Leverance, saavel af Cargasonen til Landet, som og Retouren fra Landet, og naar endelig dette Certepartie i alle Puncter er fuldbyrdet, at ham hans da fortiente og accorderede Fragt rigtig skal vorde betalt, nemlig:

For hver Skippund Løff
 siff, eller for 2 Skippund
 Klip:

Connoissements d'une même Teneur de toutes les Marchandises que j'aurai chargées, je poursuivrai mon Voyage au premier bon vent en Droiture pour Livorno ne faisant des relâches dans Aucun Port sans la plus grande necessité laquelle je dois être en Etat de prouver; etant arrivé à Livorno je ferai la Livraison de mon Chargement suivant les Connoissements, aux Porteurs des Ordres de Messieurs les Directeurs, & pour le Déchargement sont accordé quatre semaines les jours de fetes non compris, ou bien plutôt s'il est possible.

Par contre, nous les Directeurs actuels du Commerce royal de Grönl. d'Islande, de Finmark & de Fær. nous engageons par la Presente de la part du dit commerce royal, qu' aussitôt que le Capitaine du Navire aura achevé les dits Voyages au susdit lieu de Débarquement, & prouvé par des Quittances qu'il ait fait bonne Livraison suivant la Teneur des Connoissemens, tant de la Cargaison pour que des Marchandises qu'il y a prises de retour & qu'il aye accompli le present Contract d'affrettement en tous les Points, de lui faire payer son fret suivant l'accord, à fav:

Pour chaque Schpd. morue seche ou Stokvis ou 2 Schpd.

Klipfisk, eller 2 Tønder Gods, 5 Rdlr. 8 Skilling, siger som Rigsdaler otte Skilling, imod 1 pro Cent Decour til Handelens Fartige, og $\frac{2}{3}$ Pilotage, samt 4 Mark pr. Commercelast i Caplaken.

men i Mangel af fuld Ladning betales ikke meer end efter Skibets ansorte Drægtighed, hver Commercelast til 9 Skippund Tørfisk beregnet.

Skulde det ellers tildrage sig, som Gud naadeligen afvende! at Skibet paa Reisen fra Landet til det bestemte Løsested forulykkes, og noget Gods biergedes, da forholdes dermed efter Loven og Sø-Coustume.

Hvad Skipperen ellers af Landets Produkter til fornudden Skibs-Provision for Reisen kunde behøve, skal han nem af Handelens Ridsmænd paa Begiering vorde billig Betaling efter Taxten udi Landet overladt. Paa alle Toldsteder, Havne og Strømme clarerer Handelen for Ladningen, og Skipperen for sit Skib baade for ind- og udgaa ende. Med Avertie forholdes efter Loven, Usance og Sø-Coustume, dog saaledes at Retour Varen anslaaes til Concurrence efter Indløbet i Landet. Naar Passagerer til og fra Landet, forlanger Ko-

Schpd. Morné Saleé à la manière de terre-neuve ou Klipvis ou pour 2 Bartils, 5 Rdlr. 8 Skil. bargent courant danois, de duction faite dun pour Cent, $\frac{2}{3}$ Pilotage & 4 Mk. en chapeau, pour chaque last de commercé.

mais en cas qu'il n'y eut point de Charge complete, le frèt ne sera payé que suivant la portee sus mentionnée du Navire chaque Last de Commerce évalué pour 9 Schpd. Morné seche ou Stokvis.

Si malheureusement, ce que Dieu preserve! il arrivoit que le Navire perissoit pendant son Voyage d'ici jusques au Lieu pour son Debarquement, & partie de la Cargaison fut sauvé, alors on se reglera suivant la loi, les usances & coutumes delamer.

Cé que le Capitaine pour l'avitaillement de son Navire aura besoin des Productions du Pays, lui sera fourni à la Requisition par les Facteurs du susdit comerce royal contre le Payement, suivant la Taxe du Pays. Aux Douanes, Ports & rivieres, la Direction payera tous les Droits, impots &c. Concernant la Cargaison, & le Capitaine ceux de son Navire tant pour l'entree que pour la Sortie. Les avaries seront reglees suivant la Loi, les Usances & Coustumes de la mer mais toutefois avec cette restriction que les Marchandises de retour

sten paa Skibet, betales ugentlig, Kahytten 8 Mark, og under Dækket 4 Mark.

Til Stadfæstelse at alt dette Foreskrevne paa begge Sider urygkelig skal holdes og efterkommes, haver enhver af Contrahenterne til de Fatige givet 1 Rigsdaler og heraf tvende ligegyldende forfattet, som af begge Parter ere underskrevne og forseglede og hvoraf Handels-Directionen den ene og Skipperen den anden til sig tager. Actum Kiøbenhavn, den 21 April 1785.

Den administrerende Direction for den Kongelige Grønlandske, Islandske, Finmarkske og Jærøiske Handel.

H. M. Frisch.

C. Pontoppidan.

S. Martini.

(L. S.)

Paa Skibs- og Nøderiets Vegne. J. W. Kiær.]

(L. S.)

VIII.

Instruction for de, i den Kongelige Islandske, Finnmarkske og Færøiske Handels og Fiskefangst Tjeneste, til Handelen i Island at forestaae, antagne Kiebmænd, hvorefter samme saavel som de hos dem i Handelsens Tjeneste værende Beriente sig have at rette og forholde *).

§. I.

Da Kiebmændene er den, som er anfortroet Handelsens Førelse paa den eller de Havne, som han nu er antagen til, saa haver han samme efter aflagde Eed, ei allene med al Troestab, Gliid og Omhyggelighed at forestaae, samt god Reede og Rigtighed derfor at aflægge; men og af alleryderste Formue at befordre Fiskeriernes og Handelsens Opkomst, saaledes, at samme kan blive til Fordeel saavel for Islandsk Indvaanere, som og for den Kongelige Handel; hvortil han haver saa meget mere Eone og Leilighed, som han herefter bliver boende i Landet, folgelig til alle Tider kan have Kundskab, om alt hvad som passerer, og er i Stand til ved alle Leiligheder, at opmuntre Indvaanerne til Flittighed, samt raadsføre og undervise dem i det, som kan være dem til deres egen og Handelsens Nytte og Fordeel; hvilke 2de Deele i Forbindelse med hverandre altid af ham maae have for Dine ved alle hans Handlinger.

§. II.

*) Denne Generale-Instruction for Islandsk XXV Handels-Factoryer, haver fra Aaret 1777 været usforandret, undtagen for saavidt Conjunctionene i Landet have foranlediget i enkelte Postey ved circulair Ordres en og anden deels Forandring, deels udiere Bestemmelse for en vis Tid.

§. II.

Med Handelens Førelse retter han sig efter Octroien af 15 August 1763, og Taxten af 30 Maji 1776 *), for saavidt seener udfomne Kongelige Anordninger samme ikke haver forandret eller maatte forandre, da alle de Vare, som han afhænder til Indbyggerne, saavel som de han af dem imodtager, maae derefter være gode og forsvarlige Kiebmands-Vare. Han bør søge at behandle og conservere de annammende Varer, saaledes, at derover ikke enten ved Modtagelsen her, eller paa fremmede Stæder hvor de henses, kan føres nogen billig Klage; thi i saadant Fald bliver han Handelen ansvarlig for alt det Tab og den Skade, som, enten formedelsi Forseelse, Forsømmelse, eller i anden Maade, som kunde været forhindret, kan være entstaet eller maatte entsaae, imod Regres til de under ham staaende Betiente, om de maatte have været Aarsage dertil.

§. III.

Til den Ende, saavel sour i alle Tilfælde, Handelens Førelse vedkommende, bør de ved Handelen staaende Betiente, Assistenten, Under, Assistenten, Bødkere og Drænge, være hannem horige og lydige, ved troeligen og forsvarligen at forrette hvad han ordinerer og dem tilkommer, enhver for sig, efter Handelens og Arbeidets Beskaffenhed; de bør derfor alle Tider ved Handelen være tilstæde, for at forrette hvad som derved kan foresalde; i sær bør Bødkerne sættes

D 3

saale-

*) Da Octroien og Taxten ere ophævede ved den Kongelige Placat af 18 August 1786, saa bliver benævnte Placat, saavel som Forordningen, angaaende den Islandste Handel og Skibefart af 13 Junii 1787, de Grundlove, hvorefter Handelen i Landet skal drives, m. m.

saaledes i Arbeide, at der siedsf findes Forraad af udbaandede Frans, Riids og Første, Tønder, saa at ingen Mangel skal findes derpaa, naar Leverance med Varer skeer og samme skulle bruges; naar intet Bødker-Arbeide er at forerette, da bør Bødkerne uvægerligen gaae til haande ved andet forefaldende Arbeide, tilligemed Under-Assisienterne.

§. IV.

Da Riidet og den Første eller Blodfist herefter imodtages og betales efter Vægt, ligesom og en Deel af Talgen, usmelted, saaledes som den udtages af Dvæget, saa haver han samme, enten ved eller i Overværelse af Assisienten, hvor Assisient er, eller Under-Assisienten, hvor ingen Assisient er, at lade imodtage, og bielægge sit Reguskab med Attest fra samme om Rigtigheden deraf, hvorefter Riidet forsvarligen hugges, reensligen behandles, i Tønder nedsaltet, forpakked og forlages. Og nedlægges Kroppene ligesom de nedhugges i Tønderne, uden at enten Bryst eller Laarstykkerne fratages, eller at det seedere Dvægs Riid sorteres fra det mavrere, men det ene skal og bør følge det andet, da der efterdags ikke bliver mere end et Slags Faare-Riid. Og da man agter at giøre Forsending af Riid til langt fra-liggende Stæder, saa vil det saa meget mere iagttages, at det salted og presses vel i Tønderne, og at disse blive vel forbaandede, tætte, og opfyldte med Lage ved Affibningen. Til Oplysning og foruoden Efterretning bekommer han Insitsraad Martfeldts Underretning om Dyreriid-Saltningen efter den Treste Maade *), men det beroer paa en Prøve, om den er sikkrere

*) Trykt paa det Kongelige Landhuusholdnings-Selskabs Bekostning i Aaret 1771.

flkkere og bedre end den hidtil brugte Maade, hvorefter det og overlades til ham selv, som bliver ansvarlig til Riidets Behandling, om og hvorvidt han efter Undersøgning finder for godt at betiene sig deraf. Saavel Faare, som Oxekjødet indsaltet for Estertiden, nemlig fra næstkommende Mars Slagretid at regne, til 14 Lis pund Netto saltet Kjød, hellere $\frac{1}{2}$ Lis pund mere end $\frac{1}{2}$ Lis pund mindre. Af den ferske eller Blodfisk, bliver saa meget som mueligt er og Mærets Tid vil tillade, saltet og forsvarligen virket til Klipfisk paa Terracenss-Maade, mens saa lidet som mueligt er til Tønde, Torst eller Cablian, der ikke finder saa god Afgang som Klipfisken; det som saltet i Tønder, pakkes og forlægges forsvarligen. Den inodtagende Falg af Faar og Oxer, som er usmeltet, smeltes strax, hver Slags for sig, forsvarlig og reentlig; og deraf støbes Lys, $\frac{1}{3}$ Deel VI paa Pundet, og $\frac{2}{3}$ Deel VIII paa Pundet, de første med Bomulds- og de sidste med ordinaire Blagargarns Væger, og nedlægges i Kasser af igiennemskaarne Grannebord, 5 a 6 Lis pund i hver Kasse, og rives Træets Vægt paa hver Kasse, ligesom og de med 6 Stykker paa Pundet, mærkes med S, og de med 8 Stykker paa Pundet med O.

§. V.

Paa alle Fisserhavnene i Almindelighed maa ingen Ferst eller Blod-Fisk inodtages til Redsaltning, saa længe den rette Værtid varer *), da Indvaanerne bør stræbe at virke den i Værtiden fangende Fisk, saa meget som mueligt er til Platfisk; mens naar Værtis-

D 4

Den

*) Paa Grund af Forordningen af 30 Masi 1776, om den Jølandsske Taxt og Handel. (Som ved Placaten af 18 August 1786 er ophævet.)

Den er forbie, kan Kiøbmændene paa de Havner hvor Møel til Klippfisk Virkning findes, eller kan indrettes *) , imodtage hvad Blodfisk Indvaanerne tilbyder dem, for samme at nedfalte, som ovenmeldt til Klippfisk paa Terraneus's Maade at virke, eller naar og hvor det ikke kan see, da til Tønde-Torff at nedlægge.

§. VI.

Der maae vel tilsees, at Fisken forsvarligen er flekket og Blodbenet udtaget 3 Leed neden for Navlen; samt Tørfisken naar den er halv tør Rakket; hvor det er uueligt, mens hvor det ikke uden Fiskens Bestadigelse af Fugle kan lade sig giøre, naaktes den af Indbyggerne, naar den er tør, dog førend den imodtages, siden ingen unakket Fisk maae udfiskes, og der aldeles ingen Afgang kan tilstaaes Kiøbmanden for Rakningen. Fisken faaer god Anseelse af, at den sorte Hinde, som sidder inde i Bugen bliver aftagen, som lettelig kan see naar den er fersk, og seer ved Opplukning med al Klippfisk og Tønde-Torff; Kiøbmændene ville altsaa see, at formaae Indvaanerne til ogsaa at aftage denne Hinde paa den Fisk, som de virke til Tørfisk, siden det er Handelen til Fordeel, og Indvaanerne til ingen Skade.

§. VII.

Det er ham aldeles forbudt at drive Handel med andre, end de Indbyggere, som i hans Havns District ere boende, eller sig der maatte opholde **),
det

*) See Handels-Magazin for Island 1ste Deel Side 141 og 142.

***) Paa Grund af den Islandske Handels-Octroi under 15 August 1763, som ved Placaten af 18 August 1786 er ophævet.

det maatte da være saadanne, som, omvendstønt de andensteds boe og sig opholde, dog have Jorder, Gaade, eller Udvoer-Mænd i Districtet, hvis Nødvendighed udfordrer, at de paa Stedet maae giøre Handel, dog maae han ikke creditere dem noget, uden hvad de samme Nar kunde betale; paa det de ikke ved adskillige Handeler skulle kunde komme til at staae i Restance, hvorved Handelen kan tage Skade. For dette at afværge, skal endog enhver Kjøbmand være forpligtet til, naar nogen bortflytter af haus i en anden District, uden at betale den Gield, han staaer i til ham, strax at melde det til den Kjøbmand i hvis District han indflytter, som skal være pligtig til at sørge for saamme Restances Inddrivelse, forinden han ham noget paa nye crediterer.

§. VIII.

Naar han i Nar til Landet ankommer, efterseer han de Vare, som paa hans Havn ere efterliggende fra forrige Nar, om de ere efter den nye Handels-Taxt og medgivne Prøver, da de sælges efter samme; de som ikke saaledes befindes, haver han, om han kan, at sælge efter den Priis, de i første Indkøb have kostet, som sees af foregaaende Nars Penge-Beregning over nedskrevne Vare, hvortil lægges 10 pro Cent, der da udgjør den Priis han maae sælge dem for; mens de som han ikke kan sælge til saadan Priis, hiemsender han, som da af Handelen udgaae.

Det samme gielder om de af de efterliggende Varer, som ikke ere i Taxten, og ikke kunne sælges paa sidstbemeldte Maade.

For Estertiden requireres til Handelen, som Handels-Vare, ingen andre end de som i den nye Kongelige Handels-Taxt findes benævnte; thi hvad

andet som een eller anden maatte vilde have, maae bestilles, da det betales som Commission's-Gods, dog bliver intet som Besillings-Gods at ansee, af det som i Taxten er benævnt. Alt Commission's-Godset være sig eget, de øvrige Handels Betienteres, eller andres, sættes altsammen under et paa Requisition's-Roullen, og maae ikke separeres.

§. IX.

Naar Skibene med Cargason til Landet ere ankomne, og samme have udloffet, qvitteres Skipperen paa hans Connossement for Varenes Léverance, og at samme rigtig ere imodtagne, da tillige alle lækkende og veiende Varer i Skipper og Styrmands, samt Assistent, Under-Assistent og Bødkeres Overværelse, blive efterseete, og Lecage samt Undervægt, (om nogen er) derpaa bemærkede, og anførte i Dviteringen paa Connossementer, hvor Skipper og Styrmand, samme maae attestere; men Assistent, Under-Assistent og Bødker have at give deres aparte Attest derfor, hvilken maae følge som Bielag ved hans Regnskab; skulde og nogen extraordinaire Lecage findes, maae det forklares tydeligen, hvoraf den kan være entstaæet, paa det Handels-Kassen derfor kan søge Erstatning hos Vedkommende; af hvad han derefter af lækkende og veiende Vare haver imodtaget, saasom: Alle Slags Salt, Biine og Brændeviine, Edikke, Miod, Oll, Prysing, Fiære, Sæbe, Tobak, Indegoe, Humle, Hamp, Krudt og Sukker, tilstaaes ham engang for alle 3 pro Cepto for Lecage, og Undervægt, hvorefter han, paa saadanne Vare ingen videre Lecage og Undervægt maae beregne, hvor længe de endog maae blive henliggende,

§. X.

§. X.

Hvad Arbeidere han til Handelens Førelse og Drift maatte behøve, flere end de, som ere antagne for bestandig at staae i Tienesten, haver han efter Handelens Bessaffenhed og derved foresaldende Omstændigheder at antage af Landets Indbaanere for en billig Dag eller Ugeløn, saa længe de behøves; hvilke Arbeideres Fornødenhed han i sit Regnskab forklarer, og bielægger saadan Udgift med Handels- Betienternes Attest om sammes Rigtighed.

§. XI.

Hvad Salt, som til Kød, Fisk, Smør og Skind-Saltning og Fortagning medgaaer, Tønder til Blanding, og Splitter til Udbaandning, samt Godssets Reparation og ellers andet i andre Maader med Forsynlighed til Varenes Conservation, Pakning og Behandling, nødvendigen behøves, derover forsyner han sig ligeledes med sine Underhavendes Attest til Bielæge ved hans Regnskab.

§. XII.

De paa Havnen værende Huse og Inventarier, maae med megen Omhyggelighed stedse holdes i brugbar og god Stand; hvad Tiere og andet, som nødvendig maatte behøves til sammes forsvarlige Vedligeholdelse, passerer til Udgift i hans Regnskab, naar samme er bielagt med Havnens Betienteres Attest, mens skulle nogen Hoved-Reparation paa Husene behøves, hvilket i Tide maae iagttages, inden de serfalde formeget, da maae sammie ikke foretages, førend han haver taget Besigtelse over Fornødenheden deraf, samt ladet forfatte Overslag over hvad dertil udfor-

dres,

dres, som tilsendes Directionen for der efter at erholde Tilladelse til, om han samme maae foretage.

§. XIII.

For alle andre foresaldende nødvendige Udgifter, maae han bielægge sit Regnskab med Beviser og Qviteringer for, at de ere udbetalte, og om nogen extraordinaire Udgift skulle foresalde, da tillige bielægge samme med Beviis om, at den har været nundgaaelig, og til den Kongelige Handels Nødvendighed og Bedste; efterdi intet kan passere til Udgift for ham, uden det ved Regnskabet er bielagt med saadanne Beviser og Qviteringer.

§. XIV.

Hvad Spendage, som ved enhver Handel bliver fastsat, og vil findes antegnet paa den Sienpart, enhver Klobmand for sin Havn af dennz Generale-Instrux erholder, passerer til Udgiot uden noget Beviis; mens hvis, som af Handelen til de Fattige gives, og ligeledes skal findes paategnet, leveres til de i Districtet værende Hrepstiore imod deres Qvitering, som følger Regnskabet, da Hrepstiornene det til de Fattige uddeele. Syffelmandene ere tilslagde en vis aarlig Douceur af Handelen, for alt hvis de ved samme, og til dens Tieneste forrette, som isigemaade vil findes antegnet paa Instruxen hvor meget og til hvilken Syffelmand han haver at betale; saa at dem derfor intet videre betales; mens hvor de ved Forretninger, enten paa Varers Besigtelse eller Vurderinger, eller i andre Tilfælde, hvor de requireres, maaatte have nogen af Landets Indbyggere med dem ved Forretningen, betales samme for hver Forretning, 32 Skilling pro Persona daglig.

§. XV.

§. XV.

Udi den af Handels-Directionen, ham aarslig givende, authoriserede Handels-Bog, haver han at indføre al den Handel, som paa Handelsstedet skeer, med enhver Mand for sig, under rigtige Datis og ved Tal og Vægt, ligesom og hvad Handel, som skeer udaf Haanden, eller saa kaldet Løffe-Kiøb *), paa een for sig i samme Bog indrettet Conto; denne Handels-Bog hiemsendes aarslig tilligemed det aflæggende Regnskab. Og paa det enhver af Landets Indvaanere stedse kan være underrettet om sin Regning, haver han for enhver boesiddende Mand i Districtet at indrette en Contra-Bog, som af ham igiennemdrages og forsegles, udi hvilken Contra-Bog fra 1778 Mars Begyndelse indføres al den Handel, som med enhver Mand skeer, og skal samme Bog af enhver Mand forevises ved de aarlige Restance-Førhører, som herefter skal skee, og med hvilke Restance-Tingsvidner Kiøbmanden haver sit Regnskab at bielægge.

§. XVI.

Med ethver Mars Statning, haver han i Overværelse af Sysselmanden og de ved Handelsstedet værende Betiente, at optage de ved Handelen i Behold havende Vare, ved Tal, Maal og Vægt, og sammes Rigtighed af Sysselmanden og bemeldte Handels-Betiente, at lade attestere, som bliver til Bielage ved hans Regnskab. Over Restancerne forfatter han paa samme Tid en Specification, saavidt ethvert Syssel vedkommer, som tilsendes vedkommende

Syssel

*) Løffe-Kiøb, kaldes den smaa Handel der skeer for constant Betaling, uden for den i Handels-Bogen værende Regning.

Sysselmand, for samme paa For, Mars Mandat^{als} Tinget at examinere og sin Forretning derover at meddele, som ligeledes følger Regnskabet.

§. XVII.

Over ethvert Mars Handel, sluttet til Aarets Udgang, aflægges han vedbørlig Regnskab, som med sine forbeholdte og andre vedkommende Bielage, samt Restances-Tings-Bidne Forhør og Handels-Bog hjemsendes med første fra Havnen hertil gaaende Skib. Med hvilket saavel som næste Havns hjemgaaende Skib han haver at tilsende, Requisitionss-Koulle paa hvad Handels-Vare, Bestillings-Gods, og andet han til næste Aar behøver, saa og hvad Skibs-Runder omtrent maatte behøves for samme Mars Tour eller Retour, efter Omstændighederne.

§. XVIII.

Den Kiøbmand, som haver 2de Havne, hvor han selv paa den ene og ved Assistenten paa den anden forretter Handelen, hvorfor Assistenten til ham aflægges Regnskab, og med hvilket Regnskab han bielægger det for begge Handeler til Directionen aflæggende Generale Regnskab, maae paa den sidste saavel som første tilsee, at alle Ting i den foreskrevne Orden tilgaaer, siden han for begge Havne til Directionen skal aflægge Regnskab, og for Handelerne paa begge Steder bliver ansvarlig. Til den Ende bør de paa saadanne Havne *) værende Assisterer, Bødkere og andre,

*) Da det blev befunden alt for vanskeligt at have Opsigt under eget Ansvar, paa de, under store Handels-Havne combinerede Stæder, nemlig: Flakø, Bildahl, Busdenstad, Gronnsfiord og Dyrøfiord, blev Kiøbmændene dispenserede derfra.

andre, ligesom de ved Havnen, hvor han selv residerer, værende, rette sig efter den i denne Instrux anførte 2den og 3die Post, som og ellers i alle andre Maader.

§. XIX.

Skibene, som sendes til Landet expederer han saavel ved Udloosning som Tilladning, paa allerhastigste og bedste Maade inueligt være kan; især Handelens egne Skibe, som han i alle Tilfælde, hvor det til Handelens og Fiskeriets Nytte, samt deres Conseruation og Løb udfordres, gaaer til Haande med det Fornødne. Han iagttager nøie, at af dem eller andre ingen utilladelig Handel skeer, ligesom han selv maae entholde sig deraf, og paa seer tillige, at ingen af Handelens Betiente befatte sig dermed. Hvad de til Skibs-Provision eller Reizens Fornødenhed af islandiske Produkter maatte behøve, dermed assiserer han dem imod Betaling efter Land-Taxten; men tillader dem ingen flere eller andre Vare at indtage, uden de derpaa Connossementet ere anførte og den kongelige Handel selv allene tilhørende.

§. XX.

For de med ethvert Skib assendende Vare, lader han Skipperen tegne fire ligelydende Connossementer, hvoraf Skipperen et til sig tager, et hiemsendes med Skibet, og et med næstfølgende Skib, enten fra hans egen eller en anden Havn, det fjerde beholder han for sig selv.

§. XXI.

Med Kiøbmandene paa de andre Havne holder han stittig god Correspondence, hvor og naar Leilighed

hed gives, siden man gjerne ønsker og troer det at være nyttigt, at den ene Kiøbmand veed hvad der passer ved Handelen hos den anden; saavel til sin egen Efterretning, som og for at kunde indberette det til Handels-Directionen, saa ofte, som nogen Leilighed dertil gives; og da man ønsker at have Efterretning om Landets og Handelens Tilstand, saa ofte som mueligt være kan; sag paalægges det Kiøbmandene ingen Leilighed at forsømme, hvorved de kunde gjøre Indberetning, være sig enten med Skibe som hidgaae, eller som gaae til fremmede Stæder, at de jo tilskrive Directionen, saavel om alt i Landet passerende, saavidt de kunde faae Kundskab derom, som og fornemmelig om alt hois er foregaaet eller kan forventes at foregaae ved den eller de dem anbetroede Handeler, paa det derom idelig kan have Efterretning.

§. XXII.

Skulle de kunde udfinde noget, som formeenes at være til Handelens og Fiskeriernes Dykkomst og Bedste, have de det at andrage, da det er Directionens Niemced, saavidt mueligt være kan, og Omstændighederne det tillader, at befordre saadanne Andragelser.

§. XXIII.

Saavel ved deres eget Exempel, som ved at vejlede andre, have de at hindre Overdaadighed i Landet; thi det er Handels-Directionen paalagt, at paasee, at ingen Overdaadigheds Vare sammesteds indføres, at besitte sig derhos paa, at holde alle underhavende Handels-Bettente og andre Tieneste-Folk, til Guds frygt, Tarvelighed, Keenlighed og et ordentligt og anstændigt Liv og Levnet, paa det Landets Indvaanere

nerer derved kunde foregaaes med opbyggelige og gode Exempler. Hver Aar indsendes en tilforladelig Conduit-Liste over de under ham værende Betiente.

§. XXIV.

De ved Handelen værende Betiente maae intet crediteres, uden hvad de samme Aar kunde betale; thi skulde nogen af samme, ved aflæggende Regnskab, findes paa Rescance-Listen, bliver saadan Rescance udsat Kiøbmanden til Ansvar.

§. XXV.

Da Tran-Londerne herefter skulde være paa 120 Potter, saa have de, de paa Havnen værende Brændevins-, Ol- og Tran-Londer, ved Bødkerne at lade omgiøre til dette Maal, naar Tran derpaa skal udsendes; ligeledes bliver de 4re Baands- og Saltes-Londer, som fra næstkommende Aars Begyndelse skulde bruges til Kiøb, at forandre derhen, at deres Indhold ei bliver mere end, nemlig: til 14 Lispund Kiøb i Følge den IV Postes Tilhold.

§. XXVI.

Naar Kiøbmandene saaledes tiene den Kongelige Handel med Troeskab, Gliid og Vindstibeligbed, og efterleve denne Instrux, tilfige vi dem paa Handelen's Vegne at nyde:

A.) Frie Boelig i Landet.

B.) Aarlig Gage, Kosten iberegnet, som angaaer fra dette Aars Begyndelse

	400 Rdlr.
En Assistent under	200 —
En Under-Assistent	120 —
En Bødker	90 —

For en Handels-Dreng, som Kiøbmanden modtager, føder og klæder ham i de 7 Aar, han som

£

Dreng,

Dreng, skal tiene, uden nogen videre Godtgjælselse, 50 Rigsdaler. Dog nyde de Assistenten og Arbeidskarle, som allerede ere engagerede til Efterliggere i Landet, det som de nu have, indtil de blive forfremmede, eller de paa anden Maade afgaae, da deres Eftermænd ei nyde mere end den ovenmeldte fastsatte Sæge, ligesom og, at naar de nu til Wapnesfjord og Berresfiords Havne antagne Kjøbmænd afgaae, nyde deres Eftermænd ikkun 300 Rigsdaler, siden disse Havne ikkun ere smaa.

C.) Af alle de islandske Producter, som de i Landet tilhandle sig, naar de samme affende 2 pro Cento, beregnet efter hvad de i Landet, i Følge den nye Tægt, i første Indkjøb koste; deraf beholde de selv $1\frac{1}{2}$ pro Cento, og Assistenten, eller hvor ingen Assistent er, da Under Assistenten den $\frac{1}{2}$ pro Cento. Hvor en Assistent efter den 18de Post forretter Handelen paa en combineret Havn under Kjøbmandens Ansvar og Tilsvær, nyder Kjøbmanden den 1 pro Cento af Provisionen, og Assistenten, som forretter Handelen og derfor aflægger Regnskab til ham, den anden Procent.

D.) Assistenterne, som forrette Handelen paa nogen Havn i Landet, nyde ligeledes frie Huusrum for dem og deres Familie, enten i Handelens Huse, om de dertil ere bequemme, eller og i andre der- til byggede og indrettede Huse.

De øvrige Betiente, som ikke staae for Regnskab, faae ligeledes Logie for deres Personer, men er de gifte eller gifte sig, da maae de selv forskaffe sig Huse for deres Familier, dog maae de Winter og Sommer bestandig opholde sig ved Handels-

dels Stæderne, og forette hvad der ved Handelen og til dens Nytte foresfalder.

- E.) Dersom nogen Bødker i Island oplærer nogen af sine egne eller af Landets Børn i Bødker-Professionen, saaledes, at han samme dygtig og forsvarlig som Bødker kan forestaae, og med Kiøbmandens Attest beviser, at saadan en Oplært er saa dygtig, at han i Handelens Tieneste, som Bødker kan antages, og alt i Landet foresaldende Arbeide forsvarligen forette, maae saadan en Bødker derfor nyde en Douceur af 40 Rigsdaler af Handelens Kasse.

§. XXVII.

Naar nogen af Kiøbmændene ikke skulde forestaae sin Tieneste vedbørligen, bliver han derfra afflediget; det samme skeer i lige Tilfælde med Under-Betienterne, og naar nogen Kiøbmand eller andre af Handelens-Betiente ikke maatte have Lyst længere at tiene, have de ved Skibenes Afseiling fra Landet at mælde det til Directionen, da de kunde vente at blive afviste til næste Aar.

Kiøbenhavn — — — Aaret 1777.

Den Kongel. almindelige Islandske, Finmarkske, og Færøiske-Handels- og Fiske-Fangst-Direction.

N. N. N. N. N. N. N. N.

Joh. Sunkenberg.

I Følge af denne Instruxes XIV. Post, godtgøres Naarlig ved Havnefiords-Havns Handel.

Spandage for Kjøbmanden, hvorunder tillige for- staas Skriv-Materialier	85 Rdlr.
Til de Fattige	12 —
Syffelmandens Douceur udbetales af Holmens-Havns Kjøbmand, men Hr. Stiftamtmandens Douceur, betales ved Havnefiords med	200 —
og Amtmandens ligeledes	100 —

Formular

iii

den for Tienesten afliggende Troeskabs-Eed.

Da jeg Undertegnede N. N. af Directionen for den Kongelige Islandske, Finmarkske og Færøiske Handel og Fiske-Fangst, er bleven antagen til at gaae til Island, for der som Kjøbmand at residere og forstaae Handelen paa N. N. Havn; saa forpligter jeg mig til, ei allene denne mig anbetroede Handel, med al Troeskab, Eliid og Omhyggelighed at forestaae, samt god Reede og Rigtighed derfor at aflægge; mens endog af yderste Formue at paasee, at ingen forbuden Handel til eller fra Landet drives, hverken af Landets egne Indbaanere og de ved Handelen bærende Betiente, eller af Fremmede, og andre Hs. Kongelige Majestæts egne Undersaatter, meget mindre af mig selv; alt efter den mig af Directionen givende Instrux, og de Ordres, som mig videre maatte tillægges. Hvilken Forpligtelse jeg hermed bekræfter: Saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord.

Kjøbenhavn, den — — — 1777.

N. N.

Andet Capitel.

Da Islands oeconomiske Forfatning, og nationale Industries Tilstand beroer fornemmelig paa en saa velgrundet Handels- Politik: At Landets Indvaanere selv kunde deels forædle deres Natur Producter til mueligste Fuldkommenhed, deels selv for største Deelen fortiene Forarbejdigelsen af de behøvende Tilførsels-Vare, hvorved altsaa kunde bespares de hidtil (under octroierede Handels Indretninger) medgaaende mange Udretnings Omkostninger og Arbeids-Lønninger ved Handelen paa Island, for Exempel, Meel- og Gryn-Maling — Brod-Bagning — Ost-Brygning — Brændeviins-Brænding — Spinde — Bøve — Blege — Lærred, Smede-Arbeide, næsten al Slags, foruden Nebstager- og Bødker-Arbeide, m. m. ligesom og selv at nedsalte, og velbehandle de saavel til indensom udenrigs Handel særskildte Gadinger af Salt- og Ferskvands Fiskerierne, som og Kød — Smør — Skindvare, m. m. Saa skulle jeg usorgribeligen meene, at nu da den monopoliske Handel er gandske ophævet, ville det være til Landets største Gavn og Fordeel, at Participantskab i Landet til

Activ-Handels-Indretning directe fra Landet med egne Skibe blev oprettet. Og for at veilede saavel de Indfødte selv, som de sig i Landet etablerede Handelsmænd, til sliq nyttig Indretning, vil jeg her anføre de for 35 Aar siden af Kong Friderich den Vte allernaadigst givne Privilegier for det udi Island til samme Lands Producters bedre Forarbeidigelse oprettede Interessentskab, m. m., og hvilket den Tid under octroieret Handels-Indretning ikke kunde opnaae Regjeringens Biemeed til Landets Opkomst. For nu saaledes usorandret at vise den mueligste og letteste Maade til saadant attraaende Biemeeds Opnaaelse, anmærkes (af hidindtil utrykte Documenter.)

I.

Kongelig Confirmation af 4de Januarii
1752 paa et i Island oprettende
Interessentskab.

Vi Friderich den Femte af Guds Naade, Konge til Danmark og Norge ic. Giøre alle vitterligt: At som Vores Landsfoged udi Vort Land Island Skule Magnussen paa egne og andre Vore Betiente, saavelsom Indbyggere der i Landet deres Begne, hos Os haver gjort allerunderdanigst Ansøgning om Vores allernaadigste Confirmation paa efterskrevne Con-vention, lydende Ord fra Ord, som følger:

C o n-

C o n v e n t i o n

For det udi Island, til samme Lands Produ-
ters bedre Forarbeidelse, oprettende Interessentſkab.

§. I.

I dette Interessentſkab maae ſom virkelige
Interessenter antages, alle og enhver, af Landets
Indbyggere, enten den er af Civil-, Geiſtlig- eller
Bondeſtand, ſamt de Fremmede, ſom ſtaaer i Inte-
ressentſkabets virkelige Tieneste, ved nogen Slags
Fabrique eller ved Fiſkeriet.

§. II.

Engen maae interesseres ringere end for en
halv Actie, ſom beregnes paa 25 Rigsdaler, og en
heel for 50 Rigsdaler, da enhver Interessent kan
have ſaa mange Actier, ſom han bedſt veed og kan.

§. III.

Enhver Interessent ſkal, efter at han af
Directeurerne er anſat en vis Tid, erlægge det ved
General-Forsamlingen ſaſtſatte Indſkud, og ſkeer
Betalingen da ikke inden forelagde Tid, ſaa falder
den Actie, ſom ſaaledes udebliver med Indſkuddet,
til det gandske Interessentſkab og Caduceres.

§. IV.

Paa hver Aars Alting *) ſkal holdes en Ge-
neral-Forsamling af alle Interessenter, ſom der ſkal

*) Altinget holdes aarlig paa Ozerace in Julio.

være obligerede selv eller ved Fuldmægtig, som et Interessent, at møde, og der foretages, samt efter fleeste Stemmer, som regues efter nærværende Interessenters Tal, og ei efter Interessenternes Actier, hvormange de end og maatte have, sluttes, hvis til Interessentskabets og Landets Bedste henfører og foresalde kan.

§. V.

Af ermeldte General-Forsamling antages 5 Directeurer, som skulle over Fabriquerne og Fiske-riet have al Direction og Omsorg for disses Bedste og Forfremmelse, slutte Conventioner, indfordre Penge af Medinteressenterne, antage Folk, som lære Haandværkerne, tilsee at Materialier, samt Kost og andre Nødvendigheder, vorder indkøbt og anskaffet.

§. VI.

Naar noget af særdeles Bigtighed, som ikke taaler Ophold, ved Directionen foresalder, og Directeurerne ikke ere eenige; saa afgjøres det ved plurima vota af Directeurerne; men skulle og ingen periculum in mora være for Haanden, da udsættes det og afgjøres ved General-Forsamlingen.

§. VII.

Kunde og een eller anden af Interessenterne noget have at proponere til Interessentskabets Bedste,
da

da corresponderer den derom med een af Directeurerne, som de andre Meddirecteurer det samme communicerer, for at blive til videre Nytte observeret.

§. VIII.

Paa et og samme Sted, nemlig Reichedvig og Essessøe, som ere beqvemme Havne, skal Fabriquerne og det nye Fiskeforie anlægges, paa det, baade i Henseende til Opfygten derover, som og til de over samme Fabriquer aflæggende Regnskaber, Betienternes Gage kan menageres; og skal af Interessentskabet holdes en Bogholder, som holder Protocoller og Regnskaber over Inventarium, saavel som al Indtægt og Udgiwt, samt i Directeurernes Absence paaseer, det meeste mueligt, at enhver i Interessentskabets Tieneste efterkommer sin Pligt og Skyldighed. Ermeldte Protocoller og Regnskaber skal aarligen i General-Forsamlingen fremvises, og saa udnævnes Revisores, til hvilke Regnskaberne henleveres, for at vorde reviderede; hvorefter de udsatte Antegnelse af Directeurerne og 2de af Interessentskabet dertil udnævnte Interessentere, bliver decideret; med hvilken Decision vedkommande Betiente maae være fornsiet, og kan ei videre, end til General-Forsamling og det hele Interessentskabs Decision appellere.

§. IX.

Skal Interessentsskabet herforuden have en Commissionaire i Kiøbenhavn, som efter den hannem givende Fuldmagt og Correspondence fra Directorerne, besørger Interessentsskabets Bedste ved Handelen.

§. X.

Skulle nogen Interessent for manglende Indskud paa sin Actie, eller paa anden Maade, til Compagniet blive skyldig, og han samme ei vil eller kan betale; saa falder hans Actie til Compagniet, dog ikkun i det sidste Tilfælde saaledes, at hannem godtgøres, hvad Actien er mere værd, end Bielden beløber sig til, da i den første Tilfælde, Actien i Følge ovennævnte 3die Articul Caduceres, i Mangel af skeete Indskud.

§. XI.

Maas ikke i næst paafølgende 10 Aar tages større Gevinst, end 5 pro Cento af den indsatte Capital, da det øvrige, som vindes kunde, skal anvendes til Fabriqvernes og Fisseriets Forbedring, og, saasnart sem giørligt, paa andre fordeelagtige Stæder i Landet anlægges.

§. XII.

Naatager Interessentsskabet sig at underholde, ei allene den nu allerede overførte Ulden = Fabriqve,
 men

men og at indrette og indføre endnu alle de øvrige der i Landet behøvende Fabriquer, til at forarbejde alle Landets raae Materialier, ligeledes see at tilgodegiøre Svovel, Bictril, Allun, Salpeter og deslige.

§. XIII.

Vil Interessentskabet begynde et Fiskerie paa Havet, saavel som at fiske med Garn, og til den Ende anskaffe for det første fra Kiøbenhavn 2 Hullerter, med fornøden Mandskab, og udi Søen med de fremmede Nationer fiske, og ved samme Leilighed see at lære Indbyggerne til at omgaaes med Seil og Roer, til hvilken Ende der skal tillige antages en Reebstager, en Bødker og en Skibsbygger, som skal bygge større Baade for Indbyggerne og lære dem disse Professioner.

§. XIV.

Skal Interessentskabet drage al muelig Om-
sorg for Jord-, Alger- og Skovdyrkningen i Landet, saavel i Henseende til de til Landet udførende Bønderfolk, som til Indbyggerne, at de udi samme Professioner oplæres.

§. XV.

Vor Interessentskabet i Almindelighed paa-
see og iagttage den gemene Mands Bedste, og at enhver erholder paa Fabriquerne de Vare, som for-
langes,

langes, for billigste Priis, ligesom og at Fabriquerne tilhandle sig igien af samme deres behøvende Vare, uden nogens Skade, saa at paa begge Sider erholdes billig Fordeel; derimod maae Interessentflabet see, saavidt mueligt at spare de rede Penge udi Cassa, og derfor ved de virkede Vares Ombytte, anskaffe sig de fornødne Sager, paa det ei udi Landet maatte blive Penge-Mangel.

§. XVI.

Derfom Interessentflabet skulle ved General-Forsamlingen finde et eller andet til dette Societets Bedste og Opkomst at resolvare, og som ikke herudi er meldet, saa skal samme (i saavidt det ikke er imod Landets almindelige Opkomst og de kongelige Anordninger) ligesom disse udi denne Convention indeholte Poster, af Bedkommende stricte eftersees.

Saa ville Vi samme, som foreskrevet staaer, udi alle sine Ord, Puncter og Clausuler, allernaadigst have confirmeret og stadfæstet, ligesom Vi det og hermed allernaadigst confirmerer og stadfæster; dog for saavidt Interessentflabets Betiente udi den 8de Post foreskrives: At Decisionen udi deres Regnskaber maae ikke appelleres videre, end til Interessenternes General-Forsamling, med Villkaar, at hver Gang nogen saadan Betient antages, det da
hannem

hannem forud vorder bekiendtgjort. I øvrigt bevilge Vi allernaadigst, at alle udi Fabriquerne og Fiskeriet staaende, og det samtlige Interessentskab tilhørende Kapitaler, Actier og Effecter, af hvad Navn nævnes kan, maae saalænge samme derunder forterer, være fri for al Arrest og Hæftelse, være sig enten for Giæld, eller nogen anden Forbrydelse, undtagen udi Crimen læsz Majestatis, saa og for Giæld til Interessentskabets Kasse; hvorefter de Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Borens Kongelig Residentsstad Kiøbenhavn, den 4de Januarii Anno 1752.

Under Borens Kongelig Haand og Segl.

Friderich Rex.

(L. S.)

Confirmation

paa
en Convention for et udi Is-
land, til samme Lands Pro-
ducters bedre Forarbeidelse,
oprettende Interessentskab.

D. Thott. M. B. Guldencrone. M. Basballe.

E. Neusch,
Fuldmægtig.

II.

Kongelige Privilegier, for det udi Island til samme Lands Producters bedre Forarbejdelse oprettede Interessentskab (communiceret Kongl. Landsfoged Skule Magnusen udi Skrivelse fra det Kongelige Rentekammer, under 11 Januarii 1752, ordlydende.)

Kongelig Majestæts Landsfoged!

Det af ham allerunderdanigst indleverede Forslag over endeel Poster til Islands Forbedring og Indvaanernes Opkomst, samt Landets nu værende Tilstand, er Hs. Kongelig Majestæt herfra bleven forestillet, og hvorefter det haver behaget høistbemeldte Hs. Majestæt derpaa under 4de Januarii allernaadigst at resolvere saaledes: Vi approbere allernaadigst det af Landsfoged Skule Magnusen paa egne og Bore i Island værende Betientes, saavelsom andre af dette Lands Indbyggeres Begne, om at indføre Ager- og anden Jord-Dyrkning der i Landet, samt flere nyttige Fabriquer at indrette, saavelsom Fiskeriet at forbedre og et nyt Fiskerie, paa den hollandske Maade, item Hvalfiske-Fangst at anlægge, med videre til Landets almindelige Bedste udi 1ste, 2den, 3de og 4de Post giorte Forslag; ligesom og den af Landsfogden paa dette Interessentskabs

ffkabs Begue desangaaende fremlagte Convention, dog for saavidt Interessenternes Betiente udi 8de Post foreffrives. „At Decisionen udi deres Regnskaber maae ikke appelleres videre end til Interessenternes General-Forsamling, med Vilkaar, at hver Gang saadan Betient antages, det da hannem forud vorder bekiendgiort“, af Os allernaadigst er confirmeret, saa og derhos allernaadigst bevilget, at Interessenternes udi dette Verk tilhørende Kapitaler, Actier og Effecter, maae, saalange samme derunder sorterer, være frie for al Arrest og Hæftelse, være sig enten for Gield eller nogen Slags Forbrydelse, undtagen for Crimen læsæ Majestatis, saa og for Gield til dette Interessentffkabs Kasse; men Vi ville endog af særdeles Naade og høi Kongelig Omhue for Vore der boende kiære og troe Undersaatters Belsfærd og Opkomst, allernaadigst ffienke, til Hielp til bemeldte Verks Besordring og Fremgang, foruden de Os udi Guldbringe-Syffel tilhørende Jor-der, Reichviig, Effersøe og Hvaløe, saalange de hertil bruges, i steden for de omsogte 6000 Rldr. den Summa Ti Tusinde Rigsdaler Conrant, som Landfogden paa Interessenternes Begue, kan anvises, imod at bemeldte Summa dertil vorder anvendt; til hvilken Ende, og paa det hermed, saasnart mueligt, er kan givres Begyndelse, ikke allene indlis-

bes de til det nye Fiskerie behøvende Fartøier, item Redskaber og Materialier saavel dertil, som til Fabriquerne, samt hvad til den øvrige Indretning udfordres, men Interessenterne maae endog lade sig være angelegen, hvortil de og bliver forbunden, saasnart skee kan, at lade Indbyggerne i Almindelighed lære at dyrke Jorden, samt ved bekvemme Baade og Redskaber, at søge og benytte sig af Fiskeriet bedre, end hidindtil er skeet, saa og tillige behørigen at nedfalte Fisk og Kød, med videre, og især Salpeter Kaagerie, som til deres Bedste og Landets Opkomst henhører; hvad dernæst angaaer, den omsøgte Frihed, saavel at udføre og andensteds at forhandle de ved det nye indrettede Fiskerie paa Havet og ved Varn, samt ved Flynder, Sild og Hvalfiskefangst, item ved Fabriquerne tilveiebringende Vare, saa og at føre igien til Landet hvis dertil behøves, da tillade Vi det vel, undtagen hvad Materialier og Redskaber, som nu for den første Gang til Indretningen, for den af Os allernaadigst dertil skienkede Summa vorder anskaffet, og hvormed ingen Handel drives, hvilke som noget hvorpaa det octroierede islandske Compagnie ikke kan have gjort sig Regning, fri og ubehindret med de til Fiskeriet her indkøbende Fartøier til Landet kan føres, for det øvrige ved den bemeldte Compagnie paa Handelen,

len, baade til og fra Landet allernaadigst forundte Detroit forblive, dog som formedelst bemeldte Indretning herefter kan ventes baade flere og bedre Vare fra Island, end Compagniet hidindtil derfra haver bekommet, og Compagniet, i Henseende til den Fordeel, som af den herpaa anvendende Bekostning, dennem tillige vil tilflyde, billigen bør give bemeldte Interessentere for de anførte Vare saadan Betaling, hvormed de kan være tiemt, og som behøves til at holde Berket til deres fellede Bedste vedlige; saa ville Vi allernaadigst, at baade paa bemeldte ved denne Indretning tilveiebringende Vare, hvilke til Compagniet bliver at levere, (undtagen Salspeter, som Vi Os allernaadigst imod en derpaa sættende billig Priis, forbeholde) saavel som paa hvis herefter til Fabriquerne og Fiskeriet behøves, og med Compagniets Skibe til Landet sendes, skal sættes saadan Tært, som paa begge Sider kan ansees taalelig og billig; hvorom Bores Rentekammer med Compagniet og andre Bedkommende haver at correspondere, og derefter samme til Bores nærmere allernaadigst Resolution, allerunderdanigst at forestille. I det øvrige bevilge Vi allernaadigst, i Henseende til de i Island forlangte 15 Familier Bønderfolk: At af Bores Ryttergods i Jylland, maae af det anførte Antal, den halve Deel, som dertil kunde være at

formaae, sig derhen begive, og i fald een eller anden af dem sig ikke der i Landet bestaendig vilke nedsaette, maae dog de, som der udi 8 a 10 Aar forblive, derefter ved Tilbagekomsten være frie for Udskrivning; og for saavidt den anden halve Deel fra Norge, ikke dertil godvilligen kunde være at erholde, maae til samme Antal at completere, de som efter Lovens Pagina 971 Art. 13, dømmes til Fiskeleierne Nordensfeldts eller Bergværkerne, og ikke befindes at være genegen til nogen anden grov Last eller usikkert Livnet, men ere duelige og beqvemme til Agerdykning, i dets Sted, derhen sendes; Og endeligen tillade Vi allernaadigst, at de til Bores Kasse i Island svarende Penge- Afgifter, maae herefter, ligesaavel udi Courant som Kroner imodtages, imod at paa hver Rigsdaler, som betales udi Courant, erlægges den fastsatte Kronlage sex Skilling.

Hvilken høifsbemeldte allernaadigste Resolution herved til allerunderdanigst Efterretning communiceres, og, som de til dette Værks Befordring allernaadigst stienkede 10000 Rdlr. *) , hannem paa

Inte

*) See Afhandling om Islands Opkomst, (under Titel Deo, Regi, Patriæ, udgiven ved Hr. Conferentsraad Jon Erichsen) Side 321. „At høifstsalig Kong Friedrich den Vte haver givet til de nye Indretninger i Island 61300 Rigsdaler; foruden dette at Hs. Majestæt stienkede Landsoged Schule Magnussen, „ for

Interessenternes Begne af det kongelig Zahlkammer skal blive assigneret; saa paatvivles ikke, at han jo udi betimelig Tid gjer fornøden Anstalt, at de behøvende Fartøier og Redskaber med videre vorder anskaffede, og udi dette Foraar til Island udsendte, for dermed saa snart mueligt at giøre Begyndelse, og ligesom med dessen Indkjøb og hvis videre til Værkets Befordring behøves avanceres, vil samme til Os indberettes, samt ellers i Henseende til dets Fremgang og hvad Fordeele deraf, baade for Interessenterne og Almuen erholdes, desuden hver Aar omstændelig Relation Os vil tilsendes, for samme Hs. Kongelig Majestæt videre at blive refereret; imidlertid have Vi nærværende Dato tilskrevet Hr. Geheimeraad og Vice-Statholder Benzon, saavelsom de Deputerede ved Rytter-Districternes Sessioner, at lade sig være angelegen, om de til Algerdyrkningen forlangte og bevilgede 15 Familier Bønderfolk, nemlig 7 Norske og 8 Indske, ere at formaae, paa de anførte Bilkær, til Island at ville udgaae, hvorom han nærmere Efterretning kan forvente. Hvad

F 2

ellers

„ for sin egen Person 4800 Rigsdaler i tvende Termi-
 „ ner, nemlig 2400 Rigsdaler den 3 Maji 1754, og
 „ det øvrige den 18 Maji 1759, med det utrykkelige
 „ allernaadigste Tillæg: At Landsfogden ikke skal
 „ ved Omkostninger undergaae, eller falde Ind-
 „ retningerne til Last. En ulignelig Naade, hvil-
 „ ken ingen Taknemmelighed nogenjinde kan opv. „

ellers de Vare angaaer, som ved de oprettende Fabriquer kan tilveiebringes, og til Compagniet skal leveres, eller Interessenterne med Compagniets Skibe maatte blive tilførte, hvorpaa en taalelig og billig Taxt skal sættes, da ville han over det Slags Vare, som formeenes at Fabriquerne kan give af sig, og de igien behøve at tilføres, en speciel Forklaring tilligemed enhver Sort hostegnede Priis forfatte, og til nærmere forventende Resolution Os tilsende; og belaugende Myndt-Sorterne, som allernaadigst er tilsladt udi de kongelige Skatter og Afgifter, at maae imodtages baade udi Courant og Kroner; da have Vi under Dags Dato tilskrevet Præsens og Directeurene for det islandske Compagnie; at tilmelde Os, om de derimod noget have at erindre, at sliq Myndt til Landet henføres, og udi deres Handel med Indbyggernes ligeledes bliver brugte ^{*)}, hvorom han Bores nærmere Svar kan forvente. Udi øvrigt, og saavidt de til Fabriquerne og Fiskeriet allernaadigst henlagde 3de Jorder i Guldbringe-Syssel — Reichewig — Effersøe og Hvaløe-angaaer, da kan den deraf hidindtil svared: Landskyld imod Jordebogens

*) Efter Kongelig Resolution af 20 Martii 1753 blev dansk Courant Myndt allerførst gangbar i Island, og i den senere Tid er dansk Banco-dollar, især de paa een Rigsdaler og fem Rigsdaler tillige indført der i Landet, ved Forordningen af 22 April 1778.

debogens fulde Indtægt udi hans aflæggende Regnskab til Afgang beregnes, dog at derved fremlægges Beviis, at Jorderne til berorte Værk virkelig bruges.

Vi forbliver

hans

beredvillige

O. Thott. M. B. Guldencrone. M. Basballe.
C. Leth. Barchman. Helzen.

Wolder.

Rente-Kammeret,

den 11 Januarii 1752.

Til Landsfoged Schule Magnusen.

III.

Contract og Accort imellem det kongelige octroi-erede almindelige Handels-Compagnie i Kiøbenhavn, og Interessentskabet i de nye Indretninger udi Island, (under 2 April 1764.)

§. I.

Fabriquerne og de nye Indretninger tilligemed de det islandske Interessentskab allernaadigst givne Privilegier associeres med Handels-Compagniet udi ligesaadan en Tid, som Islands Befegling er til Handels-Compagniet overdragen ved kongelig allernaadigst Decret af 15 August 1763, og beregnet

for 50, siger Halvtredshundstue Actier i Handels-Compagniet til fulde sournerede med 500 Rigsdaler pr. Actie.

Desuden betaler Handels-Compagniet af Interessentsskabets Giæld 5000 Rigsdaler, siger Fem Tusinde Rigsdaler Courant, og assisterer, at disses her i Staden eller i Island beliggende Værk, paa bedste Maade kan anvendes til dens øvrige Giælts Afbetaling.

§. II.

Indretningerne overleveres indeværende Aar til dem, som Compagniet til Imødtagelsen ordinerer ved Skibenes Ankomst paa Havnene udi Island, og om der skulle noget mangle af det i sidstleden Aars Forretninger over Reichsvig og Hussevig ansøgte Inventarium, da godtgjøres Compagniet samme efter den ansatte Vurdering. Men Hukkert-Skibet med sit Inventarium leveres nu straxen her i Staden.

§. III.

Handels-Compagniet ved Magt holder ei allene Fabriquerne og de nye Indretninger udi Island, men end ogsaa forøger og forbedrer dem til fælleds Fordeel, alt i Følge Interessentsskabets allernaadigst confirmerede Convention, som fremdeles holdes esterrettelig. Til hvilken Ende der skal være udi Reichsvig foruden Bogholderen en reside-

rende

rende Kjøbmand, og en anden habil Mand boende paa Syder-Landet i Island, som Directeurer for hvis Indretningerne angaaer; hvilke dog af Handels-Compagniet beskilles, og i alt af samme dependerer, til hvem de og aflægger vedberlig Rædde og Rigtighed.

§. IV.

Islands egne Børn bruges ved de nye Indretninger, saavidt mueligt skee kan, og forundes ligeledes at nyde deres Levebrød ved Handelen, hvortil Compagniet forhielper dem ved foresaldende Betligheder.

§. V.

Den Uddeling eller Rente, som kunde falde af Indretningernes Actier, ligemed andre Interessentere udi Handels-Compagniet, betales det næste Aar efter at de ere saldne, udi Reichsbig i Island med contant Penge.

§. VI.

Efter de 20 Aars Forløb, som Detroiens overdrager den islandske Handel til det almindelige Handels-Compagnie, staaer det Compagniet og Interessentskabet frit for paa nye at contrahere, efter som Omstændighederne da vorder foresundne; og skulle Indretningerne ei til den Tid befindes udi lige saa god Tilstand, som de nu leveres, da godtgjøres der-

for vedbørlig; ligesom og om de skulle være i bedre Stand, Interessenterne da godtgjører Compagniet det.

Denne Contract er saaledes af os, som Handels-Compagniets Præsæs og Directeurer, og Hr. Amtmand Magnus Gislefen, og Hr. Landfoged Schule Magnusen paa det islandske Interessentskabs Begne indgaaet. Kjøbenhavn den 2 April 1764.

Rosenkrantz.

v. Hemert. Borre. Skibsted. Ytrech.

Som Committerede paa det islandske Interessentskabs Begne.

Magnus Gislefen. S. Magnussen.

IV.

Det islandske Interessentskabs Actie-Brevs Formular.

Vi Underskrevne, Directeurer for det allernaadigst privilegerede islandske Interessentskab kien- des og hermed vitterlig gjør: At (N. N.) eller hvem dette Actie-Brev med rette ihændehaver, der efter participerer udi bemeldte Interessentskab for een Actie, som efter Affociations-Contracten med det kongelig octroierede almindelige Handels-Compagnie af 2 April 1764 angaaer fra bemeldte 1764 Mars Begyndelse og continuerer til 1783 Mars Udgang, samt validerer og beregnes for 200 Rdlr., skriver To Hundrede Rigsdaler dansk Courant.

Ehi

Thi kiendes bemeldte (R. N.) hermed for en virkelig og retmæssig Participant udi bemeldte Interessentstab, og er deelagtig pro rato af saadan bemeldte fourneret Capital, udi alle Interessentstabets, samt Compagniets Eiendoms Midler og Effecter, hvor de findes, nu havende og tilkommende af hvad Navn nævnes kan, saavelsom udi de Interessentstabet og Compagniet allernaadigst meddelte Benaadninger og Friheder, og deraf ved den Allerhøiestes Bistand flydende Nytte og Fordelse, alt efter Compagniet allernaadigst meddeelte Octroies, Interessentstabets Privilegier og Conventiønernes videre Medfør og Forordning. Og naar dette Actie-Brev nogen til Eiendom sælges eller overdrages, eller og enten ved Arv eller og paa anden lovlig Maade tilfalder, da gives det Interessentstabets Bogholder tilkiende, som saadan Forandring og Kiøbernes Navn noterer udi den dertil indrettede Protocol.

Naar dette Actie-Brev, enten ved Arv eller Salg til nogen overdrages; da angives slikt for Interessentstabets Bogholder, som anfører Forandringen udi Procossen, og nyder af den som Actie-Brevet er holder 48 Skilling og til Fattige 16 Skilling.

Dzeraae-Akting, den — Anno 1765.

Efter Guldmage paa Hr. Amtmand
Stephens Wegne.

S. Magnusen.

Th. Magnuson.

J. Skulason.

B. Sivertsen.

Saaledes som foran er anført, begyndte i Aaret 1764 denne vist nok meget nyttige Indretning, men beklageligen opstod til fælleds Tab i Aaret 1767 en

Proces imellem begge Parterne, der gav Anledning ei allene til adskillige flere Tvistigheder, men tillige, at begge de. associerede Handels-Indretninger derved arbeidede fast gandske imod huaand. Hvorved Indretningerne naturligvis maatte lide, ikke i enkelte, men alle Dele. Og da det altid vil have sin sande Fordeel i Fremtiden at have Oplysning om de forrige Feilagtigheder, for derved at kunne afværge, at ikke deslige oftere skulle indtræffe til Ansiod for en og anden nyttig Handels Associations Contract i lige Begivenheder; saa anseer jeg det saavel nyttigt som nødvendigt under Fri-Handelsens nu værende Indretning paa Island her at indrykke de vigtigste Documenter af den ommeldte Proces, hvoraf intet hidindtil er trykt, og altsaa ubekendt for største Deelen af Interessentfabet i Island.

V.

Vi Christian den Syvende, af Guds Naade, Konge til Danmark og Norge, de Benders og Gorthers, Herjog udi Slesvig, Holsteen, Stormarn og Dytmersten, Greve udi Oldenborg og Dännehorst. Giøre vitterligt:

At Aar 1769 Mandagen den 13 Martii for Os udi Bores Høieste-Ret fremkom Procurator Oluf Lundt Bang, Bores Kammer-Advocat, som allerunderdanigst androg: hvorledes Schulle Magnussen, Landfoged paa Vort Land Island, som Befuldmægtiget af samtlige de islandske Interessenter, deres Begne, havde fundet sig befoiet deels til Hiemviisning og deels til Forandring og Underkiendelse for Os, i Bores Høieste-Ret allerunderdanigst at lade indstævne en Dom, som Os Elskelige, Gothardt Albrecht Bræm, Bores Conferens- Etats- Justits- og Cancellie-Raad, samt

samt Deputeret i Borens Generalitets og Commissariats Collegio, Bosse Willum Lurdorph, Borens Conferents-Stats og Justits-Raad, Assessor udi Borens Høieste-Ret, samt Maitre des Requêtes, Archivarius og Secretairer udi Borens danske Cancellie, Johan Friderich von Reiche, Borens Justits-Raad og Assessor udi Borens Høieste-Ret, og Johan Paul Wagger, Borens Justits-Raad og Assessor udi benældte Borens Høieste-Ret, samt Secretairer udi Borens danske Cancellie, som allernaadigst anordnede Commissarier den 20 April 1768 dsmit og assagt haver, udi en Sag imellem det Jølandste Interessentskab, paa den ene og det almindelige octroierede Handels-Compagnie, eller dets Directeurer paa Compagniets Vegne, paa den anden Side; Betræffende først det almindelige octroierede Handels Compagniets Prætentioner til det Jølandste Interessentskab, reiseude sig af et Tilfnd, Handels-Compagniet paa stod; at de Jølandste Interessentere skulle giøre til Handelen eller Compagniet, og dernæst de Jølandste Interessenters Prætentioner til Handels-Compagniet, hvilke udi det af Os allernaadigst udstædte Contra-Commissorium ere meldte, med videre denne Sags Beskaffenhed. Thi som de ved fornævnte deres Dom haver kiendt for Ret: At Landfoged Schule Magnussens for Commissionen anlagde Contra-Spørgsmaal, afvises, og Parterne forbeholdes deres Ret til hverandre, paa lovlis Raade at udføre; hvorimod Etatsraad Pingel og Schule Magnussen bør, een for begge og begge for een paa det Jølandste Interessentskabs Vegne, imod Regres, som de bedst veed og kan, betale det for 50 Actier resterende Indskud af 100 Rdlr. pr. Actie, uied 5000 Rigsdaler, tilligemed Rente 5 pro Cento respectiue fra hver Termin, til hvilken ethvert Indskud successiue burde have været erlagt, dog bør derudi afgaae den til. 11te Junii. 1765 fastsatte Uddee

Uddeeling af 18 Rdlr. pr. Actie, tilligemed hvad der til paafølgende 11te December samme Aar, til Udbytte af Handelen kan være falden; men i Mangel af saadan Betaling, bør Directeurerne for det almindelige Handels-Compagnie være berettiget, ved offentlig Auction at bortselge de udeblivende, deres Actie-Breve, imod at udbetale Bedkommende den deraf udkommende Summa, og endelig ophæves Processens Omkostninger. Saa forventede Citanten og paa de islandske Interessenters Vegne, for Os, udi Børes Høieste-Ret allerunderdanigst lod paasaae: At samme deres Dom skulle, for saavidt den afviser de islandske Interessenters Contra-Sogsmaal, blive hiembliift til lovlig og endelig Paadømme, men i det øvrige, Handels-Compagniets Prætentioner, som de endelig havde paadømt, skulle blive udi Børes Høieste-Ret allerpaabigst forandret, underkjendt og tilsidesadt; alt efter den yderligere Demonstration, Paastand og Trettesættelse, som han for Os, udi Børes Høieste-Ret ved Fuldmægtig allerunderdanigst lod fremføre. Og vare hermed indstævnte fornevnte Commissarier, herom i Retten at møde for Os, udi Børes almindelige Høieste-Ret, deres affagde Dom at tilsvare, og Børes Dom at forvendte. Saa var og stævnt, som Hoved-Bederparter Directeurerne for det almindelige Handels-Compagnie, paa egne og samtlige Compagniets Vegne, Sagen i sig selv, med alt hvad deraf dependerede, tilligemed Processens Omkostninger at tilsvare, Citantens Fuldmægtiges Procedure, med Paastand og Trettesættelse at anhøre, og derefter Dom at lide. Ligeledes var denne Stævning anvist for Os kielig Stats-Raad Pingel.

Thi blev i Retselagt den indstævnte Commissions Dom, som den 20 April 1768 var saaledes affagt:

Efter

Efter at det almindelige Handels Compagnie havde erhholdet den 15 August 1763 en kongelig Octroi, hvorved Island's Besegling blev overdragen til samme i 20 Aar, har bemeldte Compagnie oprettet med de Island'ske Interessentere en Convention den 2 April 1764, hvorved Fabriquerne og de nye Indretninger, tilligemed de det island'ske Interessentskab givne Privilegier blev associeret med Handels Compagniet udi ligesaa lang Tid, som Island's Besegling er samme forundt.

Derpaa har det almindelige Handels Compagnie udi en General-Forsamling, som blev holden den 10 April 1765 besluttet, til den Island'ske og Finmar'ske Handels vedborlige Drift, at giøre et nyt Indskud af 100 Rdlr. pr. Actie, hvilke 100 Rdlr. i 2 Terminer, nemlig til 11te Junii og 11te December i samme Aar skulle erlægges, saa og vedtaget, at intet videre Tilskud til den island'ske Handels Drift derefter maatte begieres.

Men da endeel Interessentere, hvoriblandt samtlige island'ske Interessentere befindes, uagtet den dem i General-Forsamlingen under 10 December 1765 til paafølgende 11 Junii efter forlangende givne Dilation, udeblive med Betalingen, har Directeurerne for det octroierede almindelige Handels Compagnie søgt og erhholdet under 17 April sidst afvigte Aar et Kongelig Commissorium, for, ved Dom, at erholde de resterende Indskudders Betaling, som af 50 Actier, der tilhorer det island'ske Interessentskab, udgiør den Capital af 5000 Rdlr.; i den Henseende bliver da først efter Commissorii Medhold at paakiende: Om ikke de udeblevne island'ske Interessentere bør inden en vis Tid erlægge det resterende Indskud af 100 Rdlr. pr. Actie med Renter for enhver forfalden Termin, til Betaling stcer, eller i Mangel deraf, at have deres Actier

Actier forbrudt, og samme at være Compagniet hiemfaldne, og dernæst bliver at examinere det af det islandske Interessentskab inod Handels-Compagniet formerede Contra-Præfensioner.

At de Foreninger, som af det almindelige Handels-Compagniets Participantere indgaaes, skal være ligesaa gyldige, som om de af Hs. Majestæt vare specialiter confirmerede, erfares af den kongelige Octroi af 4 September 1747 dens 1ste Post, og at det, som i General-Forsamlingerne besluttes og fastsættes, skal gælde og forbinde Interessenterne til nøiagtig Efterlevelse, viiser den indgangne Convention af 22 September 1747 dens 18de Post; ligeledes er det med den fremlagde Extract af General-Forsamlingernes Protocol, dateret den 15 October 1767 godtgjort og beviist, at der i den, den 10 April 1765 holdne General-Forsamling er besluttet, at der et Indskud af 100 Rdlr. pr. Actie skulde erlægges. At dette er af de islandske Interessenter ei modsagt eller benægtet, og paa disse Grunde disputeres her ei i denne Sag, men det islandske Interessentskab formeener sig at være befriet fra dette paalagde Indskud, paa Fundament: At de ikke ere Interessenter i Handels-Compagniet, og ingen Actier have, hvilket deres Foregibende de søger at bestrøfe dermed, at de ingen Actie-Breve har bekommet, saa og, at de ikke har solgt eller mageskiftet deres Fabriquer og Indretninger til Handels-Compagniet, siden samme efter 20 Mars Forløb i uskad Stand skal tilbageleveres, i Følge Conventionen af 2 April 1764. Men at de overladte Fabriquer og Effecter allene ere anslagne og beregnede til 50 Actier, hvis aarlige Udbytte skal være Valuta for den Revenye de kunde have haft i denne Tid af disse overladte Fabriquer.

I hvorvel, at de islandiske Interessentere ingen Actie-Breve haver faaet, saa kan dette dog ei ansees her tilstrækkeligt, til at fritage dem for at participere, eller at være Interessentere udi Handels-Compagniet, allerhøjest da Hø.este-Rets Advocat Hr. Ancherfen i det her til Commissionen indgivne Indlæg af 2 Martii sidstleden har declareret, og-som af Hr. Kaammer-Advocat Bang ikke er benægtet, at det islandiske Interessentskabs Actie-Breve har ligget og endnu ligger til Udlevering færdige ved det Islandiske og Finmarkske-Comptoir, da det altsaa har været Interessenternes egen Skyld, at de ikke har ladet dem afhendte; derimod viser Conventionens 1ste Post: At det islandiske Interessentskab virkelig er bleven Actie-Eiere og har faaet 50 Actier, naar den fører disse Ord i Munde: At de islandiske Fabriquer og Indretninger beregnes til 50 Actier tilfulde sournerede med 500 Rdlr. pr. Actie, da det ellers, naar de ikke skulle være Actie-Eiere, men allene holdes for Interessent, der være berettiget til at have Udbykten af 50 Actier, havde været ufornyden, at evaluere deres Fabriquer med mere, til visse Actier, og enhver Actie igien til en vis Priis, saasom det havde været nok at stipulere, enten en vis aarlig Revenye, eller og at sige: At saa meget, som paa 50 Actier til Udbytte kunde falde, skulle de islandiske Interessentere nyde i Steden for Revenyerne af de cederede Fabriquer.

Dette oplyser end videre Conventionens 5te Post, hvor det heder: Uddeelingen, som kunde falde af Indretningernes Actier, lige med andre Interessentere i Handels-Compagniet, skulle betales i Island det næste Aar derefter, og saa videre; her kaldes de Indretningernes Actier, hvilket Navn af Actier de ei kunde føre, saa fremt de ikke vare det islandiske Interessentskabs tilhørende, og deres Eiendom, foruden at
her

her ingen Forskiel giores imellem dem og andre Interessentere, meget mere sættes de i lige Classe med de andre, saa at disse 50 Actier i Handels-Compagniet ere dem givne, som et equivalent for Fabriqvernes Overladelse, og den Udbytte samme kunde give, som Valuta for Revenyerne af disse Fabriqver.

Det islandske Interessentskab har ogsaa forhen anseet og holdt sig for Interessentere og Actie-Eiere i Compagniet, og i Relation deraf excerceret Actus Dominii, som med den fremlagde Gienpart af et til Landfogden selv af det islandske Interessentskabs Directeurer udstædt Actie-Brev af 23 Junii 1765 er beviist og godtgiort; thi samme indeholder ei allene, at Actie-Haveren participerer i Interessentskabets, men endog i Compagniets Eiendoms Midler og Effecter, samt i Interessentskabets og Compagniets Benaadninger og Friheder, Nytte og Fordeelse, med videre, følgelig har de agnosceret virkelig at være Actie-Havere og Eiere i Handels-Compagniet, og de 50 Actier at være deres sande Eiendom, efterdi de samme imellem sig igien have inddeelt. Er nu det islandske Interessentskab Actie-Eiere og nyder de lige Fordeelse med de øvrige Interessentere, i Henseende til Udbyttten og Privilegierne, som er in Confesso paa Contra-Citanernes Side, saa bør de og være lige Byrde med de øvrige Interessentere, eller og bevise, at de derfor ere befriede; thi af disse 50 Actier skal ligesaa vel svares Indskud, som af alle de andre.

Den paaberaabte Convention frietager dem ei, og andet Document er ikke fra deres Side fremlagt, hvormed de godtgjører, at de fra alt videre Tilskud ere eximerede, følgelig paaligger dem det samme, som andre Interessentere, nemlig, at efterkomme General-Forsamlingens Beslutning, og altsaa ere de allene

ex hoc capite forbunden, at betale det omtvistede Indskud.

Dernæst er det islandske Interessentskab saa meget mere ubefoiet nu til at nægte det forlangte Indskud, som samme pr. Mandatarium har agnosceret dette Indskud; thi Hr. Etatsraad Pingel har ei allene paa egne og samtlige Interessenters udi Island deres Vegne underkrevet General-Forsamlingens Protocol, og saaledes vedtaget at betale samme, men endog derefter ved Skrivelse af 6 Maji og 3 Decembris 1765 samt 26 Martii 1766, begiært Dilation for dem.

Vel har Hr. Landfogden imod dette Etatsraadens Foretagende exciperet, beraabende sig paa, at Etatsraaden ingen Fuldmagt dertil har havt fra det islandske Interessentskab, men da Udtoget af afgangne Amtmand Magnus Gissesens Brev af 25 September 1765, hvorudi han takker Etatsraaden for hans Omforg, tilsaaer at betale af sine Actier og undskylder de andres Udeblivelse, tilligemed Etatsraadens Skrivelse af 6 Maji 1765 og 26 Martii 1766, hvorudi han med tydelige Ord kalder sig deres Committent, giver Os fuldkommen Visshed om, at han virkelig paa den Tid har været befuldmægtiget, Vi heller ikke seer, hvorudi han har forseet sig, eller hvad Anledning de islandske Interessenter har havt, at stille sig fra ham, da det dog overalt var blevet det samme, hvad enten han derudi havde samtykt, eller ei, i Henseende til, at de efter den indgangne Forening af 22 September 1747 dens 18de Post, enten skulle lade mode, eller taale, at efter de Tilstædeværendes Godtbeholdende blev besluttet, saa bortfalder denne Exception.

Hvad det af Hr. Landfogden Schule Magnussen, paa det islandske Interessentskabs Vegne imod Handels-Compagniet anlagde Contra-Søgsmaal betræffer, saa bestaaer samme i følgende Poster: Saa som først, at

Handels-Compagniets Directeurer skulle forpligtes, at betale de til deres Sielvs-Afbetaling resierende 2000 Rdlr., med Reuter fra Conventionens Dato; dernæst, at Handels-Compagniet skulle betale det islandste Interessentskab Udbyttten af deres 50 Actier for Aarene 1764, 1765, 1766 og 1767 med 28 Rdlr. pr. Actie, der udgiør aarlig 1400 Rdlr., i alt 5600 Rdlr., og endelig at den, den 2 April 1764, oprettede Convention ved Dom skulle underkiendes og ophæves, og Handels-Compagniet tilfindes, at sætte de islandste Fabriquer og Indretninger i samme Stand, som de vare den 1 Januarii 1764, samt betale de fra Fabriquerne affledigede Personer, deres Lou, og for hver Person, som ei igien kan tilveiebringes, 100 Rdlr. Imod dette Søgmaal har Hr. Ancherfen i Judlag af 20 Januarii og 2 Martii sidstleden paa Handels-Compagniets Vegne exciperet og paastaet samme afviist her fra Commissionen, som en uvedkommende Ret.

Naar nu betragtes, at alle disse Contra-Præntioner formeres, i Anledning af den under 2den April 1764 indgangne Contract, der ikke kan komme under Ventilation, i Henseende, at Hoved-Søgmaalet ei deriverer sig derfra, men fra General-Forsamlingens Resolution, der har vim obligandi, og forbinder Interessenterne, og som er at ansee, som et rigtigt Haandskrivt, imod hvilken, i Følge Lovens 5 Bogs, 14 Capitels, 6 Artikel disse Præntioner, som ere outvistede, ei kan komme i Computation, Hoved-Commissorium ei heller lyder paa, at paakiende Contracten, om samme bør staae ved Magt, og om Citanterne paa deres Side har holdt og opfyldt den, eller ei, og endelig, at den Kongelige Extensions Befaling ikke autoriserer Commissarierne, at paakiende alle Contra-Citanternes imod det almindelige Handels-Compagnie havende Præntioner, men allene de af Hoved-

Hoved-Sagen lovlig skydende, saa skønnes ikke, at disse Præcensioner, der udgjør en aparte Sag, og udfordrer en særskilt Ventilation, kan af Commissarierne paadømmes. Og da det kongelige Contra-Commissorium er erhvervet paa det islandske Interessentkabs Vegne, og Hr. Landsfoged Schule Magnussen ved sin her til Commissionen udtagne Contra-Stævning indtræder i Sagen; Høiesterets-Advocat Hr. Ancherfen ogsaa i sit Indlæg af 2 Martii sidstleden har sat i Rette paa ham, tilligemed Hr. Etatsraad Pingel, saa bør de og begge lide Dom paa det islandske Interessentkabs Vegne.

Thi kiendes for Ret: Det af Landfogden Schule Magnussen her for Commissionen anlagde Contra-Søgsmaal afvises, og Parterne forbeholdes deres Ret til hverandre, paa lovlig Maade at udføre, hvorimod Hr. Etatsraad Pingel og Hr. Landfoged Schule Magnussen bør, een for begge og begge for een, paa det islandske Interessentkabs Vegne, imod Regres, som de bedst veed, vil og kan, inden 6 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, betale det for 50 Actier resterende Indskud, af 100 Rdlr. pr. Actie, uied 5000 Rdlr., tilligemed Rente 5 pro Cento respective fra hver Termin, til hvilken ethvert Indskud successive burde have været erlagt, dog bør derudi afgaa den til 11 Junii 1765 fastsatte Uddeeling af 18 Rdlr. pr. Actie, tilligemed hvad der, til paafølgende 11 December i samme Aar til Udbytte af Handelen kan være falden. Men, i Mangel af saadan Betaling, bør Directenerne for det almindelige Handels-Compagnie være berettiget til, ved offentlig Auction at bortfælge de Udeblivende, deres Actie-Breve, imod at udbetale Bedkommende den deraf udkommende Summa; Processens Omkostninger ophaves paa begge Sider; og saaledes formene Vi, at have allerunderda-

nigst efterkommet de til Os ergangne kongelige aller-
naadigste Befalinger

Dette rigtig saaledes at være passeret, atteste-
res under Borets Hænder og Signeter. Datum Anno,
Die & Loco ut Supra.

G. A. Bræm. Luxdorph. J. F. von Reiche.
J. P. Bagger.

(L. S.) (L. S.) (L. S.) (L. S.)

Hvorimod og hertil at svare, paa Dis-
recteurerne for det octroierede alminde-
lige Handels-Compagnie, deres Begne,
for Os udi Retten mødte Procurator
Johan Joachim Ancherfen, som Sagen
allerunderdanigst mundtlig forsvarede.

Med flere Ord og Tale, Parterne imellem
faldt, og allerunderdanigst vare Dom begierende.

Da efter Tiltale, Giensvar og denne Sags
forefundne Bestaaffenhed, blev Tirsdagen den 14de
Martii, fornevnte Aar 1769, saaledes herom for
Ret kiendt og

A f s a g t:

Commissariernes Dom bør ved Magt at
staae. Processens Omkostning ophæves. Til Ju-
stits-Cassen betaler Landfoged Schule Wagnussen, paa
samtlige de islandste Interessenters Begne, som Ta-
bende 5 Rigsdaler. Datum ut Supra. Nostro Sub
Sigillo Teite Fideli & Dilecto Consiliario Intimo
& Justitiario Nostro.

(L. S.)

W. Berregaard.

Klevenfeldt.

I Følge de ergangne Domme blev denne Sags Afslutning journaliceret i Handels Compagniets Berger, under 20 April 1770 saaledes, hvilket og fortjener Opmærksomhed.

Det islandfke Interessentskab

til

det kongelige almindelige Handels-Compagnie.

„ Ved een i Dag anberaamed og paa Kiøben-
 „ havns Børs foretagen offentlig Auction over 25
 „ Actier af det islandfke Interessentskabs udi det al-
 „ mindelige Handels-Compagnie havende 50 Actier,
 „ havde Handels-Compagniets Direction forud taget
 „ saadan Resolution: At beskikke en Person ved Auc-
 „ tionen der for Compagniets Regning skulde opbyde
 „ og lade sig tilflaae de Actier, som ikke opnaaede en
 „ vis foresat Priis, paa det samme ikke, ved saa
 „ mange Actiers Bortfalgning paa een Dag, til een
 „ alt for ringe Priis skulde vorde bortfolgt; til Efter-
 „ retning for de Kiøbende, havde Directionen ladet
 „ forfatte Conditioner, hvorefter de til Auction an-
 „ satte 25 Actier skulde bortfalges; neppe var berørte
 „ Conditioner paa Auctionsstedet bleven oplæst, sø-
 „ vend Hr. Landsfoged Skule Magnussen, der person-
 „ lig ved Auction var tilstæde, fremtraade med et
 „ skriftlig Document, som han bad lydelig maatte
 „ vorde oplæst samt Auctions-Protocollen tilført, ved
 „ hvilket Document Hr. Landsfoged Magnussen prote-
 „ sterede imod denne Auctions Fremgang, men da
 „ Høiesterets-Advocat Hr. Udballs Fuldmægtig Hr.
 „ Skifter derefter paa Compagniets Vegne paastod
 „ Actierne bortfolgt, siden udi samme efter en aller-
 „ naadigst Høiesterets-Dom var skeet Execution, blev
 „ paa Auctionsstedet declareret: Actiernes Bortfalg-

„ ning, som og blev foretagen samt fuldbyrdet; paa
 „ denne Auction blev vel, af de opbudne 25 Actier
 „ efter formeldte Directionens Resolution af Bedkom-
 „ mende for Handels-Compagniets Regning, dog ikke
 „ i dets Navn, men per Commission, kiøbt og til-
 „ slagen i alt 16 Actier, de andre 9 Actier bleve af
 „ diverse particulaire Personer kiøbt og dennem til-
 „ slagen; men da, efter at Auctionen var holden og
 „ endelig Regning til det islandfke Interessentfkab blev
 „ forfattet, over hvad Handels-Compagniet havde
 „ foreskudt: Til at betale de paa Interessentfkabets
 „ 50 Actier resterede Indskudde med paaløbne Renter,
 „ og det erfarede: At de bortsolgte 25 Actier efter
 „ Auctions-Forretningens Tilhold belød mere end
 „ Compagniet for giorte Forstud tilkom, blev af Di-
 „ rectionen resolveret: At lade de islandfke Interest-
 „ sentere tilbage bekomme 3de af de for Compagniets
 „ Regning kiøbte Actie-Breve, ved hvilken sidst tagne
 „ Resolution de i Island værende Interessentere alle-
 „ ne fragik 22 Actier, og Compagniet altsaa af de
 „ solgte Actier ikkun virkelig har bekommet eller be-
 „ holdt 13 Actier; som nu disse sidstbemeldte 13 Actier
 „ af Handels-Compagniet er modtagen og Interessent-
 „ skabet for samme tillige med de andre 9 Actier haver
 „ erholdet Auctions Priserne, udi ovenmeldte forfat-
 „ tede og Hr. Landfoged Skule Magnussen tilstillede
 „ Regning godtgjort, altsaa bliver herved fra det
 „ islandfke Interessentfkabs Couto affreven 13 Actier,
 „ hvilke igien paa det almindelige Handels-Compag-
 „ nies Couto transporteret samt crediteret med 600
 „ Rdlr. pr. Actie, er i alt 7800 Rdlr.

Af det foranførte i denne Handels Associations
 Proces vil man indsee, at da værende Mangel paa
 Kundskab og Oplysning om Handel og Contracters
 Rettig-

Rettigheder, har blot og allene forledet Interessent-
skabet i Island til at exponere slige Quæstioner under
saa vidtløftig Proces, hvike dog vare i Grunden deci-
derede ved Indretningens Grundlove, nemlig Octroien
af 15 August 1763 og Contracten af 2 April 1764.

Men for nu at vise Færligheden af slige Asso-
ciations-Contracter, naar Directionerne ikke fra begge
Sider betragtet stræber til et fælleds fordeelagtig For-
maal, vil jeg kortelig anføre noget om den seener Pro-
ces (af større Betydning, end den foregaaende) og
hvis Paakiendelse samt endelig Forliig fortjener megen
Opmærksomhed i den islandske Handels-Historie.

VI.

I Aaret 1772 erholdte Interessenterne udi de
nye Indretninger (see Side 73) i Island et kongeligt
Commissorium, dateret 16 Maj til Vice-Langmand
Magnus Olaffen og Landstings-Skriver Sivert Si-
versen, angaaende at paakiende af Tvistigheder imellem
Landfoged Skule Magnussen med flere Interessentere
og det islandske oetroierede Handels-Compagnie fol-
gende XI Poster:

- I. Om ikke Handels-Compagniet burde upbetale In-
teressentskabet i Island de af dets Sield 5000
Rdlr. resterende 2000 Rdlr. med Renter.
- II. Hvorledes Handels-Compagniet burde ansees, for-
di det ikke efter Contracten af 2 April 1764 har
villet fournere den islandske Fabriqve Reichewig
(inden Guldringe-Syssel) med Uld, men bort-
viist Arbejderne fra Fabriqven, ved hvilken Ind-
retning de fleeste paa Livstid vare engagerede, og
havet Deconomien m. m.

- III. Hvorledes Handels-Compagniet bør anses, for at have ophævet Reebflager Professionen paa Landet, som en Landets Næring og Handels-Wei.
- IV. Om ikke Handels-Compagniet bør betale Præsten ved Reichevig og de nye Indretninger hans Løn efter een af Interessentskabet i Landet med hancem indgaaet Contract, som ved Hjemtings-Dom er stadfæstet.
- V. Hvor stor Erstatning Handels-Compagniet bør give, fordi de have ophævet een af de fornemste Poster i de islandiske nye Indretninger, nemlig Huckert-Fiskeriet, tilligemed al den deraf flydende Information for Indbyggerne i Søfarten og Navigationen, og bortfolgt de dertil anskaffede Fårtsøier.
- VI. Om ikke Handels-Compagniet skal betale Interessentskabet i Island det Tab saumie har havt, saavel paa Svovel som Klæde-Vares Afhandling.
- VII. Om ikke Handels-Compagniet bør betale til det islandiske Interessentskab den dem tilfaldne Uddeeling i Compagniet i Aaret 1765. med 1400 Rdlr., samt Renter deraf, saavelsom de paa Processen udi den af Compagniet anlagde Actie Tilskuds-Sags medgaaende Omkostninger med 400 Rigsdaler m. m.
- VIII. Om ikke Handels-Compagniet bør have den med det islandiske Interessentskabet i Landet under 2 April 1764 indgangne Contract og Accort aldeles forbrudt, og om samme ikke bør være pligtig under en vis anseelig Mulct og inden en vis kort Tid at sætte de islandiske Indretninger i samme Stand, som de vare den 1ste Januarii 1764, og samme til Interessentskabet i Island aflevere m. m.

- IX. Da Handels-Compagniet skal have bildet formaae Supplicanten (Landsfoged Skule Magnussen) til at samtykke udi det tagne Forholds-Regler til de islandske Indretningers Undergang, men har ei været dertil at formaae, saa skal bemeldte Handels-Compagnie have frataget ham siden 1 Julii 1769 den ham tillagde Directeurs Løn ved Fabriqven, om da ikke Compagniet samme bør erstatte med de aarlige stipulerede 300 Rdlr.
- X. Da Handels-Compagniet ved dets Behandling, ved Indretningerne i Island skal have forarsaget Landsfoged Skule Magnusen V Reiser til Kiøbenhavn, wien derhos nægtet ham at medføre de till fornødenhed behøvende Wahre, om de da ikke i følge Octroiens XXXV Post, bør betale ham Avancen paa Varene i Proportion af Underholdningen for hver Reise 350 Rdlr.
- XI. Da Interessenterne i Island, endnu foruden disse her specificerede Poster, kan have adskillige andre Prætentioner paa Handels-Compagniet at tage under Paadsomme, eller de Prætentioner og deraf flydende Paastand, som Interessentsskabet i Island i følge Contracten, og videre indgaaede Forpligtelser maatte finde fornøden under Processen at fremsføre, samt om ikke Compagniet og dets Directeurer bør betale de islandske Interessentere denne Commissions og Processus Omkostninger.

VII.

Efterat foransforte Commissorium var Handels-Compagniet forkyndet, indgif dets Directeurer med allerunderdanigst Memorial til det kongelige danske Cancellie under 25 Maji 1772. Saa lydende: (hvilket Document tillige opklarer Sagen fra begge Sider.)

Til Kongen!

Landsfoged Skule Magnusen har bekendtgjort os et Commissorium, som Deres Majestæt den 16de hujus allernaadigst har ladet udgaae til Vice-Laugmand Magnus Oluffsen og Landstings-Skriver Siver Siversen paa Island, anlangende endeel Poster, hvori Landsfogden besværges sig over Compagniet, og som berørte Commissarier skulde paakiende. Intet er billigere end at Landsfogden, om han med Frie har noget at klage; udsærer sin Ret, men det vi paa Compagniets Vegne, fordriste os til at gjøre Erindring om, er at allerhøist bemeldte Commissorium i visse Henseender sætter Compagniet gandske udaf Stand til at forsvare sig, som Sagen udfordrer.

Det er den Clause i Commissorio, at Commissions Doms-Stævningen maae for Compagniets Fuld-mægtig i Island forkyndes: At Compagniet derefter skal være pligtig at lide Dom, som sætter os i saadan Forlegenhed.

Ved samme betages Compagniet den Ret, som Lovens i Bogs 12 Cap. 3 og 4 Artikel giver enhver ei at drages fra sit Bærning, og hvilket Beneficium Compagniet har saa meget større Ret at beraabe sig paa, som den Contract hvoraf Sagen reiser sig, er sluttet her i Staden; og ei i Island, og det desuden er en Regel baade i alle Sager i Almindelighed og
Com-

Commissions i Særdeleshed, at den Indstævnde i Henseende til Commissions-Stedet bør have Favoren. Det er dog ikke allene denne Omstændighed, at Compagniet skal svare for en Ret, nogle 100 Mile fra det Sted, hvor Compagniet er foranlediget denne Børes allerunderdanigste Andragende, men det er fornemmelig Vanskeligheden og Umueligheden at kunde forsvare sig i Island.

Enhver veed *) hvor ukyndige i en ordentlig Rettergangs Maade (Under) Betienterne der paa Landet ere, og at det følgerlig er ugjærligt for Compagniet enten at faae Commissarier paa sin Side, eller et kyndigt Forsvar, som det i en Sag af saa stor Betydning, kunde forlade sig til, men om man end kunde faae samme, saa tillader Commissorium dog i Almindelighed i 11 Post, Landsfogden at fremkomme med saa mange Klageposter, som han finder for godt, og hvilke Compagniet hverken forud kan vide, eller derom instruere sine Betiente og sende dem de fornødne Documenter til at forsvare Compagniet, saa at da Commissionen alligevel inden 6 Maaneder efterat Stævningen kom i Retten, og altsaa for Skibene 1773, kommer til Island igien, skal tilendebringes, kan enhver forudsee, det bliver platterdings umuelig i saadanne Tilfælde, engang at kunde fremsøre hvad Compagniet har til sit Forsvar, og at samme og Interessenterne maatte beklage sig paa een hidtil udsædvanlig Maade, at være gjort Rettesløs og være deres Belfærd exponeret; vi kan umuelig forsvare for Interessenterne, dertil at have tiet stille, og vi derfor, maae allerunderdanigst anholde, om at Compagniet maae nyde

Lands

*) Dette noget haarde Udtryk kan vist ikke passe sig i Almindelighed, da Island har som bekendt mange indsigtsfulde Jurister; overalt er dette Document forfattet i Aaret 1772.

Lands Lov og Ret, ligesom andre, og at Deres Majestæt allernaadigst ville forandre det. udstædte Commissorium didhen; at Landsfogden skal være pligtig i Doms Sagen at tiltale Compagniet for Deres Børnes ting her i Staden.

Vi forhaabe og i denne Bores Ansøgning saa meget mere at nyde allernaadigst Bønhjorselse, som Deres Majestæt udtrykkelig i Octroien har forsikret Compagniet om Deres allernaadigst Beskiermelse, og Sagen er af største Betydenhed for Compagniets og Interessenternes Bølfærd og Eiendoms Rettigheder. Thi vi vil forbiegaae for nærværende Tid, i Henseende til Hovedsagen, at Landsfogden hverken har holdt de Lovter han havde giort Compagniet, at de islandske Indretninger skulle under hans Direction give Compagniet en Aarlig Fordeel af 8000 Rigsdaler; i Steden for at Compagniet Aarlig derpaa taber 3 a 4000 Rigsdaler, saa hans Andragende bestaaer i lutter Urigtigheder; ei heller at han formodentlig ingen Fuldmagt har fra nogen af dem, paa hvis Vegne han dog opkaster sig som Sagsøger, og at de Commissarier, som Landsfogden har faaet, ligesaavel som andre Betientere uden Tvivl selv ere eller i det mindste har været Interessentere i de islandske Indretninger, hvor for Compagniet heller ikke forud kan angive nogen Contra Commissarier, langt mindre kan saae dem, siden Commissionen indey VI Maaneder, og altsaa inden Skibene komme til Island igien, skal være til endebragt. Kiøbenhavn, den 25 Mazi 1772.

Allerunderdanigst.

Borre. Skibsted. Vrech. Bsch.
Jens Bedege. D. Bschman. M. Muncf.

VIII.

Paa Grund af foransførte (See VI) Commissorium under 16 Maji 1772 blev Processen, som anlagt af Interessentskabet i Island contra det octroierede Handels-Compagnie, afhandlet under den allernaadigst anbefalede Commission i Island, og for hvilken Commissions-Ret blev fra Interessentskabets Side i Island nedlagt Paaastand, at det octroierede islandske Handels-Compagnie skulle erstatte for de i Commissorium paaankede XI Poster, en Capital af 64383 Rigsdaler 11 Skilling, og hvoraf blev ved Commissions-Dom affagt af Hr. Syffelmand Magnus Kietelsen og Landstingskriver Sivert Eiversen den 11 October 1773, tilkiendt Handels-Compagniet at betale Interessentskabet i Island 46260 Rigsdaler 9 Skilling. Men efterat Sagen blev appelleret fra da værende Handels-Directionens Side, (hvortil var udtaget Stævning af 4 Maji 1774 for Ober-Retten i Island) blev den gandske Proces udsider bielagt ved et billigt Forlig med Capital 14937 Rigsdaler 46½ Skilling, som Handels-Directionen i Kiøbenhavn skulle udbetale Interessentskabet i Island imod samtlige Indretningers (hvorunder tillige Fabriqven i Reichevig) Afstaælse. Det besangaaende ergaagne kongelige Rescript til Hr. Stifts-Befalingsmand Thodahl af 12 Maji 1779, (og som mærkbar dig i den islandske Handels-Historie) lyder saaledes:

Vi Christian den Syvende af Guds Naade Konge til Danmark og Norge &c. Vor synderlig Gunst tilførn, da Vi, under 17 Julii 1778 allernaadigst have resolveret, at det imellem Børes almindelige islandske, finmarkske og færøiske Handels- og Fiskefangsts-Direction og Landfogden paa Vort Land Island, Skule Magnusen foreslaagne Forlig, i Hen-

seende

seende til de islandiske Fabriqves Indretninger, hvor-
 efter Landfogden og hans Medinteressentere skulle nyde
 mod sauntlige Indretningers Afstaelse til Handelen,
 deels ved Contant Betaling, og deels ved Fordringers
 Estergivelse i et og alt den Summa 14937 Rigsdaler
 46½ Skilling, i alle Dele maatte indgaaes og bringes
 til endelig Rigtighed, paa det at Handelen maatte see
 sig sat i fuldkommen Sikkerhed for hver Mand's For-
 dring og Tiltale, som kunde hidleedes fra Associa-
 tionen med det islandiske Interessentskab og den af for-
 rige almindelige Handels-Compagnie, og siden for Bo-
 res egen Regning af nu værende Handels-Direction
 førte Administration, samt at Handelen uden nogens
 Modsigelse og Forhindring, kunne tage de islandiske
 Indretninger saaledes, som de nu befindes, i Besid-
 delse med fuld Eiendoms-Ret og Rettighed, og be-
 meldte Handels- og Fiskefangst-Direction tilligemed
 forbenaabte Landfoged Skule Magnusen nu, da
 Forliiget i Folge foransførte Bores Resolution er bragt
 til Fuldbgyrdelse, har til Bores danske Cancellie ind-
 sendt de i bemeldte Sag til Bores Høiesteret udtagne
 Stævninger, nemlig Landfogdens Hoved-Stævning af
 14 Februarii 1777 og den af ham udvirkede Anticipa-
 tions-Bevilling af samme Dato, samt den paa Han-
 delens Vegne udtagne Contra-Stævning af 31 Martii
 1777, hvilke begge Stævninger ere forsynede med ved-
 kommende Parters Paategning om Sagens Afgjørelse
 ved Forlig, de og derhos have begiert, at, i Kraft
 af foransførte, de i Sagen ergangne og i Stævningerne
 paaberaabte Domme maatte mortificeres, saaledes at
 samme ikke skulle komme den ene eller anden Part enten
 til Fordeel eller Præjudice i nogen Raade; saa giv
 Vi Dig hermed tilkiende, at ligesom Vi forberørte
 saaledes indgangne Forlig udi Sagen imellem bemeldte
 Fiskefangst-Direction paa den ene, og Landfoged
 Skule

Skule Magnusen og Medinteressentene i de saa kaldte nye Indretninger paa Island paa den anden Side, allernaadigst have approberet; saa ville Vi og, at Sagen i Følge deraf paa alle Sider skal være afgjort og i alle Henseender aldeles bortfalde. Derefter Du Dig allerunderdanigst haver at rette, og Vedkommende sigt til Efterretning at tilkiendegive; befalendes Dig Gud! Skrevet paa Vort Slot Christiansborg i Vores Kongelig Residens-Stad Kiøbenhavn, den 12te Maji 1779.

Under Vor Kongelig Haand og Signet.

Christian Rex.

(L. S.)

O. Thott.

Luxdorph.

P. Aagaard.

Tredie Capitel.

I.

Almindelige Anmærkninger om Uld:Spinderier *).

I. At spinde Garn af Uld, beroer allene paa Valget af Uld; thi ingen Tilberedning hjælper til at forbedre dens Feil, da enhver tydelig indseer, at den fine Uld kan blive spunden finere end den grove.

Det er bekiendt, at det, som klippes af Faarene, kaldes en Pelts, det er den Uld, som af den hele Krop bliver ved Klippingen taget af Faarene, Bederne og Lammene.

II. Ved en Pelts gjør man Forskiel paa 3de Arter af Uld: Den første er den, som kaldes den fineste; selgelig maae ogsaa af denne Sort blive spunden det fineste Garn.

Den fineste Uld er i Almindelighed den, som sidder ved Faarenes Sidder imellem Laarene.

III. Den anden Sort er den, som sidder over Ryggen. — Da denne Uld altid falder fastere og er længere og stærkere i Haarene, saa kan den altsaa

*) See Samlinger til Handels-Magazin for Island 1ste Deel 2 Capitel §. 22, fra Side 297 til 305.

faa ikke blive spunden saa fin, som den før ommeldte.

- IV. Den tredie Sort er den Uld, som vorer under Bugen og langs need af Laarene. Den er grov og spids, og da denne er den groveste Sort, saa bliver og af denne spunden det groveste Garn.
- V. Naar Ulden saaledes, som meldt i §. 2, 3 og 4, er sorteret, saa maae den renses, det er: Man tager bort alle de fremmede Ting, s. Ex. Straac, som ikke horer til Ulden, og tager Ulden altid paa tværs, og ikke efter Længden. Saaledes bliver Ulden reen og god, og beholder sin Styrke.
- VI. Naar der skal blive spunden godt Garn, saa maae Ulden først rives med Nive-Karder og Kamme.
- VII. Herpaa bliver den reene Uld plukket og karded med smaa Haand-Karder. Den som karder Ulden, maae karde den meget fin; ellers kan der aldrig blive spunden godt Garn. Spinderstuen maae altid see til, at hun spinder jevn Traad.
- VIII. Naar hun har spunden endeel, saa tager hun Haspelen, naar Haspelen er dreiet 44 Gange omkring, saa knækker den, og da er det et Knæk; naar man har 11 Knæk, saa er det $\frac{1}{2}$ Stræng. Saa ofte den knækker, saa maae

det underbindes, og altsaa enhver $\frac{1}{2}$ Stræng bliver bunden for sig selv, og aldrig meer end II Knæf tilfammen, og derpaa bliver det sammensnoet.

- IX. Af dette Antal af Haspeler kan man observere, om de er spundet lige tykt og lige fiint. Man kan strax see, hvor mange Strænger der gaaer paa et Pund, og om de alle ere lige fiint spundne. Her har Opsigtsmanden at iagttage, hvor mange Strænge Spinderkerne spinder af deres Vægt. Hvilket tiener til Efterretning for et Spinderie.

Georg Jacob Branner,
Fabriqneur i Kiøbenhavn.

II.

Om det islandfke Garn=Spinderie. *)

I. Kirfay=Garn.

Af 10 Pund hvid Uld, som er usorteret og upillet, (det er, Toget eller de stride Haar ei fratagne) spindes i 10 Arbeids-Dage 32 Hasper Garn til 10 Lod, hver Haspe ansættes a 4 Skilling, gjør i Rigsdaler 32 Skilling.

Af

*) Ved den indenlandfke Handel i Island benævnes for største Deelen Beregnings=Maaden i Vægt til Væster og Føring, hvoraf en Vætt er 80 Pund og en Føring 10 Pund dansk Vægt.

Af samme Uld forfærdiges i 26 Arbeids-Dage 12 Par tæptemeslige Hoser a Parret i Fiske-Regning (forhen) $3\frac{1}{2}$ Fisk er 42 Fisk gjør i Courant $94\frac{1}{2}$ f., er saa vundet ved Garnspinden $33\frac{1}{2}$ f., men i Prionslæs eller Slagter-Regning giore bemeldte 12 Par a 4 Fisk 48 Fiske, er Courant 1 Rdlr. 12 f., og har da vundet ved Garnet 20 f.

Desuden ere her vundne 10 Dage i Arbeidstiden.

II. Tviffel-Garn.

Af lige Vægt og ligesaa behandlet Uld, som meldt er, om Kirsey-Garnet spindes i 12 Arbeidsdage 23 Hasper til 14 Lod a 5 f. er 1 Rdlr. 19 f.

Af samme Uld forarbeides 12 Par Strømper, der ligesom for er meldt, gielde i Fiske-Regning, Courant $94\frac{1}{2}$ f.

Her er vundet ved Garnspinden $20\frac{1}{2}$ f. Men udi Prionslæs eller Slagter-Regning, 12 Par Hoser, 1 Rdlr. 12 f., og er da derved vundet 7 f.

I Arbeidstiden ere her vundne 14 Dage.

III. Pak-Garn.

Af 10 Pund af den allerbedste hvide Uld, som Toget er saa godt som mueligt aspillet, spindes i 20 Arbeidsdage 40 Hasper til 3 Lod, Haspen a 5 f. er 2 Rdlr. 8 f.

Af samme Uld i 91 Dage forfærdiges 13 Par blaa dobbelt Baands-Hoser, a 15 Fisk er 195 Fiske. Fragaauer Uldens Værdie og Farver-Lou, a Parret 10 Fisk (a $2\frac{1}{4}$ Skill. Courant) 130 —

Igien 65 Fiske. hvilke 65 Fiske gjør i Courant 1 Rdlr. $50\frac{1}{4}$ f. er da vundet paa Garnet $53\frac{1}{4}$ f.

Og af Arbeidstiden 71 Dage.

IV. Pyl-Garn.

Her skal Ulden være af samme Beskaffenhed, som meldt er om Pak-Garnet, men af 10 Pund spindes i 16 Dage 32 Hasper til 10 Lod, Haspen a 5 $\text{\textit{f}}$. er 1 Rdr. 64 $\text{\textit{f}}$.

3 lige Waade, som før er meldt om de 13 Par blaa dobbelte Waands-Hoser; af deres Værdie naar Karver-Løn er fradragen, bliver tilbage 1 Rigsdaler $50\frac{1}{4}$ $\text{\textit{f}}$., er da ved dette Garn vundet $13\frac{3}{4}$ $\text{\textit{f}}$., og i Tiden 76 Dage.

V. Remb-Garn.

Af 10 Pund god udsøgt og vel pillet hviid Uld, kan spindes i 50 Dage 100 Hasper til 3 Lod, a 3 $\text{\textit{f}}$. Haspen er 3 Rdr. 12 $\text{\textit{f}}$.

Af samme Uld forfærdiges i forberemelte Tid 13 Par blaa dobbelt Waands-Hoser, deres Værdie som før er meldt er 1 Rdr. $56\frac{3}{4}$ $\text{\textit{f}}$.; bliver da ved dette Garn vundet 1 Rdr. $57\frac{3}{4}$ $\text{\textit{f}}$., og i Tiden 41 Dage.

VI. Af hvad her foran er meldt om Ulden-Garnet, nemlig Kirsey, Tviffel, Pak- og Pyl-Garn, forstaes og om Rennings-Garn, og skal være snoet om; Al Slags Garn, være sig af hvad Navn det være vil, bør spindes passelig haardt og saa jevnt og lige, som mueligt er, hvor om det Følgende giver den bedste Regel.

VII. Til Pak- Pyl- og Remb-Garn, bør Ulden nøie udsøges, og er det meget lidet af den islandske Uld, som er tiuelig til Pak-Garn; saa at det man havde bestemt til Pak bliver ofte Pyl. Ved at strække slet Uld for at befordre Garnets Fænhed, meer end den kan taale, bliver Garnet bedærvet.

VIII. Ulden maae være af een Couleur og vel hviid, og de graae, brun og sorte Haar nøiagtigen
udpil-

udpilles, paa det Garnet ikke skal blive randet eller af forskiellig Couleur.

IX. At snøre Ulden ind med Fidt, undtagen gandske lidet, naar den tilberedes i en Kumbpot, staar ved sit Værd; men bliver Ulden siden spundet i et koldt Værelse, er Fidtet til Hinder og ingen Nytte. Og det Fidt, som der siden ikke vissigen gaaer bort, er til stor Skade for de Fabrikata der af saadan Garn forfærdiges.

X. Alt forbemeldte Slags-Garn, kan, naar man vil giøre sin Fliid for Arbeidet, spindes paa Haand-Teen. Men Erfaring haver dog lært, at det gaaer hastigen med en Spinderok, som her forstaaes smaae Rok, saa at enhver god og hurtig Spinder kan af al Slags forbemeldte Garn spinde meer end 2 Hasper, ja mange 3 og nogle derover. Saa at det Fruentimmer ikke har lært ret at spinde paa en god Rok, (eller og er ikke slittig nok) som ei fortienet ved Spinden noget over Hendes lovlige Underholdning, som med Løn og andet derhen hørende regnes i Island om Ugen 28½ R . Courant. (Med Beregning efter de forrige Handels-Taxter paa danske Vare.)

XI. Naar af et Pund Uld spindes flere Hasper Kumb-Garn end 10, som og kan lade sig giøre alt til 18, saafremt Ulden er særdeles god, saa bliver Bindingen desstørre, da Uldens Quantitet i sig selv ikke er mere; og alt det foregaaende Arbeide det samme.

XII. De som bruge Kumb-Pott, behøver ikke at pille Ulden til det Garn, hvoraf Haspen skal veie 3 Lod; men vil de spinde finere, saasom 12 til 18 Hasper af et Pund. Da er bedre at pille Toget fra Ulden, færdige siden og spinde det stride og bløde hver for sig. Derimod maae de, som ikke bruge Kumb-

Pott, altid noie pille Toget fra, og spinde det stride og bløde af Ulden hver for sig. Thi uden at Kemb-Potten bliver ret brugt, foreener det stride sig ikke med det bløde i saa fin Spinden, men Garnet bliver ulige, og som oftest det allerfletteste. Saa maae og alt det Lvi, som tages af Pak- Pyl- og Kemb-Garns-Uld, spindes saa fint som mueligt, og ei grovere end 10 Hasper af et 1 Pund; hver Haspe, ligesom af den bløde Uld (a 3 β). Af den Kembring som falder i Kemb-Potten, kan efter som den er god til, spindes Kirsey- Tviffel- Pak- eller Pyl-Garn.

XIII. Alle de ommeldte Sorter Garn, Kemb-Garn allene undtagen, kan spindes behændigere og mere; ja i det mindste 5 og almindeligen 6 Hasper daglig paa Skot-Rok, af en tilvandt god Arbejder. Men dertil behøves da noget flere Omkøjsninger, saa som: Større Hunsrum, to Skotrokke, to Spindere, en Krassere, tre Slags behørige Kardere og en Lamb-stoel; thi ellers opnaaer man ikke den tilsigtede Vinding, eller faaer godt Garn.

XIV. Garn-Haspen bør være rigtig saaledes, at den holder rundt omkring accurat $2\frac{1}{2}$ Alen, det er halvtredie Alen og $\frac{1}{2}$ Qvarteer dansk Maat, enhver Haspe indeholder XI Knæk, og hvert Knæk 44 Traade eller Omgang. Det maae og iagttages, at der ikke slaaes paa Haspen mere end en Traad ad Gangen.

XV. Skulde nogen synes Garnet, efter det forbemeldte, for lidt betalt, og vilde paastaae mere i Betragtning af Arbejdslonnen, og ei agte den Vinding af Værdien, og i sær i Tiden, som foran er bleven udregnet; thi paa Ulden selv kan saadan ikke finde Sted, da vilde den samme eftersee Forordningerne, som ere Toimager-Laug- Artiflerne af 30te Januarii, og Båndtmager-Laug- Artiflerne af
1ste

1ste Maji 1741, begges 28 Artikler og deraf erfare, at Spindelønnen er dobbelt mindre i Kiøbenhavn, hvor alt Arbeide dog er dobbelt dyrere end i Island. Og enhver, der ret kiender saadan Fabriqve og Varernes Affættelse, vil sige det samme, som man i Kiøbenhavn pleier at sige, at en Fabriqve kan ei bestaae ved saa høi Spindeløn: Men formedelst Almuens Ukyndighed i Spinden, samt Fættigdom, og paa det han kunde nyde den bedste Fordeel af H. S. Kongelige Majestæts allernaadigste Hensigt, at Arbeidet maatte blive lettet og, som bedst unueligt er, betalt; er det, at Garnet nu omstunder er ansat til saa høi Priis ved Fabriqven i Island.

XVI. Her giores ikke Regning paa andet end hvidt Garn, da det sorte er til Fabriqven utienligt, men den sorte Uld er i dets Sted saa meget beqvemere til at forfærdige Badmel af, til Klæder for Indbyggerne, og af den brune Uld, kunne giores dobbelt Haands-Hoser til Afhandling, saa nær uden betydelig Skade. Og den graae Uld afhandles bedst uforarbejdet til Fabriqven.

XVII. Det var at ønske, at ligesaa angelegent Fabriqven lader sig være, at betale Garnet dyrt til Almuens Rytte, saa vilde man bære desto større Omforg for, at Fabriqvens Bæystole bleve iblandt Almuen indrettet for at lette og befordre Arbeidet med, at væve alt det Lvi der behøves til eget Brug, være sig Badmel, Klæde eller Lærred; men indtil at Indbyggerne kunde være i Stand til fuldkommen at forarbeide med Fordeel Udenlands, affættelige Klædevarer i noget Qvantitet, vilde udfordres længere Tid, samt større Foranstaltninger og Midler, end for Haanden nu ere.

XVIII. Om Hør og Blaargarns Spinding *).

a) For Exempel 2 Lispund som er 32 Pund Hør, koster (ofteft) a Lpd. 10 Mark 3 Rdlr. 32 $\frac{1}{2}$.

b) De 2 Lispund kan hegles i 2 Dage, og give 16 Pd. Hør og 16 Pund Blaar.

c) Hørren kan spindes i 32 Dage og Blaaet i 48 Dage, men begge Deele vindes og faages i 8 Dage, bliver tilsammen 16 Uger, Søndagene iberegnet, a Arbeidslon for hver Uge 28 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ f. 4 Rdlr. 72 $\frac{1}{2}$ f.

3 Kogningen bliver Garnet $\frac{1}{4}$ Deel lettere.

Wæver og Blegnings Lon er paa en dansk Alen Hørkærred at ansætte for 4 Skilling 1 Rdlr. 46 f. og paa 1 Alen Blaarærred a 3 f. 3 Rdlr. 72 $\frac{1}{2}$ f.

Tilsammen Omkostningerne 10 Rdlr. 32 f.

Af bemeldte Garn forfærdiges 37 danske Alen Hørkærred og 25 Alen Blaarærred; omtrent bliver Bindingen 3 Rdlr. 87 f. Tillige at anmærke, det alt er her udregnet og ansat til det høieste. Og hvo tør ei formode, at de lærvillige, behændige og arbeidsomme Islændere, naar de blive vante hertil, kunne forarbeide bedre, ja endog Udenlands assættelig Kærred **). Og jo finere Kærredet er, jo større bliver For-

*) Udi Aaret 1786 er bleven udsendt til Handels-Havnene i Island.

a) Af reen heglet Hør	=	2400	} Pund.
b) Af Blaar	=	4700	
c) Af Det-røborger Blaar	=	7580	

***) See Samlinger til Handels-Magazin for Island, 1ste Deel Side 302.

Fordeelten. Det mæste som hertil udfordres, have Islænderne hjemme hos sig, saasom Riis eller Tangfiske, som og de varme Kilder, som andre Lande savne til at blege Lærredet; sandt nok, at Horren skal tilkøbes som før er meldt, ikke desmindre har Erfarøshed overtyødet, at den dog kan vove i Island.

Redskaberne ere heller ikke dyre; om Vævstolen er før meldet. En god Skatte-Bonde kan uden Skade forkøffe sig dem; hvormeget heller en Jord-Eier og formuende Folk; Forordningen, angaaende den islandske Handel og Skibsfart af 13 Junii 1787, udsætter endog Præmier og Opmuntring, for saavel Linned, som Uldspind og Vævning, (see Forordningens 3 Capitel §. 14, 15 og 16).

Det vilde være emfjædtligt at see det ret og netto udregnet, hvad Island i gode Aar betaler for Lærret og taber paa Ulden-Gods' og uforarbejdet Uld, baade i Værdien og Liden. Det vilde udgiøre en anseelig Sum.

XIX. Af Hørspinderiet flyder Fiske-Garns Spinden og Tilberedelse, være sig af Hør eller Hamp; hvor lidet koster ikke Fiske-Garnet, paa denne Maade, og hvor mangen et godt Maaltid af Koreller, Flyndre og smaa Torst, baade i færske og salt Vand, forsømmes ikke, formedelsk Mangel af retskaffen Fiskegarn.

XX. Paa Anmodning til Hr. Fabriqveur Braner, om Oplysning, angaaende hvad en slittig Væverføvend kan og bør forfærdige aarlig paa en Vævstuel af de Fabricata den islandske Uld i Almindelighed helst passer sig til, har vel, bemeldte Fabriqveur havt den Godhed at underrette mig.

- a) Paa en Vævstuel bør forfærdiges, af 5 Qvarter bredt Kirsey (alle deslige Sorter) 2868 Alen aarlig af en duelig Svend.

- b) Til samme Quantum Fabricata behøves foruden Evenden VII Personer til at skræbbe, kradsse, plukke og spinde, samt een til at spule og balbine.
- c) Disse Folk kan fortjene, naar de ere sittige: Evenden daglig 30 til 32 Skilling. Enhver af bemeldte VII Personer daglig 16 Skilling. Den som spuler og balbiner, ugentlig 28 Skilling.

Naar man nu ansætter en Alen god Kirsei (allene) til 32 Skilling, bliver det dog en Capital af 936 Rigsdaler, som en enkelt Væbstoel i Island kan tilveiebringe den nationale Industrie af Landets egne raae Materialier, Farve-Sorterne undtagen, hvoraf dog tildeels kan og have nogen Hielp af visse Lyng-Sorter.

III.

Extract af Riobmand Hr. Hans Christensens velgrundede Forestilling under 17 April 1780, angaaende Fabriqven i Reichevig, som han tilligemed Hr. Raugmand Magnusen i endeel Aaringer havde under Direction i Island.

I. Efter mine Tanker kunde det blive til Nytte, for det første at tillægge Fabriqven Ulden-Trykkerie paa godt Badmel og Enstieft, hvilket skionnes at kunde være baade Landet og Handelen til Nytte, da saadan en Alen Toi ikke kan komme i saa høi Pris som Klæde, og kan dog gjøre samme Tieneste, tillige seer det smukt ud naar det er trykket, og vil sikkert faae Affats her i Landet, især til dem, som ikke altid har Raad til at købe Klæde.

Ulden-Gjorn til Handelen, kunde og baade spindes og farves her.

II. Var det meget nyttig for Island, om Linned-Spinderie og Bævning blev i Landet giort almindelig blandt Almueen, da mange fattige Meinesker kunde fortjene Livets Ophold derved, og Landet befries for de mange uølsbende Bettlere, som mere og mere tiltager, hvoriblandt dog ere mange friske rørige Folk. — Saadan Indretning kunde for det første og henhøre under Fabriqven, som altsaa maatte forsynes med dertil fornødne Redskaber og kyndige Folk. Til Underviisning *) kunde indtages saavel voksne Folk som Børn for at lære, først at hegle Hørrer, og dernæst at spinde den til Savns (hvilket her i Landet er høistnødvendig og næsten i Almindelighed burde vides og være bekiendt) for deres Arbeide skulde de nyde billig Betaling, og de som fandtes lærvillige og flittige, og kunde spinde forføvrlig Garn, skulde da afskediges fra Fabriqven og til deres eget Brug nyde som en Præmie, enten en Spinderok og nogle Pund Hør til at begynde med for sig selv, eller et Par Hegler og nogle Pund Hør.

Fattige Folk, som dog først og maatte lære at spinde Linnedgarn, men ikke har Tøne at spinde for sig selv, kunde laanes en Rok fra Fabriqven og leberes heglet Hør eller Blaar til at spinde, og saaledes fortjene Spinder-Lønnen efter Billighed til Livets Ophold, som da meest beroer paa deres egen Stræbsomhed, der maatte da og have god Opsigt med disse og andre af Arbeiderne, opmuntre de flittige og Arbeidsomme ved Douceurer og Præmier, men derimod de
som

*) Saavel i Årene 1785 som 1786 ere seæ særskildte Sysseler i Island, hidseudte nogle islandske Piger og Dreng, som det Kongelige Oeconomic- og Commerce-Collegio lader oplære ved Fabriquerne her i Danmark, paa det deres Fæderneland deraf i Tiden selv kan høste Nyttten.

som befandtes skidesløse og dovue til Arbeide, burde straffes med Afkortning udi deres Fortieneste, og i Fald de ikke ville lære til Gavn, ikke nyde nogen Douneur.

Paa samme Maade kunde og Ulden mere almindelig forarbeides her i Landet.

Videre til Fordeel for Indretningen, burde ogsaa de Folk, som enten formedelst forargelig Opsørsel i Levnet, eller andre Forseelser i Duingang, samt for Opsætsighed imod deres Huusbonde ic., dømmes til Fabriqvens Arbeide paa nogen Tid; disse skulle for nemmelig sættes i Arbeide med at spinde Garn af Hampe-Blaar, hvoraf kunde væves en Slags god stærk Strie der kunde tiene til Seil for Indbyggernes Fiske-Vaade, derved spares endeel Censkiest, som meest har været brugt til Seil i forrige Tider, og maaskee endnu bruges dertil, denne Strie falder og mere let og beqvem dertil i alle Maader, og virkelig finder Affætning og bliver til god Nytte i Vaadens-Seil. Dette skulle da anses, som en Slags ringe Afgtelse for saadanne Folk, som stige Laster, som ovenmeldt begif, og være ligesom til en Tugtelse, som paa andre Steder er brugelig. De skulle foresættes daglig et vis Qvantum at spinde, og til at leve af, ei nyde mere end 4 Skilling daglig, indtil de ville forbedre sig, hvis ikke, da tillige lidt mere alvorlig Straf.

III. Naar hvide Cattuner her til Fabriqven bleve indsendte, da kunde samme lettelig her trykkes, saavel blaa og hvide, som røde og hvide efter Landets Brug, som og kunde være en Fordeel for Handelen; men dog behybedes, at en Farversvend, som har lært ved saadan et Trykkerie, burde indsendes, og i det mindste opholde sig her i Landet et Par Aar, han maatte og have 10 a 12 Stykker Former med sig, samt

samt til sammes Istandholdelse nogle Planker af
 Pæretæe, og grov og fin Messingtraad, med
 videre, hvad til Trykkeriet behøvedes, samt forstaae
 Linned-Farverie.

IV. En retskaffen indrettet Reebslager-Bane
 til smaa Gods-Arbejde, skønnes og kunde være nyttig
 at anlægge, hvor saavel voxne Folk som Drengte kunde
 oplæres, at de med Tiden her i Landet selv kunde for-
 færdige deres Fiskeliner, og hvad Slags andet smaat
 Gods de til en Baad behøver til Fiskeriet. Disse
 Folk, naar de forsvarlig havde lært deres Haandværk,
 burde nedsætte sig, i det mindste to i hver Handels-
 District, for at vedligeholde samme med Fiske-Red-
 skaber, nemlig Liner &c. Hampen burde de og vel
 forstaae at hegle, ellers i anden Fald burde Fabriqven
 være i Stand at forsyne dem med heglet Hamp, og
 de derved faldende Vlaar kunde da anvendes til den
 her foran ommeldte Seil-Strie eller Duug at
 forfærdige.

V. Med Tiden kunde og flere Haandværker an-
 lægges med Nytte for Landet, saasom: Hattemager-
 Feldbereder- Grovsmede- og Kleinsmede-Haand-
 værker, saavelsom en Nagelsmede-Fabriqve, Heg-
 le-Karde og Naalemagere, samt en retskaffen Rok-
 fedreier, alle som forstode deres Haandværker til
 Gavn, at de kunde lære andre fra sig til Guld-
 kommenhed.

IV.

Instrux af 1 Junii 1784 for Friderich Christian Giese, som Mester paa Reichewigs Fabrik i Island.

§. I.

Ved Ankomsten til Reichewig, hendsender han sig til Kiobmand Sunkenberg, der herfra er tilskrevet, at skulle anvise ham efter Leiligheden fornødent Huusrum, indsette ham i Tienesten, og give ham alle de Anviisninger og Underretninger, han som Fremmed i Landet og ved Fabriqven kunde trænge til, samt for Resten altid i Raad og Daad at gaae ham til Haande, saa at de med fælleds Kundskab og en foreenet Velvilighed søge at fremme Fabriqvens Gavn og Bedste.

§. II.

Da Kiobmanden er betroet den daglige Ovsigt med Fabriqven ligesom han ogsaa er paalagt Regnskabsførelsen, saa retter Mesteren sig efter de Foranstaltninger, som af ham maatte søies, og foretager intet i Henseende til Fabriqven og dens Indretning, uden efter Overlæg med Kiobmanden og med hans Samtykke.

§. III.

Naar Mesteren har tiltraadt sin Tieneste, maae han søge at gjøre sig Fabriqvens Tilstand fuldkommen bekiendt. Han maae underrette sig om, hvad Forraad der ved Fabriqven havez af raae Materialier, Uld og Garn, og af hvad Slags Bonitet og Spind, samt hvad Qvantitet man kan gjøre Regning paa, deraf aarlig at erholde af Fabriqvens Arbeidere og af Fremmede: Han calculerer derefter, hvor mange Bøvstole og til hvilke Fabricata der bestandig derved
kan

kan underholdes i en uafbrudt Bestieftigelse: Han seer efter, hvad Arbeidere, der i hvert Slags, og af hvad Færdighed, ved Fabriqven findes; om deres Antal maatte formindskes eller kunde formeres: Han overlægger til den Ende, om Spindingen maae forøges; om Proverne, hvorefter hidtil er spundet, maae forandres, om Omgangsmaaden med Uldens og Garnets Behandling kan forbedres, og hoorledes: Han betragter den Fod, hvorpaa Spiudet, Vævningen og den øvrige Fabriqve Behandling hidtil er bleven betalt; han examinerer, hvorvidt Fabriqven dermed kan bestaae, hvorvidt den kommer overeens eller afviger fra den Betalingsmaade, som har Sted med andre ham bekjendte Fabriqver, som arbejder i samme Varer; han beregner, hvad Stykket af hver Sort nu paa værværende Fod koster Fabriqven, og anmærker, om noget og hvormeget uueligen kunde bespares. Naar han om alt dette har faaet en usiagtig og fuldkommen Kundskab, afgiver han derom sin Betænkning; og om han finder, at noget burde eller kunde forandres eller forbedres, givt han dertil Forslag, som han leverer til Hr. Laugmand Magnusen og Kiøbmand Sunckenberg, dog haver han desuden aarlig til den administrerende Direction at indberette, hvad han saaledes til dem har proponeret, som og, hvad hanjellers, Fabriqven angaaende, maatte finde nodig at erindre.

§. IV.

De Fabricata, som for det første bliver Fabriqvens Formaal at levere, ere: Pak og Pyl, Klæde, Smal-Tviffel, Kirsay og Badmel, hvilke alle maae i Bonitet svare til de authoriserede og ved Fabriqven liggende Prover.

§. V.

§. V.

Mesteren paaseer og bliver ansvarlig til, at alle de saavel til foransorte som andre Fabricata, der mueligen ved Fabriqven maatte blive forfærdiget, forbrugende Materialier ere af god og forsvarlig Bonitet, at intet deraf forringes eller forkommes, men alt bliver anvendt til sit egentlige Brug, og ved Forarbeidelsen tilbørlig og paa den rette Maade behandlet: At Fabriqvens Arbeidere ingen Tid gaae ledige, men stedse holdes i en nyttig Bestieftigelse, og sluttigen, troeligen og retteligen oppasse deres Arbeide. Han maae derfor med Klarvaagenhed, Midkierhed og et findigt Overlæg, have overalt Tilseende, rette og undervise Arbeiderne, opmuntre de duelige, lærvillige og sluttige, advare de doovne, skidesløse og ulærvillige; frugter ikke alvorlige Advarsler, overlægger han med Rismanden, hvad Evangsmidler der efter Omstændighederne til Rettelse kunde anvendes. Blive disse ogsaa uden Birkning, vilse vi paa Rismandens og Mesterens derom giørende felleds Forestilling foraffærdige de som saaledes findes usforbederlige.

§. VI.

Fabriqvens Redskaber og Inventarier tilseer Mesteren, at de ei mishandles, fordarves eller forkommes, ligesaa, at med Ild og Lys varligen af Arbeiderne i Fabriqven omgaaes, paa det at ingen Ulykke eller Skade ved en skidesløs og uforsigtig Omgang dermed skulde foraarsages.

§. VII.

I Henseende til den fornødne Rigtighed, som Mesteren bør at holde, og meddeele Regnskabsføreren over imodtagende Materialier, afleverende Fabricata, og over hvad Vedkommende i Betaling eller Arbeids-

Arbeidsløn, efter de for nærværende Tid gieldende eller herefter nærmere fastsættende Tariffer, tilkommer, retter han sig efter hvad hidindtil har været i Brug, eller hvad Kjøbmanden maatte finde passeligst og ordentligst at burde følges, indtil om noget nærmere Reglement i Tiden i den Henseende maatte blive fastsat.

§. VIII.

Da det imellem det kongelige Rentekammer og Handelen saaledes er bleven afhandlet, at man for at udbrede Kundskaben af Fabrique Spind og Vævning blandt Indbyggerne i Island, vil antage ved Fabriqven til Underviisning nogle unge lærvillige Personer af begge Kion af Landets Børn, som foruden andre Bilskaar, man vilde tilstaae dem, skulde tillige nyde frie Huus og Underholdning i den Tid, de vare ved Fabriqven, hvorfra de skulde udgaae, naar de havde naaet den fornødne Fuldkommenhed; saa maae Mesteren tilligemed Kjøbmanden, saasnart mueligt, overlægge og indmelde, naar og hvor mange saadanne Personer paa eengang kan antages, og hvorledes dem paa bedste Maade kan forskaffes fornødent Huusrum og Underholdning. Det bliver Mesterens Pligt, med Belsvillighed, Rettskaffenhed og Flid, at antage sig disse Personers Underviisning, og at biebringe dem den fornødne Kundskab og Færdighed i den mueligste korteste Tid efter enhver Persons særdeles Nemme og Begreeb; hans derpaa anvendende Flid og Umage, vil man heller ikke lade ubelønnet; men være betænkt paa at tilstaae ham en passende Douceur for hver Person, som med den fornødne Færdighed udgaaer fra Fabriqven.

§. IX.

Med de ham herfra medgivne Farve-Urter lader han Farvemesteren anstille nøiagtige Prøver, og indberetter derefter, hvorledes samme ere udfaldne, og om de, som man dog ikke vil haabe, skulde blive forskellige fra de Prøver, som dermed allerede ere giorte.

§. X.

For denne hans Tjeneste, som Mester paa Reichewigs Fabriqve, skal han nyde fra den Tid, han kommer til Island, 80 Rigsdaler aarlig Løn, og derforuden, som nærmere skal blive bestemt, for hvert Stykke forarbejdet Løi, som han fra Fabriqven leverer, saa meget, at det tilligemed Lønne skal udgjøre 200 Rigsdaler om Aaret.

Skulde man enten formedelst en anden Indretning af Fabriqven, eller af andre Aarsager ikke længere have hans Tjeneste fornøden, eller og han selv ikke længere skulde have Lyst til derudi at forblive, skal fra begge Sider et Aar førend Aftrædelsen skee lovlig Opsigelse.

Fjerde Capitel.

I.

Nogle nyttige Grundregler m. m. ved Frie-
Handelens Indretninger i Island. I Folge
Kongelig Placat af 18 August 1786, og Forordnin-
gen, angaaende den Islandske-Handel og Skibs-
fart under 13 Junii 1787. Til Oplysning for
dem i Island, der hidindtil under de foregaaende
oetrotierede Handels-Indretninger ikke have hadt
Leilighed til at kiende samme.

§. I.

Handel er i den vidtstøtteste Meening Dri-
vesfieren, som beforder Omlobet af et Lands Vare
og Penge, og Udførselen af det overflødige, og
bringer udenlandske Producter ind, som skal tiene
til Indvaanernes Brug, eller forarbeides, og
føres ud igien.

§. II.

Den rette Handels-Politik bestaaer fornemme-
ligst herudi:

- a) Udførselen af det overflødige er den væsentligste
Fordeel eller Gevinst, som et Folk kan have.
- b) Den nyttigste Maade, at exportere det over-
flødige paa, er at forarbeide det først.
- c) Naar Materier, som til forarbeidelse udføres,
ere mindre kostbare end forarbeidede. Landets
egne Indvaanere vinder altsaa Forarbeidelsen.

- d) At ombytte eller tuffe Vare imod Vare er altid fordeelagtigt, især naar de fornødne udenlandske Producter paa saadan Maade kan skaffes ind i Landet.
- e) Det er meget skadeligt for et Land, at indføre Vare, som hindrer Uffætningen af samme Lands egne Fabriqs- eller Mannfactur-Sorter.
- f) Indførsel og Handel af de Vare, som allene tie-
ner til Pragt og Odselhed, forarsager Landet
altid Pengenes Forliss.
- g) At indføre Vare, som Landet ikke har, og sælge dem igien til Udenlandske, er en væsentlig nyttig Forretning.
- h) At bortfragte Skibe til andre Nationer, til at bringe deres Producter bort, har altid meget fordeelagtig Indsyndelse.

§. III.

Handel med Vare er den fornemste; thi af samme skyder Vexel- Expeditions- Commissions- ic. Handel, som ligesaa mange Slags af samme, og hvorhen man efter Islands iværende Omstændigheder kan regne:

- a) Af Fæe-Avlingen, der forskaffer Oxen, Faar, Heste, Tælle, Smør, Ost, Uld og Skindvare.
- b) Af Jagten og Fugle-Fangsten, der forskaffer diverse Sorter Skind endog Pelsværker til fremmede Nationer, samt Fuglesieder.
- c) Af Fiskeriet, der leverer saavel mange Sorter Fiskevare, som Tran item Fiskeravn til Sædelfangsten, Fiskebeen, m. m.

§. IV.

§. IV.

Handels-Frieheden i almindelig Betragtning bestaaer deri: At enhver har frie Valg, at begynde og drive en Handling eller Haandtering, ligesom han vil, det maae være enten med indenlandske eller fremmede Vare, saa længe han ikke indfører unyttige fremmede Vare, som geraade enten Fabriques Væsenet i Landet til Skade, eller udaagrer slige Vare til alt for overspændte høie Priser iblandt den trængende Almue.

§. V.

En Handlendes Credit hænger af hans Belsstand. Naar Fremmede uden for Landet forlanger anden Vens Raadsførsel, om at aabne en ham hidtil ubekendt Mand Credit, er det bedste Svar: Han driver god Handel, og er ingen ødsel Mand.

§. VI.

Efter Klogskabs-Reglerne skal man altid fornemmelig have Tillid til og handle med saadanne Folk, som selv staae i god Credit, og dog at have alt for stor Tillid til en Person i Pengesager, uden Underpant eller anden gyldig Caution, er en Ubetænksomhed, som kan have slette Følger.

§. VII.

Til at vedligeholde en forhvervet Credit, og ligesaa til at bekomme den samme, er det raadeligt: At man ikke kjober alt formeget paa en Tid; thi naar saadant bliver bekiendt, saa formindsker det meget Crediten, og Interesserne gjøre Ba-

rene dyrere end de skulle være. Hertil kan ogsaa den Fare komme, at Creditorerne enten alle, eller endeel af dem strax vil have Betaling. Man maae derfor aldrig sætte det af Sigte, at man helst kjober hos redelige og suffisante Folk, af hvilke man ingen pludselig Overfald har at befrygte, eller at man ved ubillige Interesser skal blive trængt, hvormod man til Forsaldstiden bør prompte betale, uden at paamindes; thi ellers tabes Crediten, om det endog ikke skeer af Mangel paa Formue, men af Efterladenhed eller Egegnldighed.

§. VIII.

Umaadelige høie Renter indbringer Laaneren seldom stor Fordeel. Den der maae betale dem, for at komme sin Uformuenhed til Hielp, kan umuelig længe bestaae, og sølgelig tilføier sin Creditor, det maae vare kort eller længe, Skade.

§. IX.

Man kan ikke tvivle paa, at de Renter, som stude af en forhoiet Priis paa Varene, jo ere lovlige. Contracter imellem Kjoebmand, eller imellem Kjober, og Sælger, ere i Henseende til Crediten ingen Nager, om de end synes at være det; det er en afgjort Sag, at Handelen maatte ikkun drives meget slet, naar man vilde affkaffe Crediten eller Indkjøb og Udsalgning paa Termin; det følger derfor heraf: At der maae gøres en Forskiel, naar man sælger Vare for Contant Betaling, eller til een Tid, i det sidste Fald bekommer Sælgeren sine Penge sildigere, og kan sølgelig i den

Mels

Mellemtid ingen Nytte trække deraf, ham tilkommer derfor mere for hans Vare, end naar han bekomstrax rede Penge derfor. Hvo som kender Handelsens Væsen, ham er det bekiendt, at endog de rigeste Kiøbmænd ikke altid ere forsynede med rede Penge, og at i Særdeleshed til at oprette Manufactur og Fabriquer store Forstud behøves. Endog af denne Aarsag er Crediten fornøden, og samme bliver, ved at nyde Renter, opholdt.

§. X.

En forhøjet Priis paa de Vare, som til en Tid blive solgte, bliver gandske retfærdig og ret, naar man betragter saadan en Sælgnings, som et Laan. Naar den, som vil kiøbe, ikke har Penge ved Haanden dertil, saa maae han optage Pengene dertil hos en anden, og betale samme Interest derfor; hvorfor skulle da den Handelsmand, som laaner ham, og derved skaaner ham for at optage Penge, ikke have Ret til at trække en Fordeel for denne Tjeneste, ligesaavel som den, der ved sine Penge skulle have sat ham i Stand til at giøre Indkiøbet for rede Penge.

§. XI.

At tage Interester af Interester, eller at tage Renter af Renter, ansees for en fornærmende Ubillighed. Dette er nemlig saaledes at forstaae: En er skyldig en Capital, og betaler ikke Renterne til Forsaldstiden. Giøldforckrivningen bliver imidlertid fra Aar til Aar fornyet, og de forsaldue Interester bliver hver Gang, som saa megen Capital, lagte.

lagte til Hovedsummen; naar dette skeer, saa har Skyldneren det følgende Aar, hver Gang saa meget større Capital at forrente, som Interesterne har udgiort, hvilket til 5 Rdlr. af Hundrede udgiør i Halvtredstindstyve Aar Capital paa Capital; saa fordeelagtigt det end synes for den som laaner, naar man ingen Renter fordrer af ham, men lader de samme paa bemeldte Maade staae, saa skadelig er denne Billighed for ham, og enhver Creditor handler forsigtig, naar han indtager Renterne til den rette Tid, paa det hans Fordring ingen Tid kan blive giort ham disputeerlig.

§. XII.

Høie Renter *) ere ligesom en tærende Sygdom. De svække efter Haanden uformærkt Handelen, Fabriquer, Agerdyrking og alle Haandteringer. Et Land derfor, hvor Renterne ere høiere end andensteds, kan hverken forsærdige eller sælge noget i lige Priis med sine Naboer. Naar derfor for Exempel; En Hollænder kan være fornuet med

*) Da i Aaret 1500 Renterne i Danmark skulde sættes til 5 Rdlr. af Hundrede, saa bleve alle Universiteter i Tydskland adspurgte om deres Meening, i det nogle danske Theologi paastode: Kongen kunde ligesaa lidet tillade Renterne til 5 af Hundrede, som give Frihed til Horerie. Melancthon deciderede: At man ikke maatte straffe alle Synder, men ikkun de som vare skadelige for det almindelige Bøsen; han holdte altsaa for, at Kongen kunde tillade disse Renter, endskønt al Ager er i sig selv ligesaa syndig og fordommelig som Horerie, som dog i Henseende til ledige Personer ikke blev straffer. (See Joh. Pet. Ludewigs Indledning til det tydske Mynt-Bøsen Capitel 13.)

med 6 pro Cento Avance for sine Vare, saa maae en Dauss i det mindste have 8 pro Cento, om han skal fortiene ligesaa meget som Hollønderen, o. s. v.

§. XIII.

Krig og Fred har en stor Indflydelse i Renternes og folgelig Varenes Priis. De sædvanligste Marsager ere disse:

- a) Fordi der findes mange Mennesker, som ved saadan Leilighed søge at fortiene noget.
- b) Fordi. Krigen fører altid Farligheder med sig, hvilke Creditorerne befrygte.
- c) Fordi Staten kan geraade i de Omstændigheder, at den selv maae tage Penge op.

I Almindelighed lade Renternes Priser sig ikke ved Love fastsætte; alt hvad Øvrigheden i dette Stykke kan befale, er: At afværge en uretsfærdig Ager; strækker Loven sig videre, saa bliver den ei allene ikke efterlevet, men Handel og Haandtering bliver derved holdt i en skadelig Tvang.

§. XIV.

Fortienesten og Gevinsten, som kommer af et Menneskes daglige Arbeide, ere ligesaa forskiellige som Arbeidets Slags, men overalt er det visse Omstændigheder som bestemme sammes Værdie. Landmandens Børn, naar de ere omtrent VII Aar gamle, kan allerede gjøre nogen Tjeneste, enten at vogte Kvæg, at grave eller forrette andet Markarbeide, som ingen Videnskab udfordrer. Men sætter man, at en Landmand sætter et Barn til at lære et Haandværk, saa maae han

miste det i Lære-Varene, og dog forsyne det med Klæder, og oftest endnu desuden betale Lærepenge; denne Søn koster selgelig Faderen mere, end om han havde beholdt ham hos sig, og fortjener intet. Heraf følger, at, da saadant et Menneske arbejder visse Aar for intet, saa maae han siden kunne fortjene saa meget mere; thi ellers skulle ingen Landmand lade sine Sønner lære Haandværker, selgelig maae en Haandværksmands Arbeide bringe mere ind, end Bondens. Der, hvor meget er at fortjene, skal Folk af allehaande Haandteringer og Forreminger indfinde sig. Hvor der ere mange Arbeidere, der bestemmer Lønnen de samme. Hvor faae ere, der bestemme de Lønnen; det er, i det første Fald arbeide de for lettere Priis, end i det andet; dog kan store Paalæg paa Levnetsmidlerne icke forhøie Arbeidslønnen endog ved Mængden af Mennesker, og dette er en Skade for det Almindelige. Jo lettere Arbeidslønnen er, jo lettere komme Fabrique og Manufactur-Varene at staae, og saa længe man ikke kan sælge bedre Kieb, eller ligesaa godt Kieb som Naboerne, saa længe fører man en skadelig Handel, eller vinder dog ikkun Lidet. Naar en Arbejder fortjener saa meget i tre eller fire Dage, at han de øvrige Dage i Ugen kan gaae ledig, saa er det Tegn til, at der er Mangel paa Folk, og at Arbeidslønnen er for høi. I saadanne Tilfælde maatte Politiet have Ret til at lade fattige Forældres Børn ansøge til de Haandteringer, hvortil man behøver Folk*).

Man

*) Den Forordning, som Churfyrsten i Bayern i Aaret 1762 lod udgaae til Spinderiers Formerelse, er et Myn-

Man vil vel dadle dette Forslag, som et Indgrib i Forældrenes Rettigheder, men skulle det ikke være bedre, at giøre Mennesker gode og nyttige for Staten, end at lade dem blive onde og skadelige, eller lade dem vandre omkring med Bettestaven i Elendighed?

§. XV.

Forholdet imellem et Menneskes Fortieneste og Fortæring findes meest naturlig af Jordens Producter. En fattig Bønde kan paa det knappest leve af et Stykke Land, som han med en Plov kan drive, naar han lever ved megen tarvelig og jevn daglig Huusmands Føde; men lever han paa Kjøbstædmæssig Maade ved sit Bord, samt drikker Vin &c. Klæder sig med Krammerens Klædesorter, saa kan han, uden at være ødsel, fortære det, som V eller VIII saadanne Stykker Land kan indbringe. Men herved kommer det an paa Jordens Forskiellighed, og dertil ogsaa fornemmeligen paa sammes Dyrluing. En Indianer, som nærer sig ved Jagten, kan fortære saa meget som Halvtredfindstyve Stykker Land frembringer; thi saa meget bliver omtrent fornødent til at føde det Bilde, som han aarlig bruger til sin Underholdning, og dog kan han leve slet nok; derimod kan i nogle chinesiske Provindses V til VIII Bønder leve af et Stykke Land, fordi Jorden der er meget frugtbar, Folkene arbeidsomme, gaae næsten gandske nøgne, og nære sig med Rissengryn. Heraf følger at jo bedre

Mynster af en sand Landsfaderlig Forsorg; Lediggang bliver dert under Straf i Arbeids- og Tugthuse forduden.

bedre et Land bliver dyrket, jo bedre bliver det i sine Producter, og desto flere Mennesker kan nære sig deraf.

§. XIV.

Jorden kan ved Menneskets Forarbeidelse aarligen indrente V, X, XX, og mere for hver Hundrede. Landmanden har, naar de sædvanlige Afgifter fratages, omtrent $\frac{2}{3}$ for sig, og deraf maae han anvende, $\frac{1}{3}$ til hans Huses og Klæders Omkostninger, og det øvrige skal udgjøre hans Gevinst; dette maae forstaaes saaledes: Naar det som han besidder, hører ham selv til. Men naar saadan en Landmand intet besidder for sig selv, og nogen som gjør ham Forskud af Penge, fruder for godt at kobe et Stykke Land, saa kan han betale denne den tredie Deel, som skulle have været hans Gevinst som Nænter. Dog alligevel kan han have den Fordeel, at være selv bleven Huusbond, isteden for at tiene hos en anden, som og at han ved sparsommelig Huusholdning, kan aarligen have noget til Overskud, hvilket kan sætte ham i den Stand, at han fra Aar til Aar laaner mindre, og naar han er lykkelig, kan han efterhaanden afbetale sin Gield.

§. XVII.

Fortieneste og Gevinst holdes vel i Almindelighed for een og den samme Ting, men ere dog i Ordenes Betydning forskiellige. Fortieneste er det som en Arbeider indtager for sit Arbeide, det maae være daglig eller aarlig, heraf maae han holde sig med Føde og Klæder. Det som han deraf beholder til Overskud er egentlig hans Gevinst.

§. XVIII.

§. XVIII.

Jo mere Fare der er ved et Foretagende, eller jo større Dygtighed dertil udfordres, jo dyrere kan den lade sig betale, som dertil er dygtig, eller som paatager sig det. Han kan altsaa fortiene meget og blive riig, naar han ikke er ødsel. Denne Fortieneste kan blive større eller ringere, ligesom der er flere til, der besidder hans Egenffaber, og den, som meest besidder sig paa at overgaae andre, kan fortiene det meeste. Hoi Betaling beriger ikke altid. Mestendeels vinder man ved en middelmaadig Priis mere, end naar Priiserne ere for dyre. En Handelsmands Fortieneste bliver ved oftere Omsetning af hans Penge foreget, og jo hastigere sammes Omlob er, jo mere fortienet han.

§. XIX.

Ved alle de Midler, som et Menneffe kan gribe til for at vinde og blive riig, maae det stedse iagttages, at de hverken maae krænke Dyden eller forstyrre Samvittighedens Roelighed. De som overmaade tragte efter Rigdom skulle betænke, at den ofte er Anledning til Fattigdom. Naar man lever alt for vellystig, saa kan man let forfalde til en Uagtsomhed i at drive sine Handels Forretninger, og saa snart man troer, at saadan en Uagtsomhed ingen Følger har efter sig, saa er man ikke langt fra Belferds Tab og Ruin; vil man i saadan Forsætning for at hielpe sig paa Gode igien vove meget, maae man særdeles vogte sig for at søge Hielp hos
 Joder,

Jøder, og andre der søge at kaste Bygningen reent omkuld. Saaledes ere ikke saa store Handels-Huse gaaet reent til Grunde.

§. XX.

Stridigheder ere for en Handelsmand altid skadelige, at staae for stærk paa en formeent, ja endog paa en sand Ret er sielden nyttigt. Et magert Forliig er bedre, end en seed Proces, heder det gamle Ordsprog. Antallet paa de Menneſker bliver meget lidet, hvilke, naar man forestiller dem deres Ret paa en beskedentlig og høflig Maade, tilbyder dem Forslag til Forliig, giver lidet efter og saa videre, ikke skulle lade sig overtale til at afgiore en Stridighed med det gode, og skeer dette, saa vinder begge Parter.

§. XXI.

Det er lettere at forhverve sig en andens Tilboielighed, end at beholde den. En Handelsmand maae derfor besitte sig paa megen Beskedentlighed, samt ventlig og klerlig Duingang, endog med de ringeste Folke-Klasser. Det er ikke upassende, om Almuen imellem horer paa en beskedentlig Maade anbragt, især naar de vil giøre nyt Laan, forinden de har betalt det gamle. „At ethvert Menneſke vel bør troe, det guddommelige Forsyn at ville hielpe dem til Evner og Kræfter, men at samme i Særdeleshed beroede paa deres egen Flittighed i Næringsveiene, samt Orden i Huussager;“ thi lade Menneſker vente forgieves en overnaturlig Betsignelse: paa Bennen maae Arbeidet følge, thi den som ikke arbeider,

beider, maae naturligviis med al sin Fromhed m. m. lide Mangel, og altsaa ei heller fortjener at nyde nogen Handelsmands Credit.

§. XXII.

A. Balget i en Handelsart, den Styrke i Beqvemhed til at føre den, og om man har tilstrækkelig Formue til at bestride den, ere de fornemste Poster, som en sig nedsettende Kiebsmand har at overlægge. De som begynde, og vil drive en Handel med Vare for egen Regning, indskrænke sig gemeenligen allene til den samme. Naar de da vide, hvorledes, og hvor saadanne Vare best. kan indkøbes, og hvorledes de igjen kan sælges, saa besidde de allerede en Videnskab i det Vigtigste for dem. Derimod de, som begynde med Commissions- og Speditions-Handel, maae vide mere, fordi de, naar Stedets Situation er derefter, faaer at giøre med de derhen indflydende Vexel- og Forsikrings-Forretninger, og har Leilighed til at giøre Foretagender i Vare, Vexler, &c. Af disse fordres en almindeligere Videnskab, end af hine; naar enhver Handel efter sin Art skal blive vel og rigtig forrettet.

B. Alle de der handler med Vare, som de bekomme fra andre Lande, eller sælge derhen, behøve nogen Kundskab om Landenes Situation og deres Producter. Til denne Kundskab kommer man deels ved Geographien og de dertil hørende Landkort, og deels ved Brev-Vexel.

Denne

Denne Videnskab, tilligemed god Kundskab om Søehavnene, Strømmene, Bugterne, Bændene paa visse Stæder i de adskillige Aarets Tider ic. kan en Assureur ikke vel være foruden; thi deraf kan han dømme om de formodentlige Farer, som Skibene ere underkastede, derefter bestemme den Summa, som han vil vove paa et Skib, og i Følge deraf indrette Præmiens Forbring.

- C. Fremdeles er det fornødent for alle dem, som har med Skibsfaaren, og med at handle over Søen at gjøre, at vide enhver Stats Søe- Land- og Handels-Regt; hvo som forsømmer dette, kan sende Bore udenlands hvis Indførsel er forbuden, eller saadanne, som i Krigstider anses af de krigende Magter saa Contrebande, at Skibene med indehavende Ladninger blive opbragte og med Arrest belagte *). Fredshandlings- og Skibsfarts-Traetater og Lands-Forordninger, give heri den sikkerste Underretning; om de sidstnævnte kan man ved Brevveksling komme i Erfaring, da de ikkun sielden i de udenlandske offentlige Tidender blive bekendtgjorte; dette er ikke mindre i Henseende til udenlandsk Told, ud- og indgaaende Nettigheder, Accise ic. at iagttage.

§. XXIII.

*) See herom Tildragelsen ved den islandske Handel i Aaret 1779 med nogle Fiskeladningers Afsendelse til Barcelona, Marseille, Genua og Livorno. (Anført udi dette Handels-Magazin 1ste Deel Side 277. §. 16 til Side 280.

§. XXIII.

Den udenlandske Handel udfordrer fremdeles Kundskab om udenlandsk Vægt og Maal, og om sammes Forhold imod Vægten og Maalet Indenlands. Hvortil hører endnu den Videnskab om de udenlandske Myndter, om de ere fingerede, eller reelle, om deres Værdie imod de Indenlandske, og om Bexelcourserne, paa det man kan have sikker Grund til de foresaldende Beregninger.

§. XXIV.

En begyndende Kiobmand bør omhyggeligen at vogte sig for slette Vare; Begyndere kan ikke handle forsigtig nok; man holder dem forbunden til, at have bedre Vare, at tiene for ringere Provision, at indkøbe til ringere Priser, end gamle Handelshuse, og skeer saadant ikke, saa vil de have lidet at gjøre; Forsigtigheden maae fremdeles strække sig til at beholde Crediten; den der forlader sig paa den samme, støtter sig ved en skrøbelig Stav; man skal nøie indrette de første Foretagender efter Capitalens Størhed, og man kunde vel lade det være sig en Regel, at købe omtrent for $\frac{1}{2}$ Deel mere, end samme beløber sig, fordi at til Betalings-Terminen er rimeligst indkommen saa mange Peuge.

§. XXV.

Paa det alle Forretninger kan skee i Orden, saa bør strax i Begyndelsen anskaffes de fornødne Handelsbøger. Det bør hændes sig ved Banquerotter, at slet ingen Bøger have været for Haanden eller

eller og at de have været i allerførste Uorden. Begge Dele ere ikke allene strafværdigt, men endog skadeligt og fornærmende imod Creditorerne, da der udfordres megen Tid til at bringe Sagerne udaf Forvirring. Og hvor ofte ere ikke Banqverotterne naturlige Følger af saadanne Uordentligheder; derimod naar en Mand ved uheldige Tilfælde, som han ikke kan undgaae, kommer til tilbage og taber sin Formue, saa kan han retfærdiggjøre sig imod sine Creditorer, og vente en billig Accordt, om det maatte behøves.

§. XXVI.

Bed Vares Sælning og Tilforhandling er at iagttage:

1. Hvilke de Vare ere, som ifkun paa en vis Tid af Aaret kan sælges, som kan fordærves, kommer af Moden, m. m. Den Capital som stikker deri, er deels død og uden Nytte, og deels bliver den i sig selv altid slettere. Man pleier derfor at sige: Det er større Kunst at vide i rette Tid at tabe, end at vinde.
2. Af Kjøbere, som betaler med rede Penge, skal man tage mindre Profit, end af dem, som kjøber for at betale til en vis Tid; denne Forskiel maae gøres i Almindelighed imellem gode og flette Betalere, og dem som kjøbe meget eller lidet.
3. Paa Credit eller Borg, bør man intet, eller dog ifkun lidet sælge til saadanne Folk, om hvis gode

gode Omstændigheder, og Villie til at betale man ikke kan være nogenlunde forsikket.

4. Ved Haabet om en anseelig Deel Bares Uffætning, maae man ikke af flette Betalere lade sig forblinde; det er bedre intet at sælge, end at miste sine Bære.
5. At man kiender de Bære, som man vil tilforhandle sig, paa det man ikke skal falde i en større og værre Omstændighed.
6. At man vogter sig for at give mange rede Penge til, uden for den Penge-Circulation, hans egentlige Handel selv kan medføre Aaret omkring.

§. XXVII.

Har man en Debitor, som ikke kan betale til den bestemte Tid, saa er det ubilligt, at sætte ham i yderste Forlegenhed (med Proces, Dom og Arrest) for at tvinge ham til 10 eller mere, pro Cento Interester; dette er ikke allene utilladeligt, men Menneffeligheden selv fornærmende, og drager ofte flette Banquerotter efter sig; tager man et Pant for en Gield, saa bør man ikkun tage meget maadelige Interester, for ei at gjøre det, som enhver Jøde gjør, og i saadanne Tilfælde, som tilkiendegiver Creditens og sit Medmennekes Nærings Fald, maae Christne skille sig fra en Jøde.

§. XXVIII.

Om en Handelsmand er nok saa dygtig, om han handler nok saa forsigtig, saa kan det dog ske,

at Lykken er ham imod, og alle hans Foretagender faae et slet Udfald; skeer dette, saa bliver han til sidst sat ud af Stand til at fortsætte sine Forretninger, og betale sine Creditorer. Ved saadanne Omstændigheder er et taaligt Gemhyt fornøden, og naar man vil fortiene Medlidenhed, saa maae man være ærlig indtil Enden. Det er: Endog da ikke fornærme Creditorerne ved at stikke Penge eller Effecter bort. Ved saadanne Tildragelser, naar man mærker, at det ikke længer vil gaae, (og dette kan man strax komme efter, naar Handels-Bøgerne holdes i god Orden) handler man viseligen, naar man lovsformeligen opgiver sit Boe til Øvrigheden, og søger at bekomme Commissarier i Opbuds-Boet.

§. XXIX.

Naar en Handelsmand er kommen tilbage, saa er ham derfor ikke alle Midler betagne til at handle igien paa nye. Saasnart han er bleven forligt med sine Creditorer, kan han søge at begynde en nye Handel, naar han ikke finder sig i Stand til at fortsætte den gamle; denne maae indskrænkes efter de Midler, som ere blevne tilovers, og efter som noget fortienes, kan man efter Haanden formere Forretningerne; naar de ere fornuftige, saa handler de mere forsigtig og holde bedre Huus; og naar deres Bøger udvise, at de, uden deres Skyld har handlet til Skade, eller ikke forsætlig har skilt nogen ved sit, da oprettes deres Credit i nogle Aar, og de kan blive det igien, som de vare før.

§. XXX.

§. XXX.

Følgende Puncter, kan nogenledes tiene til Grundvolden til et Handels-Selskabs-Contract:

1. De Personers Navne, som foreene sig.
2. Tiden, hvor længe Selskabs-Handelen skal vare.
3. Den Formues Angivelse, som enhver Interessent i Penge, Vare, Gield, m. m. indbringer.
4. I hvis Huus Contoiret, Varene m. m. skal være.
5. Hvorledes Betienterne skal lønnes og underholdes.
6. Hvo der skal føre Handels-Bøgerne, og forrette de foresaldende Reiser.
7. Hvorledes der skal forholdes med Reise- og Huusholdnings-Omkostningerne.
8. Bestemmelsen af Handlingens Firma og Underskrift.
9. Hvorledes Gevinsten og Forlisen skal deles.
10. Hvormeget enhver maanedlig kan tage af Handlings-Cassen.
11. Naar en Compagnion bringer nye Penge i Handelen, hvor mange Procent Renter derfor skal godtgøres.
12. Hvorledes man ved paakommende Dødsfald, i Henseende til Enker, Børn, eller Arvinger, skal forholde sig.
13. Om man forinden de stipulerede Aars Udsøb kan afgaae fra Selskabet, hvor tidlig saadant skal tilsiges.
14. Hvorledes Deelingen, i Henseende til Varene, Pengene, Gielden m. m. skal afgøres.

15. Hvad Ret, eller Straf den underkaster sig, som overtræder Contracten.
 16. Udskillige andre smaa Ting, som kan angaae enhveres Omstændigheder.

(See nærmere andet Capitel Side 73: Convention for det udi Island til samme Lands Producters bedre Forarbeidelse, oprettende Interessentsskab.)

II.

Kort Underretning om Bærel-Conjuncturerne's egentlige Forhold *).

Da den almindelige Betalings-Maade ved Myndt for Bærel, Bærel for Myndt, eller Myndt for Myndt, ikke syntes beqvem nok i Handel og Wandel med Fremmede, siden det baade var resigverligt og bekosteligt, naar man for hver udestaaende Giæld skulle oversende, eller for Tilgodehavende fra fremmede Stæder inddrage rede Penge; saa have de Commercerende, for at forebygge disse Bæmskelighe-der, udfunden Bærel-Handelen, som den passeligste Bæi at kiøbe og sælge med Fremmede, paa ligesaa sikkert som med vore egne, og i Anledning deraf bestemt en reciproque Liighed eller Forskiel imellem Nationernes Myndter, saa at en Debitor eller Creditor ved

*) Angaaende Bærel-Retten og andre for de Handlende i Island giældende Love, samt hvorledes dermed skal forholdes, vil man finde

A. udi den kongelige Anordning om de islandske Kiøbsstæders Frieheder af 17 November 1786 §. 17.

B. Udi Forordningen, angaaende den islandske Handel og Eklibsfart af 13 Junii 1787, dens 2 Capitel §. 20.

ved Hielp deraf kan Hiemme udbetale sin Gield til, eller bekomme sit Tilgodehavende hos Fremmede i egen Myndt ved tredie Mand, som enten leverer mig min Creditors Bexel tilbage som indfriet, eller indfrier den, min Debitor har udstædet til min Betaling, imod at Myndternes Forhold derved iagttages, og at den sletteste Myndtsfod altid giver mere og saaer mindre, og den bedre tvertimod.

Det Efterfølgende vil viere vise Bexlers egentlige Natur og Beskaffenhed:

I. Indretningen vedkommende.

Da er det af Præxi bekiendt, at en Bexel udtrykkelig skal indeholde:

- a) Stædet, hvor den er udstædet.
- b) Aaret og den Dag af Maaneden, den er udstædet paa.
- c) Summen og den Slags Myndt, hvori Betalingen skal skee.
- d) Forsalds-Tiden.
- e) Om det er Sola, Prima, Secunda eller Tertia.
- f) Hvem der skal hæve Betalingen.
- g) Af hvem og hvorledes Valuta derfor er annammet.
- h) Paa hvis Regning Belebets skal affrives.
- i) Den Mands fulde Navn og Opholdssted der skal betale; og endelig:
- k) Dens Underskrivt, som udgiver Bexelen; hvorhos er at mærke, at en Bexel kan lyde:

Naar Sigt. Det er: At betales en fastsat Dag, efter Afsæden er foreviist *).

à Dato. Som er den i Berelen, benævnte Tid efter Udstædelsen.

Sola. Naar ikkun en Vexel udstædes, saasom: Til nærliggende Stæder; skal den derimod gaae langt bort, saa bør til Sikkerheds Skyld, i Fald den skulde forkomme, da udstædes:

Pri-

*) I de Tilfælde, at en Skibs-Capitain eller andre maatte henvende sig i Island til Embedsmand eller den, som i hvorvel de ikke driver Handel, dog kunde helst være æffkeerlig med Forskud af Penge, eller Provisioner m. m. vil det for begge Parter være forsigtigst at forbinde Skibs-Rhederiet til Accepten med gandske faae Ord i Berelen. Jeg vil anføre et af slige Tilfælde, som indtraf i Aaret 1780:

Havnefiords-Havn i Island,
den 31 Oktober 1780.

200 Rigsdaler.

Fiorten Dage efter Sigt, betaler min Principal, Hr. Agent Andreas Bodenhoff i Kiöbenhavn, imod denne min Tertia Vexel (naar Prima og Secunda ikke er betalt) 200 Rigsdaler, skriver To Hundrede Rigsdaler til den Kongelige Islandske- Finmarkske- Færöiske- Handels og Fiskefangst höie Direktion eller Ordre; Værdien annammet af den Kongelige Handels Kiöbmand Agent Pontoppidan til Skibet Gertruds wundgaaselige Fornödenhed.

Christian Zachariäsen.

Herr Agent Andreas Bodenhoff
i Kiöbenhavn.

Tertia.

Prima, Secunda ja og Tertia efter Omstændighederne, hvoraf en eller flere bortskifles med Posten paa forskiellige Tider, en anden med Skibsleilighed, og, om behov gøres, den tredje endnu paa anden Maade, dog gielder ikkun een af dem, nemlig den første som forekommer og de andre annulleres.

II. De forekommende Personer ere 4re nemlig:

Remittenten, den som oversender Bexelen.

Trassenten, den som trækker, begge paa det Sted hvor Bexelen udgives.

Præsidenten, den som foreviser, og Acceptanten, den som antager Bexelen til Udbetaling; begge sidste der: Hvor den skal indfries.

Dog er det ikke nødvendigt, at der altid præcise skal være IV Personer, skjønt Forretningerne ere IV Slags; thi de kan være baade flere og færre: Flere, naar en Bexel endosseres af Håndehaveren til en anden, og af denne maaffee endnu videre, thi disse endosserede ere ikke de egentlige Bexel-Participanter, men træde i de rettes Sted, som da bliver det samme. Færre kan de være, naar en Person virker paa 2 Maader, for Exempel: 1ste er baade Remittent og Præsident, som egentlig indfalder med reisende Kjøbmænd ved Messerne (Markederne) og ellers, som kjober en Bexel her, og siden selv indcasserer den paa Betalingsstedet. — 2den naar han er Trassent og Acceptant tillige, hvilket har Sted i alle Bexler, som nogen udgiver paa sig selv, og 3die naar een er baade Remittent og Trassent

paa engang, saasom: Naar han paa et fremmed Stæd har Penge at fordre hos een, og er derimod i Gield til en anden.

III. Betalingstiden betræffende.

Denne sees af Bexelbrevets udtryffelige Ord, om den nemlig: Lyder paa Sigt; 2, 3, 6, 8 eller 14 Dage efter Sigt, nogle Dage, Uger eller Maaned der efter Dato; eller $\frac{1}{2}$, $1\frac{1}{2}$ eller 2 Ufo *); thi derefter maae Forsaldsdagen rette sig. For Exempel:

En Bexel paa Sigt skal, naar den er accepteret, betales 24 Timer efter Præsentationen.

En dito a dato regnes fra Bexelens Udstædelse indtil den benævnte Tid udleber, og saaledes har det sig og med Trattes a ufo, som betyder een paa adskillige Stæder vedtagen vis Tid, uden at nævne den speciel, saasom:

I Amsterdam er Ufo for Bexler fra Tydskland og Schweiz 14 Dage Sigt; fra Danskig, Königsberg og Riga 1 Maaned Sigt; fra Portugal, Spanien og Italien 2 Maaned efter Dato.

I Hamborg er Ufo for Breve fra Tydskland ligesledes 14 Dage Sigt; fra Frankerig og London 1 Maaned Dato, og fra Portugal, Spanien og Benedig 2 Maaned efter Dato.

I London er Ufo ved Bexler fra Tydskland, Holland og Brabant 1 Maaned a Dato; fra Spanien og Portugal 2 Maaned, og fra Italien 3 Maaned efter Dato.

I Danmark bruges ingen Ufo.

Naar

*) Ufo, betyder Sædvane, Tid paa hvilken der bliver trasseret til et Stæd.

Naar nu den i Bexelen benævnte Tid udløber, da skal Acceptanten udbetale Pengene, og i manglende Fald lader Præsidenten den ved Notarius protestere de non-solutione, og enten sender Remittenten baade Bexel og Protest tilbage, eller trækker Belebets tilligemed Interesse, Provision, Protest og andre Omkostninger tilbage paa Trassenten, eller den han er berettiget at sordre Skadesløsholdelse hos; derimod naar den, der trækkes paa, vægrer sig ved at acceptere, da hedder det: At protestere de non-acceptatione; dog bliver paa de fleste Stæder Acceptanten endnu forundt uogle Dage over Forsalds-Tiden til Betaling, som kaldes Respect-Respit- eller Descretionis-Dage.

I Amsterdam tilstaaes 6 saadanne Dage;
I Hamborg = = 12 = = Dage;
I Kiøbenhavn . . . 8 høist 10 Dage, og
I London = = 3 = = Dage.

Men skeer Betalingen da ikke inden denne forundte Dilations-Udløb (hvorunder Acceptations og Protestations-Dagene ere iberegne), da skal Ighænderen strax lade protestere, og dersom han saadant forsømmer, maae han selv tage Skade for hvad deraf flyder.

IV. Betalingens Maade.

Denne er forskiellig; thi enten kan jeg selv remittere min Creditor sit Tilgodehavende, eller og give ham Ordre til at trække paa mig, eller en anden for Belebets, og da bliver at iagttage: Paa hvad Sted min Creditor boer, om man kan trassere eller lade

lade trassere, directe eller ikke, eller man er forbunden for Conjunctionernes Skyld at betiene sig af zdie Sted, saasom:

J Fald jeg har Penge at betale i Østersøen *), da, siden det hverken er Costume eller fordeelagtigt, directe at remittere derhen eller at lade trassere herpaa, giver jeg Bedkommende (s. Ex. i Danzig) enten Tilladelse til at trække for min Regning paa et Huus i Hamborg eller Amsterdam, eller jeg giver Ordre paa et af disse Stæder paa mine Begne at remittere det Skyldigværende (til Danzig), imod at jeg igien til sin Tid præcise remitterer disse mine Commissionairer deres Erstatning i Bexler, eller anviser dem at trække Beløbet af deres Udlæg paa mig, eller hvem jeg ellers dertil committerer.

V. Bexler

- a) ere altid saa stærke, som de bedste Obligationer, naar Debitor kan betale, men Pante-Forskrivninger ere vissere end Bexler; thi dem kan Debitor ikke rømme fra; gier Debitor Opbud (Falsk), faller dog ikke Pantet, som er lovlig Tinglyst; Obligationer er som Handel til Lands, og Bexler som Negotie til Søes, der vel indbringer mere, men hvorved og mere voves.
- b) Hvo der antager en Bexel skal egenhændig skrive derpaa accepteret med Dato, under sit Navn,
paa

*) Tilfældet, kunde for en Handelsmand i Jøland og let indtræffe, at han skulle betale i Danzig, Königsberg een eller flere Ladninger af Kornvare m. m.

paa det at deraf kan bevises naar Betalingen efter Bexelens Indhold kan fordres.

- c) Naar Bexel-Acceptation er skeet, maae det ikke forandres, men promte holdes, og maae Acceptanten ved sin Paaskrivt ikke forandre enten Tiden eller Summen; thi om det skeer, gielder det dog ikke.
- d) Hvem der ikke vil honorere, eller betale en Bexel, maae endog vogte sig for ikke at skrive paa Bexelen det han ikke vil betale; thi gielder det Proces, taber han og maae betale, fordi hans Navn engang staaer der, efterdi Bexel-Retten forbyder al anden Form, end, at Bexelen enten skal accepteres, eller lovsigen protesteres, hvorved den i sidste Fald leber tilbage med lovsformelig Protest.

Femte Capitel.

I.

Som nødvendigt og nyttigt Bidrag til Oplysning om Fiskerierne under de islandsske Søekyster, anmærkes her: Kort Extract af de islandsske Annaler, angaaende Fiskerierne fra Aaret 1605 til Aaret 1785 *).

A. Efter Annaler, samlede af Blorn paa Skardsau.

Anno 1605. Var ifkuns lidet Fiskerie overalt i Fiske-Bærrene, undtagen paa Nordlandet hvor Fangsten gandske mislingede.

— 1609. Næsten intet Fiskerie overalt i Fiske-Bærrene paa Udkanterne.

— 1613. Middelmæssig Fiskerie paa Sydder-Næsene.

— 1616. Ligesledes overalt i Fiske-Bærrene.

— 1617. Var Fiskefangsten ypperlig god overalt i Fiske-Bærrene.

Anno

*) See Hr. Amtmand O. Stephsens til det Kongelige Islandsske Litteratur-Selskab indgivne velgrundede Afhandling i det islandsske Sprog, og som findes udi benævnte Litteratur-Selskabs Skrivers VII Bind.

Velbemeldte Hr. Amtmand anmærker iblandt andet som Hoved-Resultatet om de islandsske Fiskerier, (hvorved at forstaae saavidt Landets Indvaanere selv har kunnet benytte det med egne Fiske-Baade). „At fra A-ret „1605 til Aaret 1785, altsaa udi en Række af 180 „Aar kan ansattes omtrent 145 Aar, haver været „enten de bedste eller middelmæssige Fiske-Aaringer, „men 35 mislingende, hvilket viser meget rettelig Forsynets Mildhed, og naaderige Omsorg, ved saa sielden at lade mangle sin Velsignelse af Havet.“

- Anno 1619. Ligeledes god Fangst, skiont ikke gandske
 saa fuldkommen god, som Aaret forhen.
- 1621. God Fiskefangst paa fleeste Stæder.
- 1627. Godt Vaar Fiskerie paa de Synder og
 Westerland's-Kyster *),
- 1629. Gærdeles god Fiskefangst paa Sønder og
 Westerlandet, derimod urislignede Fiskeriet
 gandske paa Norderlandet.
- 1630. Middelmædig god Fiskefangst paa Sønder
 og Westerlandet, derimod gandske mislin-
 gende paa Norderlandet (ligesom Aaret
 forhen.)
- 1632. Var Fiskefangsten overhoved middel-
 mædig god.
- 1633. Formedelt overordentlig Mængde Sne
 Sydost paa Landet, kunde ingen fra Op-
 lands-Districterne reise til Fiske Vaar-
 den, (see 1ste Deel af Samling til Han-
 dels-Magazin Side 57 og 58.)
- 1635. Var godt Fiskerie paa Sønder og West-
 erlandet.
- 1638. Var Fiskefangsten paa Syder-Næssene,
 og paa Ostkanden større end i foregaaen-
 de 50 Aar var indtruffen. Enhver Baad
 fik næsten een Last (eller 1200 Stykker
 Fisk) per Lod **). Ved Iskelen var ogsaa
 godt Fiskerie, skiont ikke saa anseeligt,
 som Sønder paa Landet.

Anno

*) See Samlinger til Handels-Magazin for Island, 1ste
 Deel Side 57 og 58.

***) I Island deeles Fiskefangsten i Løtter eller Lodder; af
 een saa kaldet 2 Mannesfars-Baad gaaer 3 Lodder,
 hvoraf Baads-Eieren faaer $\frac{1}{3}$ Part, Baadens For-
 mand $\frac{1}{3}$ Part, og Hansetten $\frac{1}{3}$ Part. Derimod af de
 saa kaldede Fjiremannesfars-Baade har Baads-Eieren
 2 Løtter o. s. v.

Anno 1639. Var Fiskefangsten ypperlig god paa Sønder- og Westerlands Kysterne.

— 1640. Ligeledes paa Syder-Ræssene og ved Jørfelen.

— 1641. Ligeledes paa hele Syder-Landet, især i Thorlakshavn (i Arnes Syssel), hvor Fangsten kunde ansættes til 1200 Stykker pr. Lod.

— 1643. Godt Fiskerie overhoved at regne.

— 1644. Ligeledes, dog ikkuns paa Synderlandet.

— 1645. Godt Fiskerie overhoved at ansætte.

B. Efter Annaler, samlede af Hr. Provst.
Jon Haldorsen.

— 1646. Var Fiskefangsten overhoved at ansætte for meget god.

— 1647. Paa Syder-Ræssene var Fiskefangsten saa anseelig stor, at man kunde ansætte 15 Stor-Hundrede (eller 1800 Stykker Fisk) pr. Lod. Mange Baade erholdte 10 til 12 Hundrede, og ikkuns faae fik under 4 Hundrede pr. Løst eller Lod.

— 1648. Godt Fiskerie, omtrent 10 Hundrede pr. Lod, hvortil og var overmaade godt Sommer-Fiskerie paa Syderlandet.

— 1649. Anseeligt Fiskerie; paa Syderlandet var Fangsten at ansætte til een Løst eller 1200 Stykker pr. Lod.

— 1650. Godt Fiskerie paa Syderlands Kysterne (om hine Landstrækninger melder Annalerne intet).

— 1651. God Fiskefangst; Vinteren var tillige meget mild.

— 1653. Ligeledes, saavidt Syderlands Kysterne betræffer.

- Anno 1654. Ligeledes udi Thorslaksbavn (inden Arns-Syssel) var Fangsten endog til 900 pr. Lott, og 1200 i Riærviig (i Guldbringe-Syssel.)
- 1655. Var Fiskefangsten saa god, at den i nogle Udrotnings-Stæder, endog var over en Læst eller 1200 pr. Løb.
- 1656. Var Fiskefangsten paa Sønderlandet nogle Stæder 1200 pr. Løb.
- 1657. Var Fiskefangsten i Almindelighed at ansætte for god.
- 1658. Ligeledes, dog ikke gandske i Liigning med forrige Aar.
- 1659. Ikkuns lidet Fiskerie.
- 1660. Særdeles ulige Fiskerie.
- 1661. Lidet Fiskerie paa Syderlands-Kysterne.
- 1662. Var anseeligt Fiskerie paa Syder-Næssene og Øster paa; dog især i Westmannøerne. Derimod var liden Fiskefangst paa Jnd-Næssene.
- 1663. Var ikkun lidet Fiskerie paa Syderlandet.
- 1665. Meget Fiskerie paa Udkanterne Syder paa Landet, derimod paa Jnd-Næssene ikkun lidet.
- 1668. Middelmaadig Fiskefangst.
- 1669. Godt Fiskerie paa Sydderlandet. I Westmannøerne var Fiskefangsten over 1200 pr. Lott.
- 1670. Meget Fiskerie paa Norderlandet, derimod paa Syderlandet middelmaadigt.
- 1671. Godt Fiskerie paa Sydderlandet.
- 1673. Ligeledes, derimod intet Fiskerie paa Øster- og Norderlandet.
- 1674. Meget stort Fiskerie paa Sydder- og Vesterlandet, derimod mislingede Fangsten paa Norder- og Østerlandet.

- Anno 1675. Middelmaadigt Fiske: Aar paa Sydder-
landet, derimod meget god Fiskefangst paa
Øster- og Norderlandet.
- 1676. Intet Fiskerie paa Sydderlandet ved Paa-
sketider.
- 1677. Meget Fiskerie paa Østkanten, men lidet
derimod paa Ind-Ræffene.
- 1679. Anseeligt godt Fiskerie paa Sydderlandet.
- 1680. Meget lidet Fiskerie.
- 1681. Lidet Fiskerie paa Sydder- og Vesterlands-
Kysterne.
- 1682. Meget Fiskerie for Sydden, derimod min-
dre Fangst Østen paa Landet.
- 1683. Meget Fiskerie for Sydden, derimod ikkun
lidet Nord paa Landet.
- 1684. God Fiskefangst paa Sydderlandet, og
nogle Stæder endog over 1200 pr. Lod,
derimod lidet Fiskerie under Hestfeldene, og
Østen for, hvortil og paa Langesnæffet,
og i nærliggende Bønde-Lav var næsten
intet Fiskerie.
- 1685. Middelmaadig god Fiskefangst paa Syd-
derlandet.
- 1686. Anseeligt Fiskerie, Sydden og Vesten paa
Landet, derimod ikkun lidet paa Øster-
landet.
- 1687. Lidet Fiskerie.
- 1688. Middelmaadig Fiskerie paa Vest- og Syd-
kanten, og end mindre for Østen, især
paa Westmannøerne.
- 1689. Lidet Fiskerie. — Efterhøst-Fangsten var
til Huusfornodenhed.
- 1690. Meget lidet Vinter- og Vaar-Fiskerie. I
Myrdalen Øster paa, intet, saaledes at
Kirkebaai Klosterholder fik allene 24 Sekr.
- Lorff

Torft i 16 Løtter eller Lodder; en anden Mand ikkun 10 Stkr. i 8 Lod, derimod var godt Efteraars Fiskerie Sydder paa Landet.

- Anno 1691. Middelmædig Fiskerie for Sydden og Vesten, men Østen for Thiofaaen inter.
- 1692. Næsten intet Fiskerie inden Paaske.
- 1694. Middelmædig Fiskerie Sydder paa Landet, derimod anseelig god Fangst Vester paa Landet.
- 1695. Meget Fiskerie Sydder og Vester paa Landet, nogle Stæder endog over 1200 i Løtter eller Lod.
- 1696. Temmelig godt Fiskerie Sydder paa Landet, derimod ikkun lidet paa Vesterlandet.
- 1697. Lidet Fiskerie.
- 1698. Temmelig godt Fiskerie paa Sydder og Vesterlandet, derimod ikkun lidet paa Østerlandet.
- 1699. Meget lidet Fiskerie paa Sydder og Vesterlandet, mange døde i Landet af Hunger og Dyrtd.
- 1700. Lidet Fiskerie paa Sydder og Vesterlandet. Dyrtd over hele Landet, endel Huusmand ved Søefanterne, der intet Landbrug havde, bortdøde til Skade ved Fiskeriets Drivning.
- 1701. Saa lidet Fiskerie omkring hele Landet, at man ikke kunde erindre det mindre.
- 1702. Meget lidet Fiskerie i Væærtiden; stor Mangel paa Føde; Folk døde ved Søefanterne.
- 1703. Lidet Fiskerie i Væærtiden, undtagen i Vestmannøerne og under Vefieldene, hvor det var bedre.

- Anno 1704. Bedre Fiskerie paa allerfleeste Stæder, end næstforegaaende Aar.
- 1705. Godt Fiskerie i Sommer og Efteraars-Tiden.
- 1706. Bedste Fiskerie paa Sydden og Vesterkanten af Landet, over 1200 pr. Lod. Nogle Stæder var endog saa anseeligt Fiskerie, at Søe-Bønderne mangsede Huusrum; paa mange af Handels-Havnene var af Mangel paa Skibsrum efterstaaende hele Skibs-Ladninger af Fisk.
- 1707. Godt Fiskerie paa Sydden og Vestkanten af Landet; paa mange af Handels-Havnene kom 2de Handels-Skibe; endog paa nogle Havne fik 3de Skibe fulde Ladninger.
- 1708. Middelmædig Fiskerie; man kunde ei heller udreede alle Baadene til Fangsten af Mangel paa Mandskab efter Smaa-Køp-pernes strænge Rækning.
- 1709. Godt Aar til Vands og Lands, paa nogle Stæder var imod 1200 pr. Lod.
- 1710. Godt Fiskerie.
- 1711. Ligeledes temmelig godt Fiskerie.
- 1712. Middelmædig Fiskerie paa Sydden og Vestkanten af Landet.
- 1713. Godt Fiskerie.
- 1714. Lidet Fiskerie paa mange Stæder af Landet, undtagen i Westmannøerne.
- 1715. Lidet Fiskerie.
- 1716. Ligeledes maadeligt Fiskerie, undtagen i Øst-Fjordene, hvor der i visse Fjorde og Bugter var 1200 i Lott eller pr. Lod.
- 1717. Lidet Fiskerie paa Syder, Ræffene, men derimod godt omkring Jofelen.

- Anno 1718. Lidet Fiskerie i Værtiden, derimod mange Stæder godt Helleflynder Fangst lige ud paa Sommeren.
- 1719. Meget lidet Fiskerie paa Østerlandet. og Sydder Næssene, men nogenledes ved Sneefjældsnaas, Jokkelen.
- 1724. Meget ubetydeligt Fiskerie paa Sydder Landet; nogenledes paa Vester Landet, derimod godt paa Østerkanten især paa Vestmannøerne.
- 1725. Meget lidet Fiskerie i Værtiden formeðst Uveir; derimod god Fangst paa fleeste Stæder i Foraars og Sommer Tiden, i sær Nord paa Landet, hvor der var bedste Fiskerie.
- 1726. Nogenledes godt Fiskerie paa fleeste Stæder. Fisken var i Mængde under Landet, men Storm og Uveit hindrede Fangsten.
- 1727. Meget Fiskerie, saavel Sydder som Vester paa Landet, 6, 7 til 8 Hundrede pr. Lod; men Fisken var maver.
- 1728. Anseeligt stort Fiskerie i Skaftefjælds og Mule Syffeler, ligeledes ved Jokelen og andre Stæder 6 til 7 Hundrede pr. Lod; i Vestmannøerne til 12 Hundrede i Lod. Derimod ingen Fangst paa Akranæs og Myrene (i Borgefiords og Myhre Syffeler.)
- 1729. Meget godt Fiskerie paa Syddernæssene og i Vestmannøerne, samt nogle Stæder Sydden for med 7 til 8 Hundrede i Lod, derimod Vesten for Jokelen lidet Fiskerie.
- 1730. Nogenledes godt Fiskerie paa fleeste Stæder, undtagen paa Vestfiordene, hvor det var meget lidet.
- 1731. Meget lidet Fiskerie paa Syddernæssene og Vesten for, men Sydden for Jokelen og

nærliggende Bøygder intet; derimod i Havnefjorden og bemeldte Bøygder fangede man en Mængde Fisk.

Anno 1732. Lidet Fiskerie paa Udfanterne de fleeste Lider af Naret; derimod Sønden for Jøkelen 3 til 4 Hundrede i Lod.

— 1733. Meget godt Fiskerie med 3 Hundrede i Lod paa Østerlandet og Vesten for Jøkelen, derimod end større Fangst paa Indnæssene og i Riardviigene, med 7 Hundrede pr. Lott; i Olafsviig drev paa Land 80 Marsviin, ligesom og nogle i Skutilsfjorden.

— 1734. Temmelig godt Fiskerie paa Sydernæssene omkring Jøkelen og i Westmannørne.

C. Efter de af Laur. tesmand John Olaffen paa Grimstade i Søndfjælds-Næs-Syssel forfattede Annaler.

Anno 1735. Intet Fiskerie hele Vinteren Sønden for Jøkelen.

— 1736. Middelmaadig god Fiskefangst.

— 1737. Godt Fiskerie for Paaske Sønden for Jøkelen, men i Bærtiden efter Paaske hindredes Fiskefangsten ved Uveir.

— 1738. Næsten intet Fiskerie omkring Jøkelen for medelst Uveir.

— 1739. Godt Fiskerie omkring Jøkelen i den sidste Deel af Bærtiden; i det øvrige lidet Fiskerie indtil i April Maaned.

— 1740. Intet Fiskerie for Paaske, men derimod anseeligt Fiskerie i den sidste Deel af Bærtiden 4, 5, 6 og 7 Hundrede pr. Lott.

- Anno 1741. Anseeligt godt Fiskerie (efter Januarii-Ud- gang) Vesten for Jokelen. I øvrigt godt Fiskerie i den sidste Bæartid.
- 1742. Godt Fiskerie Vesten for Jokelen; efter Udgang af April kom saadan Mængde Fisk, som man ikke kunde erindre.
- 1743. Middelmaadigt Fiske Aar.
- 1744. Lidet Fiskerie, især indtil Februarii Maanedes Udgang.
- 1745. Kom Fisken sildig under Landet, blev dog middelmaadig Fiske-Aar.
- 1746. Næsten intet Fiskerie formedelst Uveir.
- 1747. Lidet og næsten intet Fiskerie i sær paa Sydder-Næsse, 1 Hundrede i Lod eller pr. Lott omkring Jokelen. I den Aaledning var tillige megen Dyrtid i Landet.
- 1748. Godt Fiskerie omkring Jokelen for P..asse, men efter den Tid ikkun lidet.
- 1749. God Fangst omkring Jokelen i Februarii Maaned. Fisken gik stærk til Landet, Fangsten var anseelig stor paa Sydder-Næsse og Sønden for Jokelen, dog bedst Vesten for samme fra April til medio Maji.
- 1750. Hogenlunde godt Fiskerie i den sidste Bæartid, stærk Uveier hindrede deels Fiskeriet.
- 1751. Middelmaadig Fiskerie omkring Jokelen.
- 1752. Det mindste Fiskerie Vesten for Jokelen.
- 1753. Et Aaar saavel ved Søe som Landvæsenet.
- 1754. Fast intet Fiskerie næsten over det hele Land, omkring Jokelen 1 Hundrede pr. Lott og mindre; ikkun meget faae erholdte mere.
- 1755. Var ikkun lidet Fiskerie omkring Jokelen, gandske faae Beboere Sønden for

- Jokelen erholdte et Hundrede Sekr. Fisk pr. Lod.
- 1756. Var bedre Fiskerie før, end efter Væærtiden; adskillige Stæder indtraf, og godt Esteraars, eller saa kaldet Høst-Fiskerie.
  - 1757. Var ikkun lidet Fiskerie indtil i April, saavel paa Sønderlandet som Sønden for Jokelen. Derimod Vesten for Jokelen var Fiskefangsten at ansætte for middelmaadig god i Væærtiden.
  - 1758. Ikkun maadelig Fiskefangst.
  - 1759. Temmelig god Fiskefangst; Fiske-Virkningen lykkedes meget vel. Om Esteraaret var ikkun lidet Fiskerie.
  - 1760. Anseeligt og stort Fiskerie Vesten for Jokelen i Februarii Maaned. Derimod middelmaadigt Fiskerie i den sidste Væærtid.
  - 1761. Meget godt Fiskerie omkring Jokelen i Februarii Maaned; derimod lidet Fiskerie i den sidste Væærtid; paa Syder-Næssene var største Løtt 160 Sekr. Fisk.
  - 1762. Indtil Februarii Maaned var intet Fiskerie, men sidst i benævnte Maaned og indtil Udgang af Martii var nogenlunde godt Fiskerie omkring Jokelen; paa Syder-Næssene var god Fiskefangst før og efter Maasse.
  - 1763. God Fiskefangst, men Fisken var i Almindelighed mere maver, end sædvanlig.
  - 1764. Ligeledes godt Fiskerie Vesten for Jokelen; i Februarii Maaned omtrent 3 Hundrede pr. Lod; derimod i den sidste Væærtid ikkun liden Fangst, men Fiske-Virkningen lykkedes ret vel.

Fra Anno Haver jævnligen været godt Fiskerie paa Synder, og Vesterlandet (fratagen i Wests 1765 til mannoerne). Dertil har i 2de Aaringer imellem Aarene 1770 og 1780. Lotterne Anno 1785. eller Fiskens Deeling pr. Lod endog været X til XII Hundrede stor, dog ikkun i Nærviigerne, saavel Waaleisestrænd (begge Stæder inden Guldbringe Syffel.)

II.

Om Fiskerierne, samt Fiskegarns Indretning Brug og Nytte, m. m.

A. Alle Fiske-Slægter holde sig mere til Dybet Vinter end Sommer, og naar Solen begynder at stige, gaacr Fisken immer nærmere til Landet. Heraf følger, at man fisker bedre under Landet om Foraaret og Sommeren, end om Vinteren.

De fleste Realer om Fiskerierne overhoved.

Den nærmeste og naturligste Aarsag, hvorfor Fisken holder sig mere til Dybet om Vinteren, synes at være Kulde og uroelig Veirslig, som driver den til at søge Skiul og Lye i Dybet paa denne Tid.

B. Paa Haandline og i Garn fisker man gierne bedre i Flods end Ebbe-Tiden, og bedre med til- end aftagende Flod.

Denne Regel er saa almindelig i Norge, at ingen kan modsige den.

I Island fisker man derimod bedst ved Stroms-Bevlingen, det er, naar Vandet løber som stærkest til eller fra Landet; maaskee fordi Fisken, der hviler sig

medens Strømmen er som mindst, faaer Lyft og Kræfter paa nye, saasnart den tager til igien, at søge sin Føde; thi ligesom Mennesket vederqvæges ved den friske Luft, saa bliver og Fisken vederqvæget ved hver tilstaaende Strøm. At Smaa-Fisk (der altid gaaer tæt under Landet paa stad Klippe-Bund) fanges bedre ved Flod end Ebbe, kommer uden Tvivl deraf, at der er meget mørkere paa Søebunden ved Flod end Ebbe-Tiden, og Fisken kan saa meget mindre tage sig vare for Angelen.

C. Med Søndenvind fischer man, baade i Garn og paa Haandsnøre, bedre end ved Nordenvind.

Saaledes forholder det sig i Norge; thi naar Vinden er sydlig, er Himmelen og som oftest bedækket med Skyer, samt Vandet oprørt og mindre klart, saa at Fisken kan da ikke saa vel tage sig vare, som i klart Veirigt. Og kan man da heraf slutte, at Mørket er Aarsag til, hvorfor man fischer bedre paa Lodliner om Natten end Dagen. Men omvendt kiønt der er baade mørkt i Luften og Søen oprørt under Jøland i Sønden og Vestenvind, saa holder dog denne Regel ikke Stik der, allermindst i Jøffefjordsfysfel. Det er desuden at mærke, at ved Vestens og Søndenvind fanger man meget sjelden Havkall i bemeldte Sysfel, kiønt man bruger det nydeligste og bedste Sølhunde-Kiød til Agn; men i Nordenvind derimod bider den som oftest paa Krogen. Mueligen at Havkallen er paa samme Maade beskaffen som nogle Landdyr, der for det meeste

tabe

tabe al Appetit (i Varmen), men æde igien deskomere, naar det bliver koldere i Luften?

D. Af Slags Fisk søger imod Strømmen, og fanges bedst, hvor Strømmene gaae; maaskee fordi der er renere Vand og mere Føde for Fisken end andre Stæder. Dog undtages her Raster eller større Strømme, hvor Fisken neppe kan opholde sig, uden naar de ere meget stille.

A. I Norge ere fire Slags Haandsli-
ner eller Haandsnører i Brug, hvilke saa-
ledes kaldes: 1) Troe eller Pottetroe; 2)
Dorg; 3) Ba eller Hysv-Ba; og 4)
Diups eller Dybs-Magn.

Om Redskab-
berne ved An-
gels-Fiskeriet.

I) Ved det første Slags Haandsnøre (eller Pottetroe) fisker man Smaaslyndre og andre deslige Fiske-Arter, der gaae tæt under Landet, da Fiskerne som oftest opholde sig paa Bryggerne, eller ved Flodmaalet, hvor der er dybt Vand udenfor, og faste Linen derud. Denne Raade vil neppe blive anvendelig paa Island.

II.) Dorgen, denne Slags Fiske-Linne er snoet eller giort af en oppisset Segsgarns-Tot, med en flettet Angelsnoer, og liden næt Krog paa Enden, samt et lidet Blyelod ovenfor. Dette Snøre vindes paa en sirkantet Kamme af Træ for desbeder at løbe af Haanden, og deskomindre raadne. Saa-dant Fiske-Redskab bruges egentlig til at trække Smaatorst og Foreller med om Vinteren op igiennem Jisvægerne.

III.) Ba eller Hysvå er en middelmaadig tyk Line, med tvende Kroge og en Pind

Wind inellem samme, for at holde dem fra hinanden. Hvor der ikke er synderlig dybt Vand, fanger man ofte Kuller og Middeltorff paa begge Krogene paa engang.

IV.) *Djups-Magn*, denne Fiske-Linne er Hundrede Favne langt, med et stort Blyeslod eller Steen nær ved Enden. Angelfsnoren med Krogen staaer stibt ud paa Straaen i Søen, saa at den ikke kan vikle sig om Linen. Om den flade Ende af Krogen og Snorens nederste Deel vikler man Messingtraad, eller bedækker dem med Poser af Ornesiedre, for at Havkalf eller Helleflyndre ikke skal kunne sliære Krogen af. Med denne, saavel som andre Haandliner, bør man efter Sædvane tage Grundmaal eller Dybden. Undertiden hæfter man den saa kaldede Hylse paa Dybsaagnet ovenfor Loddet, saa at endog 3 Fiske kunne maastee fanges paa engang. Paa saadant Fisseredskab fanges meest smaa Helleflyndre, Langer og Havkalle.

B. *Lodliner* bruges og herforuden i Norge, fornemmelig efter at man holder op med Garn-Fisseriet; paa disse findes næsten ingen Forskiel fra de Islandske, uden allene den, at de, der bruges inde i Fiordene, ere smallere; man fanger ei heller andet paa dem end smaa Torff og den mindre Sort Helleflyndre.

Om Fiske
Garn.

Førend Torffegarnene bleve opfundne i Norge, brugte man allene Haandliner, stont tit og ofte forgiebes; thi den meget fede Fisk brød sig intet om Agnet; hvorfor man iblandt andet tog det Raad, at slæbe en Alpyge af Kroge med Bunden om Nat-tetider.

tetider. Men da denne Maade vilde heller ikke lykkes; begyndte man at binde al Slags Fiskegarn; af hvilke saaledes de VI vigtigste Sorter ere beskafne; følger:

1.) Sildegarn bør bindes af tvinnet Silde: Garn. Hamp, og bør Maskerne være halvanden Tomme paa hver Side. De sættes gierne foran ved Udpynnen, hvor Strømmen er stærkest; og man helst venter Silden.

At denne Fiskelagt opholder sig ogsaa under Island, skont den ikkunielden fanges, kan vist ikke nægtes; thi saavel i Bugterne til Havnen Kiebleviig og Jffestord, som og til Desfiords-Havn paa Nordlandet, fanges den sundum inde i Fiordene.

Hvad ellers Sildevirkningen angaaer, Silde: Saltning. da bør her anmærkes, at den Hollandske er den bedste, formedelsi at man strax skær hovedet af Silden levende, skraber den, tager Indvoldene ud, og derpaa nedlægger den i Egetønder med stor Spausk eller Portugisisk Salt, hvori andre Nationer ikke ere saanaagtige. Man haver formodet, at Silden levede allene af Sceslim; men Prof. C. Günter Ludwig, i hans saa kaldte Kaufmanns-Lexico 3ter Theil, mælder, at man under Skotland, England og Frankerig blev et Slags Smaakræ vaer i Esen, hvoraf hiin store Mængde nærede sig. Hvem der maatte begiere at vide mere om Sildens Oprindelse, dens naturlige Bestaaffenhed og Gang i Havet, kan læse Borgemeister Andersons Estervretninger om Island, Pag. 48 49 ic., sammensignet med J. Hübners Handlung,

lunghs = Pericon 3ter Theil, Pag. 343, og von Aphelens Natur-Historie, Tome 7, Pag. 146. Hvilken sidste paa bemeldte Sted iblandt andet beretter, at Yarmouths Indvaanere i England strax skære Siden op, nedfalte den i Tønder, lade den saaledes ligge i to Dage, tage den siden op igien, hænge den derpaa i et Røghuus, og røge under den med Træespaanne hver 4de Time i fulde 6 Uger, i Fald den skal føres Udenlands. Vindingen af denne Fangst er langt større, end nogen derom Ukyndig kunde troe; hvorfor man maatte ønske, at den ikke blev saa meget forsømt.

Flyndregarn.

II) Flyndregarn bindes af tvindet Seglgarn; Maskerne ere 2, eller i det høieste $2\frac{1}{4}$ Tommer paa hver Kant; den øverste Felje, med runde Flaader paa, gjøres fast ved hver 5te Maske, saaledes at Garnet kan da sammentrækkes i en Pose, og Flynderen desto lettere blive fangget. Saadanne Garn sættes gierne nær ved Landet paa Leer og Sandgrunde.

Flyndre og Helleflyndre kan meget vel anbringes til Handels-Vare, saavel udi som uden for Island; deels ved at vindtørres, deels ved at røges, og ere ikke mindre affættelige end andre deslige Varer. Nordmanden spiser vindtørret Refling, men laver Suppe af Flyndre og Brosmer m. m.

Lyregarn.

III.) Lyregarn er omtrent ligesaa beskaffent som Torffegarnet, uden for saavidt at Maskerne ere 1 Tomme mindre paa hver Kant. Med Lyregarn fan-

ges

ges baade Sej og Torff, og bør de sættes paa Skær-Grunde.

Dette Slags Garn haver sit Navn af en Fiske, som i Norge kaldes Lyre, og er meget liig Sejen, men dog ikke den samme.

Om Foraaret fanges Sejen i stor Mængde i Norge, naar den gaaer op i Vandstorspen og jager efter Solosfiken, og det just med den saa kaldede Sækknoed, hvilken Sækknoed. man før Solens Dvgang pleier at ned-sænke, og derpaa optrække den igien med hele Klyngen paa engang, efterdi man her-til bruger fire Baade, hvoraf hver holder sit Hjørne af Baaden. Sejen spises baade vindtørret, fersk og saltet; men af dens Tran haver Nordmanden den største Profit. Det synes, som denne Fiske-Art ei vil bide paa Krogen formedelsi alt for stor Oerflod af Vede, og at derfor fanges saa lidet af den i Island; men i Fald man brugte Garn til at fange den med, vilde Sagen uden Tvivl gaae meget bedre af, eftersom den om Ester-hosten søger idelig Fiordene, tillige med Smaasilden.

IV.) Orrede eller Forellegarn ere Orrede eller Forellegarn. ligesaa beskafne som Sildegarn, uden at Maskerne ere en halv Gang større paa hver Kant. De sættes gemeenligen ved Udlobet af Naer og Bække, eftersom Forellerne ere visse paa de fleeste Steder, hvor Vand falder til Søen Barperne eller de saa kaldte Træklegarn bør bindes af tvundet Uldtraad, med 2 eller flere Kalve, der see ud som Poser, og ere smalle i den ene Ende.

Det

Det lader sig gjøre, at drive Søeforeller baade i Liggegarv og Trækkevaader; ved at kaste smaa Stene udi Søen og saaledes jage dem ind efter Fiordene; iuellet Baaden og Landet skal der gives saa meget Rum, at Forellerne vel kunne komme til at svømme; man maae heller aldrig roe stærkere end saa, at Flokken er ved Forstavnen; thi dersom Baaden gaaer længere frem, vende de gierne tilbage, hvilket de og gjøre, naar man kaster midt i Flokken, og ikke tværs ud til den Side af Baaden, der vender til Landet; men tager man alt dette noie i Agt, saa lade Forellerne sig drive ligesaa let som en Faarestok, indtil de komme i Bugten paa Baaden; og naar dette er skeet, roer Baaden hen til den ydere Ende af Garnet, og trækker den med største Besvindighed til Landet; da quidsertid den, der blev posteret i Stieren, forhindrer Flokken, ved at kaste smaa Stene udi Søen, fra at vende tilbage. Man fanger tidt og ofte i een Dræt 2 til 3 Hundrede, mere eller mindre efter Omstændighederne. I Island kan havees en betydelig Fangst af denne Sort, men hidindtil ikkun lidet benyttet. Naar denne Slags Fisk skal giemmes til Winterbrug, er det uden Tvivl raadeligst at flette og flære den i Parter, slaae Salt i Saaret, og sætte Stykkerne need paa Enden i Fierdinger.

Foreller ere sundere til Spise end Lax, i sær for syge Folk; thi de fordaies snarere og styrke bedre, da Laxen derimod er mere ufordøielig, og forarsager Tunghed i Kroppen, med mindre man arbejder noget efter

Maal

Maaltidet. Paa samme Maade som Laxen kaster og Forellen sin Rogn i Elvene, hvor den selv i Forveien haver beredt sig et Stade eller Afstiggende.

V.) Laxegarn ere 40 Favne lange, Laxegarn. og 4 til 5 Favne brede; Masketerne paa hver Kant omtrent $4\frac{1}{2}$ Tomme.

I Hvit-Naen i Borgesfiords-Syssel fanger man Lax i Garn paa følgende Maade: Garnet bliver lagt tvært over Elven, og lader man Strømmen bringe det ned ad den; imidlertid holde 2 Mænd Baaden med Narene, for at den ikke skal gaae hastigere end Garnet, hvilket paa denne Maade gaaer lige tværs over Elven, indtil Laxen kommer deri. Hver Gang Drækten er forbie, trækker man Baaden igien op ad Elven, hvilket falder gandske let, naar man haver et Tog paa hver Stavn. Er ellers Vandet saa lavt i Elven, at en Baad ikke kan flyde der, staaer en Mand paa hver Na-Bred, holdende Garnet ved et Tog, og lade de Strømmen saaledes føre Garnet ned ad Elven. Hænder det sig, at det sæstes paa en Steen eller Jordehumpel i Vandet, saa maae man tage sig vare for, at lade Baaden vende Siden mod Strømmen; thi enten usdes man da til at give Slip paa Garnet, eller det revner i Stykker, eller for det tredie vælter Baaden; men træder den, der holder paa Toget, strax hen i Forstavnen, lider Garnet mindre, og kan desto lettere vikles løst, ifald Baaden er lige oven-over.

I Heller-Nærne i Guldbringe-Syssel fanges Laxen i Lister, af hugne Lægter, indret.

indrettede i Trekant, og saaledes aabent imellem Lægterne, at Vandet kan gaae ind i dem fra alle Sider; Reden til, fra Strømmen, er et rundt Hul, som Laxen kan gaae ind af; og er ikke andet end Stykker af Tønde-bånd, som give efter, naar Laxen trænger sig ind, men lukke sig derpaa sammen igien og hindre den fra Udgangen, hvilken den ellers helst søger ved begge Siderne. Det ene Hjørne vender imod Strømmen, men fra de andre to er opsat et Steengierde tvært over Elven, hvilket stytter og holder Kisten fast. Paa samme Maade kunde muelig fanges Foreller i mindre Vandflade eller Bække, dersom kun Kisterne bleve forsigtigen giorte, og indrettede efter de Fiske-Arters Størrelse, som deri skulle fanges.

Den Maskine, der i Norge kaldes Sloe, synes at være ongefær saaledes bestaen, som bemeldte Lax-Kister, undtagen, at i disse fanges Laxen bedst, naar den gaaer op ad, men derimod i hine, naar den gaaer ned ad Elven. Det samme kan man mælde om det saa kaldede Kær eller Ellekær, hvori man fanger Lax paa samme Maade; det seer ud som et femkantet Kar. Foruden disse bruges og i Norge andre Fange-Redskaber, som f. Ex. Lyster, uden Tvivl det samme som Islænderne kalde Plostur; det er gjort af Jern, med fem Grene, og Agnhold eller Fliig paa hver, og sættes foran paa en lang Træstang. Med dette Redskab stikker man Laxen om Matten, da een imidlertid gaaer foran i Elven, med et brændende Blus i Haanden, og lysrer den, der holder

holder paa Stangen, at han kan see hvor Laxen ligger *).

Fra Junii Maanedes Begyndelse indtil Midten af Julio er Laxen altid fedest; thi da begynde Hunslægten først at gyde Rogn, og Hannerne at befrugte samme med deres Melk, hvorved begge, som naturligt, aftage i Fedmen; man kan som bekiendt hange Laxen, lidet saltet, op i et Kiøkken eller Røghuus, og røge den med Enebærriis eller Birk, 2de samfulde Timer hver Dag i 14 Dage; deels og nedsalte den i Fouslagier.

Det er Kiendetegn paa god saltet Lax, at den er rød i Saaret, naar den tages op af Saltet, og bør da Tønderne være vel tætte, at de kan holde Lagen. I Island bliver man det vaer, at Laxen gaar ud af Elverne igien rognfuld, og gyder maaskee strax efter at den er kommen ud i Søen; thi fleeste Fiskelægter holde sig ved Landet, naar Yngletiden stunder til.

VI.) Torffegarn ere i Hensigt til Fang-^{Torffegarn.} sien paa den rette Tid og Sted de vigtigste; de bindes af stærk Seglgarn, med 4 til $4\frac{1}{2}$ Tommes Masker paa hver Kant, (naar Garnet skal bruges for smaa Torff, saa forstaaer sig selv, at Maskerne bør være mindre); 20 Favne og mere i Længden, og derefter 15 eller flere Masker i Dybden; paa begge Sider skulle være stærke Liner, og paa den øverste Linie (enten Flotholt) eller svøedne Flaader af Birk
M 2 eller

*) Adskilligt om Laxefangsten, see v. Aphelens Natur-Historie, Tom. V. Side 70, og videre.

eller Selje (Pill), 3 Qvarteer lange og 2 Tommer brede, med en Alens Distance imellem hver to af dem, for at hindre Garnet fra at synke gandske til Bunden; ved den underste Linie hæftes Loddene, ligesom paa et Sælhundegarn.

Alf saadanne Torfsegarn kan bruges mange paa engang, sammenhæstede paa Enderne. Forend man tager ud, bør Garnene lægges næt og ordentlig ned i Baaden, saaledes at Flaaderne ligge alle paa hinanden og Loddene for sig selv. Fem-Mands fars-Baade synes beqvemest til Fangsten. Garnene kunne sættes baade ud til Havs og inde paa Fjorde, dog, ikkuns naar man forlader dem, paa visse Fisser-Mede. Paa hver Ende er en Stjore eller Anker, med et opgaaende Tog, og en Bøje; Stjoren er gjort af et saaledes voret tvæklovet Stykke Træ, hvori man spænder en Steen af passelig Tyngde. Inde paa Fjordene kunne Garnene blive et heelt Dogn liggende, men paa rum Søe eller ude i Havet synes det meget voveligt at lade dem ligge saa længe. Jo mere der fanges i Garnene, jo lettere falder at trække dem op; og bør man altid, naar Baaden skydes op paa Bølgerne, fiire noget, ellers staaer man Fare for, at noget gaaer i lu. Den der trækker Garnet, staaer i Forstavnen, og imidlertid holde to Baaden med Aarsne, men den tredie saavidt mueligt tager Fisken ud af Garnet, og lægger den Agter hen i Kummene. Hidindtil har Torfsegarn ikkun af nogen Betydning været

været brugt i Havnefiordens, Holmens, Kieblevfiigs, Iffefiordens, Gronnefiordens, Patissfiordens og Bildghls-Havne og Handels-Districter.

Sættegarn kunde mange Steder anbringes for Sælhundene, da de, som bekiendt er, stikker i Mængde ofte ind paa Fiordene, hvoraf dog sjelden fanges noget betydeligt; og vel var det mueligt for nogle Formuende i Færstningen, med Syffelmændenes Bistand, at lade binde et 60 til 100 Favne langt Garn af Hamp, og sætte det tvært over Fiordene hvor mueligt, med en Bøie paa hver Ende, for Sælhunden, som allermindst om Ratten kunde tage sig Vare derfor. Maa skee den faldt og paa, heller at nærme sig til Garnet om høilys Dag, dersom man fæstede Kasser med rygende Høemøe ved den øverste Linie, da det overalt er bekiendt, at Sælhunden baade er nysgierrig og elsker Røg. Nok er det, at ved Husevig paa Nordlandet, og andre enkelte Steder fanges Bødes Sælen paa bemeldte Maade; hvorkor da ei ligesaa paa Bestfiordene og andre Stæder hvor Situationen tillader det.

III.

Til Oplysning om Torskegarns Fiskeriet i Havnefiorden inden Guldbringe-Syssel. Anføres her det desangaaende; ergangne Kongelige Rescript af 8 April 1782 til da værende Stifts-Befalingsmanden over Island Hr. Lauritz Andreas Thodahl, indeholdende de allernaadigst anbefalede Regler, m. m., hvorefter samme maae bruges. Dette Document har hidindtil ikke været trykt.

Vi Christian den Syvende, af Guds Naade, Konge til Danmark og Norge &c. &c. Vor synderlige Bevaagenhed tilforn. Da Os allerunderdanigst er foredraget, hvorledes Brugen af Torskegarn i Havnefiord, siden dermed først begyndtes, ei allene skal have tilstaget i saadan Mængde, som formeenes langt at overgaae det med en saa trang og indkneben Strækning passende Forhold; men det endog skal være kommet til den Bane og Misbrug, at Garnene udsættes alt for tidlig, just i det, ja endog førend Fisken formærkes at være kommen fra Havet for at søge ind ad Fiorden, og da, formedelst den store Mængde Garn, som møder, hvorved Indløbet og Indgangen til Fiorden afstænges, hindres i sit Løb at komme frem til det Sted, som den efter naturlig Drift søger, for at gøde sin Kogn; hvorved den Tid efter anden affrækkes og besrygtelig vender tilbage, med videre, hvorom Vi til nærmere Underretning have ladet foranstalte en judicial Befarings-

For-

Forretning; saa have Vi ei allene til Uffkaffelse af forbererte med flere sig indsneagne Misbruge, men og for at erholde saftsat og indført en bedre Orden ved Garnfiskeriet, allernaadigst fundet for godt herved at anordne og befale, som følger:

I.

Skal det være alle og enhver forbudet at udsætte Torsfegarn i Havnesfjord før end den 21 Martii, som agtes at være den visseste Tid, da Fisken pleier at søge derind, imidlertid kan Krogfiskeriet drives med des større Flid, og deraf des lettere og sikkrere skienues, naar den rette Hav- eller Vaar-Torsk er kommen, og før end den med Visshed formærkes, maae aldeles ingen Garn sættes; men da skal først forsøges med nogle faae Garn af den, som af Kjøpstyrerne udnævnes at gjøre den første Prøve. Udsætter nogen Garn, hvad enten det er sønden eller norden for Lonekots Dyb, inden fornævnte Tid, eller før end den rette Havtorsk vides at være indkommen, bøde derfor hver Person i sær $\frac{1}{2}$ Rdlr. og for Baaden ligesaa $\frac{1}{2}$ Rdlr. Specie; skeer det anden Gang af samme Person, bøde de dobbelt.

II.

Ingen Torsfegarn maae sættes nogensteds paa det saa kaldede Hrom, som begynder ved Ottestad og strækker sig til Hvalørehofde, paa hvilket Hrom Fisken meenes at lægge sig for at gyde; ligesaa lidet skal det være nogen tilladt at lægge Garn i Lonekots Dyb, som beskrives at tage sin Begyndelse fra Vesten midt for Hromsnæs og gaaer mod Øster til midt

for Ottestad, igiennem hvilket Dyb Fisken formeenes først at have sin Indgang i Fiorden, ikke heller maae Garn lægges uden eller Vester for bemeldte Dyb, hvorved Fisken maatte hindres i sin Gang derind, og paa det disse forbudne Steder kan vorde desnoiere bestemte og befriede for al Garnsætning, saa maae ingen understaae sig at lægge sine Garn paa den nordre Side af Lonekots Dyb længere mod Sønder eller nærmere Dybet, end indtil saavidt at Hofdetaa staaer modsat eller i Linie med Nivelsfiæld, saa at den yderste Ende af Garnene ikke lægges længere mod Sønder, end efter bemeldte Mæed, ikke heller maae det være tilladt, at lægge Garn i Fiorden paa samme Side af Dybet længere Vester, end indtil at Hlid staaer modsat eller i Linie med Esuhals. Længere Norden i Fiorden lægger ingen Garn, uden at gjøre sig selv Skade, end til at Sehtberg gaaer sammen med Nivelsfiæld; inden imellem bemeldte Mærker agtes Torssegarn uden Fare for Fiskeriets Spilde at kunde sættes. Paa den søndre Side af Fiorden maae, som før er meldt, ingenlunde lægges Garn i Hreinet, ikke heller længere Nord eller nærmere Lonekots Dyb; end at det bliver aldeles frit; saa maae de heller ikke paa den Side komme med Garnlægningen længere mod Vester, end indtil at Hruderflettene staaer modsatte eller i Linie med Keiter, og mod Øster inden Stroim, hvilket er paa en Strækning omtrent 500 Favne i Længden og 100 Favne i Bredden, hvor Torssegarn der maae være tilladt at lægges; skulle nogen befindes herimod at handle, og bruge Garu paa de herudi forbudne Ste-

Stedet, både hver for sig, som i saadan Mishandling befindes i Crone, og den, som Baaden eier, desuden i Crone; blive samme Personer befundne anden Gang i samme Forbrudelse, både, foruden de samme Bøder, al den Fisk tillige, som de paa det forbudne Sted befindes at have fanget, eller dens fulde Værd.

III.

Jugen maae lade Garnene staae Dagen over, paa det at Fisken ikke deraf skal blive skye, naar ikke nderste Nød af Storm og Uveir det forhindrer, men de skal optages om Morgenen og udsættes igien mod Ufteenen. Lader nogen uden bemeldte Nødsfald Garnene staae Dagen over, enten urørte, naar andre kan optage sine, eller Fisken allene tages af, og Garnene strax slippes ud igien, uden at føres i Land, både hver Person for sig, som er med saadanne Garn, 2 Mark Croner, og befindes samme Personer oftere i den Forseelse, både dobbelt.

IV.

Ikke heller maae Garn udsættes tidligere om Eftermiddagen, end efter Kl. 3, eller efter Non*), hvo derimod handler, både hver Person i Mark Specie.

V.

Skal det være aldeles forbudet, at lægge Garn Loverdags Uften, saavel i den Henseende, at de ikke skal staae Sendagen over, som og derfor, at Fisken kan desbedre samles, og have Frihed til

*) Eftermiddag.

Mandagen at blive roelig i Fiorden; hvo sig derimod forseer, bøde for hver Person 1 Erone, men den, som Baaden eier; derforuden 1 Erone; Skulde nogen forsømme Loverdagen at optage sine Garn, naar det er mueligt, saa at de blive staaende Søndagen over, bøde herforuden det, som i 3 Art. er paalagt. Befindes nogen tiere at handle herimod, bøde dobbelt.

VI.

Dg paa det den alt for uvasselige Mængde Garn, som bruges paa saa liden Strækning, kan nogenledes indskrænkes, da skal herefter paa et 2 Mandssar illun bruges 3 Garn, som tilsammen ikke maae være mere, end 90 Favne, eller hvert Garn 30 Favne langt, og paa et 4 Mandssar i det høieste illun 6 Garn, hvoraf ethvert ikke maae være over 38 Favne, og tilsammen 180 Favne. Understaer nogen sig flere Garn at bruge, end her er foreskrevet, da skal det eller de bedste han betræffes med over det fastsatte Antal aldeles være forbrudte, og som Bøder forfaldne til lige Deeling imellem en eller anden i Allstenæs-Nep boende fattige Fiskere, som kunde have havt Tab paa sine Garn, eller være tilstødt nogen anden Skade, og Neppens Fattige.

VII.

Alle øvrige herom bemeldte Bøder skal deeles mellem Nepstyrerne, som over denne Anordning skal være Opsynsmænd, og Neppens Fattige. Blive Bøderne ikke i Mindelighed og uden Vidtøstighed betalte, opgives de Skyldiges Navne i Tide for Landfogden,

fogden, som uden videre Proces og Dom foranstalter, at Bøderens Værd af deres Lot blive exequeret foruden Executions Omkostningerne.

VIII.

Med denne Anordning skal Repstyrerne eller tillige med dem andre retsskafne og for god Orden nidfiære Mænd, som til Opsigt maatte have beqvem Boepæl og dertil kunde beskikkes, have nøieste Indseende, at den Vørd er efterlevet; og det første nogen formærkes enten i Henseende til forbuden Tid eller Sted derimod at bryde, skal de af dem, som det maatte fornemme, kalde de nærværende til Vidner, paa det ingen Tvivl skal være eller Forebending bruges om Personernes eller Forseelsens Rigtighed, og saasnart de komme i Land, eller paa Stedet i Gierningen, om det er mueligt, skal dem betydes Brøden, i hvilken de ere befundne, og deres Navne derefter, saasnart Leilighed gives, forsendes til Landfogden.

Men skulde det befindes, at de, som Opsigten haver, ere herudi efterladne eller eftergivende, og ikke eftersetter eller angiver dem, som imod denne Bør allernaadigste Anordning bryder, skal de derfor tiltales og straffes med Bøder lige med de Skyldige.

Endelig ville Vi, dersom Erfaringen ved foranførte Foranstaltnings Iværksættelse skulde vise nogen nærmere Bestemmelse i een eller anden Henseende at være fornøden, allernaadigst have Dig be- myndiget til, det at foranstalte; dog at saadant straf derefter til Bort Rentekammer indberettes,
paa

paa det Borees allernaadigste Approbation derover kan vorde indhentet.

Ehi haver Du Borees allernaadigste Billie og Befaling ikke allene selv at overholde og useie at paa-see dens allerunderdanigste Esterlevelse; men og samme paa Tinge til Almuens og alle Bedkommen- de allerunderdanigste Esterlevelse at lade læse og offentlig bekiendtgjøre. Hermed skeer Vor Billie ic.

 IV.

 Underretning om et Pakhuses Opbyggelse,
 efter Islands Bygnings-Maade.

- I. Skal graves ned i Jorden, fuldkommen een Fods Dybde, saa langt og bredt som Huset skal være, siden skal denne Grovt igien opfyldes med gode Kampesteen, som vel nedhamres, til Grundens desto bedre Barighed.
- II. Paa den vestlige og østlige Side af benævnte Grundvold opføres dernæst Væggene, hvortil skal bruges tæt Grønsvær, som bedst faaes udi Myrer eller sumpige Steder. Dog maae iagttages, at forinden saadan Grønsvær bruges til Væg- gene, skal samme nogen Tid henligge for at tørres.
- III. Væggene opsættes jævnt og lige op indvendig, men udvendig maatte de hælde lidet ind op efter; et Lag af Steen skal være underst saavel ind- som udvendig i Væggene, - det øvrige af bare Grønsvær og Muld, eller fin Jord, som vel maae sammentrædes og med Træhamre drives ved Væggenes Ladning eller Opsøring.

- IV. Paa begge Væggene nede ved Grunden, gøres 3 a 4 Trækhuller, i hvilke sættes Gitterværk, for desto bedre at afholde Fugtighed.
- V. Naar Væggene ere saaledes opsørte, skal de staae urørte 2 a 3 Uger for at tørres.
- VI. Naar alt saaledes er færdig, nedsættes Stolperne ongefør 3 Alens Distance imellem hver.
- VII. Fra Stolpe til anden maatte gaae Muurleedere paa begge Sider til Forbinding.
- VIII. Tvær-Bielke lægges tværs over Huset imellem Stolperne, og under Bielkene maae atter igien anbringes Underlag af Lømmen, til Husets Conservation, naar Korn: Været paa Loftet oplægges.
- IX. Spørene opreises ligesaamange som Tværbielkerne, paa hvilke man siden lægger Sluen.
- X. En Tværbielke mellem hver Stolpe, nedlægges i Grunden til Underlag under Gulvet, som maae bestaae af Bræder, og vel forhyes.
- XI. Indvendig paa begge Sider af Huset, maae paneles med Bræder, til Værenes Conservation, siden Væggene alletider gierne giver nogen Fugtighed.
- XII. Begge Væglene paa Huset, skal bestaae af Lømmen og Bræder, men ikke af Grønsvær og Steen.

- XIII. Naar Enden er lagt paa Hvelvingen, lægges $\frac{1}{4}$ Alen tyk Kiis der oven paa, forinden det første Lag af Grøndsvær til Lag oplægges, at ikke Fugtigheden, som følger Grøndswaren, skal bedærve Tømmeret; dernæst strøer man fin hatpet Muld $\frac{1}{8}$ Alen tyk, oven paa det første Lag saaledes, at Grøndswaren vender op efter.
- XIV. Naar saaledes det yderste Lag er lagt, strøes noget fint Muld der oven paa; dernæst bredes smaa Kiis ud over hele Laget, og, for at samme ikke af Vinden skal borttrives, lægger man deroven paa Tømmer, eller som bedre er, sammenbundne Lægter i Liigning af Garn, hvilket alt sigter til, at Laget desto snarere groer sammen ligesom en fast Engbund.
- XV. Dørren paa Huset skal vende imod Syder; ligesledes maae, paa begge Gavlene anbringes 2 a 3 fuldkomne store Luger, for at faae fornøden Luft og Træk igiennem Løfterne.

Siette Capitel.

I.

Udskilligt til Oplysning ved den indenlandske
Handel udi Island.

Den Kongelige Forordning om den islandske
Handel af 30te Maji 1776 *), den §. 2 anbefaler:

„ At al Regning imellem Indbyggerne og de
„ handlende Kiebmænd skal herefter holdes i
„ Rigsdaler og Skillinger, i steden for at
„ samme hidindtil er holden i Læster, Hun-
„ drede og Fiske, eller Wetter, Föringer
„ og Fiske, saa og den hidtil brugte Forskiæl
„ paa Fiske og Prionles Regning aldeles
„ at ophøre.“

Ligesom og Forordningen om den islandske Handel
og Skibsart af 13 Junii 1787, dens 2 Capitel
§. 16 anbefaler: Hvorledes skal forholdes med Vægt,
Maal og Myndt.

Det vil ikke desto mindre være fornødent ved
den indenlandske i sær Oplands Handelen at kiende
og vide de imellem Indbyggerne selv brugende Bereg-
nings-Maader saavel i Vare-Handel, som For-
degods, Kieb og Salg, m. m.

A. Om

*) Ved Placaten af 18 August 1786 om den islandske
Handels Frigivelse, er den ovenmeldte Forordning for
saavide Læst og andre oetvoierede Handels-Indretninger
angaar, ophævet.

A. Om Handel og Deeling i *Lösöre*.

- 1) Ved det Ord *Hundrede*, forstaaes først *Smaa-Hundrede*, som udgjør 100. Et *Stort Hundrede* gjør 120, og er det brugeligste.
- 2) *Hundrede* i *Bærdie* er 120 *Alen* eller 4 *Rigsdaler*, hver *Rigsdaler* til 30 *Alen* eller 5 *Öre*, hver *Öre* 12 *Fiske* eller 6 *Alen*, og hver *Alen* til 4 *Skilling* eller 2 *Fiske*; saaledes er *Eet Hundrede* 20 *Öre* eller 120 *Alen* (i *Lösöre*.)

B. I Jordegodsets Handel og Taxation.

- 1) *Eet Hundrede* i Jordegods sælges efter sammes mere og mindre gode *Beskaffenhed* og *Herligheder* for 6, 8, 9, 12 a 15 *Rigsdaler* og mere. Paa et andet *Sted* ifkun for 2, 3 a 4 *Rigsdaler*, alt efter *Godsets Omstændigheder*.
- 2) Naar man i Jordegods-Sager siger *Hundrede*; forstaaes *Hundrede Alen* eller 4 *Rigsdalers Bærdie*, og *Hundrede Hundrede*, *Hundrede Gange Hundrede Alen*, betyder i *Fastegods* og *Lösöre* 400 *Rigsdaler*. Disse *Grundregler* er det, hvorefter *Tiende* inddeeles.

II.

Om den islandſke Jordebogs Beregning *).

(Efter Manuskript af afg. Hr. Laugmand Gottrup i Island.)

1 *Alen* Landskylld = er 20 *Alen* i Dyrheden.

2 *Alen* Landskylld = er 40 *Alen* i Dyrheden.

3 *Alen* Landskylld = er 60 *Alen* i Dyrheden.

4 *Alen* Landskylld = er 80 *Alen* i Dyrheden.

5 *Alen* Landskylld = er 100 *Alen* i Dyrheden.

6 *Alen* Landskylld = er 1 Storthunder i Dyrhed.

Saa og gjør 1 *Oere* Landskylld 1 $\frac{1}{2}$ i Dyrheden.

30 *Alen* Landskylld eller 5 *Oere*,

som er 1 Rigsdaler Landsvis, er 5 $\frac{1}{2}$ i Dyrheden.

60 *Alen* Landskylld eller 10 *Oere*,

som er 2 Rigsdaler Specie, er 10 $\frac{1}{2}$ i Dyrheden.

1 $\frac{1}{2}$ *Alen* Landskylld 20 *Oere*,

som er 4 Rigsdaler, er = = 20 $\frac{1}{2}$ i Dyrheden.

Forklaring herpaa:

„Efter denne Jordebogs Art, ydes Landskylldet over alt Landet, saavel paa Fiskepladserne, som oppe i Landet 30 *Alen* for 1 Rigsdaler. Men efterſom *Fisken* holdes der i Landet for de bedste *Vare*, imellem Landsfolket, sælges 4 *Vetter* N „Fiske

*) Efter den Kongelige allernaadigſte Resolution af 29 Julii 1779 skal af Kongens Fiske-Jorder, naar Leilendingen mangler Fiske (Handels-Gadding) til at betale Landskylld, Skat, Giavtold, Tiende, Snusmands- og Mandtals-Fiske med, erlægges i Penge 1 Rigsdaler og 57 Skilling for Wettet (eller 80 Pund). — Smør-Leierne betales for 10 Pund (eller en Føring) 52½ Skilling Courant. — Men er Mandtals-Laan beregnes ikkun til 1 Rigsdaler Courant i Penge.

„ Fisk oppe i Landet paa Lands-Viis, for et *Stort-*
 „ *Hundrede Alen*, som er 4 Rigsdaler Specie;
 „ hvor nu Landsskylden ydes i *Fisk*, og andre Vare ei ere
 „ at bekomme efter Lands-Viis, betales alligevel efter
 „ Jordebogens Tært 30 *Alen* for 1 Rigsdaler, som
 „ er $1\frac{1}{2}$ *Vett Fisk*, hvilket bedrager sig, 6 *Vetter*
 „ Fisk for 4 Rigsdaler Specie. “

Tarten, hvorefter Jorde-Bogens Indkomst
 beregnes.

Et leie Qvile *), er en Inventariikoe, hvoraf gives
 aarlig Leie 2 Føringes Smør.

En Føring Smør er 10 Pund eller 20 Mærk:

En Baade Hofer er 20 Par Hofer.

En Baade Badmel er 20 Alen Badmel.

En Vette er 20 Alen.

En *Alen* er 2 Fisk.

Et $\frac{1}{2}$ er 120 Fisk.

Et $\frac{1}{2}$ Alen Friedt er 6 Vetter eller 240 Fisk.

Gottrop.

III.

Angaaende Tiende udi Island.

Med at give *Tiende* der i Landet, er det
 anderledes beskaffen end hos andre danske Undersaats-
 tere; der ydes ikke den *Tiende* Deel af hvad som
 avles eller fanges af Fisk, men den Mand, som er
 Eiere af saa meget, at han efter Loven bør give
 Tien-

*) Qvilde.

Tiende, skal omtrent ved Mortensdags Tider udi een dertil berammet Sammenkomst af Kjøp-Styrene, (Fattiges Forstandere) angive hvor høi hans *Tiende* er, som er det samme, som at opgive hvormegret han har til Bedste.

Til Grund tages dette forud om *Tiende*:

- I. Af Døde *Lösöre* tages 12 Rigsdalers Bærdie, hvoraf *Tiende* ydes, og da kaldes hver 12 *Rigsdalers* Bærdie 1 *Hundrede* i Landets-Lov.
- II. Saadan *Tiende* oppebæres først til de Fattige, og gives dem allene, naar Formuen formodes ikke at beløbe sig til *Fem* saadanne *Hundrede*.
- III. Dersom een er Eier af *Fem* dette Slags *Hundrede*, da skal han svare IV Slags *Tiender*, hvilke kaldes tilsammen *Skifte-Tiende*, hvoraf Kongen, Kirkerne, Præsterne og de Fattige nyder $\frac{1}{4}$ hver.
- IV. Hvor *Tiende* af saadant et *Hundrede* beløber sig til en *Alen* eller 2 *Fiske* efter Islands Regning, da erlægges *Tiende* udi alle Slags Vare og Penge, som ere gangbare i Landet, i hvor liden, eller stor dens *Tiende* kan være.
- V. Af Jordegods skal og svares *Tiende* paa samme God som *Lösöre*, men den ydes ikke gierne af Eieren selv men af Beboeren. Der gives ikke selden Tvistigheder om der skal gives *Tiende* af Døde *Lösöre*, som ligger frugtesløse.

- VI. Med Dvægets Tært til *Tiende* tages en anden Regel til Grund, nemlig denne: At af 4 Rigsdaler i det Slags, gaaer saa meget til *Tiende*, som af 12 Rigsdaler *Döde Öre*, da dog begge 4 Rigsdaler og 12 Rigsdalers *Værdie* gaaer for et *Hundrede* til *Tiende*.
- VII. Denne *Tiende* er almindelig over det hele Land, undtagen paa *Den Westmannöe*, hvor *Tiende* ydes som i *Dannemarf*.
-

IV.

Fisketal i Handels-Benaavnelse, beregnes til Courant i Folge Kongelig allernaadigst Resolution af 20 Martii 1753, saaledes:

Fi- ske	Cour- rant #. .	Fi- ske	Courant.		Fi- ske	Courant.		Fi- ske	Courant.		Fi- ske	Courant.		Huns- brede	Courant.	
			Ord.	Skil.		Ord.	Skil.		Ord.	Skil.		Ord.	Skil.		Ord.	Skil.
1	2½	25	56½	49	1	14½	73	1	68½	97	2	26½	1	2	78	
2	4½	26	58½	50	1	16½	74	1	70½	98	2	28½	2	5	60	
3	6½	27	60½	51	1	18½	75	1	72½	99	2	30½	3	8	42	
4	9	28	63	52	1	21	76	1	75	100	2	33	4	11	24	
5	11½	29	65½	53	1	23½	77	1	77½	101	2	35½	5	14	6	
6	13½	30	67½	54	1	25½	78	1	79½	102	2	37½	6	16	84	
7	15½	31	69½	55	1	27½	79	1	81½	103	2	39½	7	19	66	
8	18	32	72	56	1	30	80	1	84	104	2	42	8	22	48	
9	20½	33	74½	57	1	32½	81	1	86½	105	2	44½	9	25	30	
10	22½	34	76½	58	1	34½	82	1	88½	106	2	46½	10	28	12	
11	24½	35	78½	59	1	36½	83	1	90½	107	2	48½	20	56	24	
12	27	36	81	60	1	39	84	1	93	108	2	51	30	84	36	
13	28½	37	83½	61	1	41½	85	1	95½	109	2	53½	40	112	48	
14	30½	38	85½	62	1	43½	86	2	1½	110	2	55½	50	140	60	
15	32½	39	87½	63	1	45½	87	2	3½	111	2	57½	60	168	72	
16	36	40	90	64	1	48	88	2	6	112	2	60	70	196	84	
17	38½	41	92½	65	1	50½	89	2	8½	113	2	62½	80	225		
18	40½	42	94½	66	1	52½	90	2	10½	114	2	64½	90	253	12	
19	42½	43	1	¾	67	1	54½	91	2	12½	115	2	66½	100	281	24
20	45	44	1	3	68	1	57	92	2	15	116	2	69	200	562	48
21	47½	45	1	5½	69	1	59½	93	2	17½	117	2	71½	300	843	72
22	49½	46	1	7½	70	1	61½	94	2	19½	118	2	73½	400	1125	
23	51½	47	1	9½	71	1	63½	95	2	21½	119	2	75½	500	1406	24
24	54	48	1	12	72	1	66	96	2	24	120	2	78	600	1687	48

V.

Courant Myndt beregnes til *Fisketal*,
som følger:

Cou- rant. f.	Fi- ske.	Cou- rant. f.	Fi- ske.	Cou- rant. f.	Fi- ske.	Cou- rant. f.	Fi- ske.	Cou- rant. Rdl.	Hun- drede.	Fiske.
1	$\frac{1}{2}$	25	$11\frac{1}{2}$	49	$21\frac{1}{2}$	73	$32\frac{1}{2}$	1		$42\frac{1}{2}$
2	$\frac{2}{3}$	26	$11\frac{2}{3}$	50	$22\frac{2}{3}$	74	$32\frac{2}{3}$	2		$85\frac{1}{3}$
3	$1\frac{1}{3}$	27	12	51	$22\frac{2}{3}$	75	$33\frac{1}{3}$	3	1	8
4	$1\frac{2}{3}$	28	$12\frac{2}{3}$	52	$23\frac{1}{3}$	76	$33\frac{2}{3}$	4	1	$50\frac{2}{3}$
5	$2\frac{2}{3}$	29	$12\frac{2}{3}$	53	$23\frac{2}{3}$	77	$34\frac{2}{3}$	5	1	$93\frac{1}{3}$
6	$2\frac{2}{3}$	30	$13\frac{1}{3}$	54	24	78	$34\frac{2}{3}$	6	2	16
7	$3\frac{2}{3}$	31	$13\frac{2}{3}$	55	$24\frac{2}{3}$	79	$35\frac{1}{3}$	7	2	$58\frac{2}{3}$
8	$3\frac{2}{3}$	32	$14\frac{2}{3}$	56	$24\frac{2}{3}$	80	$35\frac{1}{3}$	8	2	$101\frac{1}{3}$
9	4	33	$14\frac{2}{3}$	57	$25\frac{1}{3}$	81	36	9	3	24
10	$4\frac{2}{3}$	34	$15\frac{1}{3}$	58	$25\frac{2}{3}$	82	$36\frac{2}{3}$	10	3	$66\frac{2}{3}$
11	$4\frac{2}{3}$	35	$15\frac{2}{3}$	59	$26\frac{2}{3}$	83	$36\frac{2}{3}$	20	7	$113\frac{1}{3}$
12	$5\frac{1}{3}$	36	16	60	$26\frac{2}{3}$	84	$37\frac{1}{3}$	30	10	80
13	$5\frac{2}{3}$	37	$16\frac{2}{3}$	61	$27\frac{1}{3}$	85	$37\frac{2}{3}$	40	14	$26\frac{2}{3}$
14	$6\frac{2}{3}$	38	$16\frac{2}{3}$	62	$27\frac{2}{3}$	86	$38\frac{2}{3}$	50	17	$93\frac{1}{3}$
15	$6\frac{2}{3}$	39	$17\frac{1}{3}$	63	28	87	$38\frac{2}{3}$	60	21	40
16	$7\frac{1}{3}$	40	$17\frac{2}{3}$	64	$28\frac{2}{3}$	88	$39\frac{1}{3}$	70	24	$106\frac{2}{3}$
17	$7\frac{2}{3}$	41	$18\frac{2}{3}$	65	$28\frac{2}{3}$	89	$39\frac{2}{3}$	80	28	$53\frac{1}{3}$
18	8	42	$18\frac{2}{3}$	66	$29\frac{1}{3}$	90	40	90	32	
19	$8\frac{2}{3}$	43	$19\frac{1}{3}$	67	$29\frac{2}{3}$	91	$40\frac{2}{3}$	100	35	$66\frac{2}{3}$
20	$8\frac{2}{3}$	44	$19\frac{1}{3}$	68	$30\frac{2}{3}$	92	$40\frac{2}{3}$	200	71	$37\frac{1}{3}$
21	$9\frac{1}{3}$	45	20	69	$30\frac{2}{3}$	93	$41\frac{1}{3}$	300	107	8
22	$9\frac{2}{3}$	46	$20\frac{2}{3}$	70	$31\frac{1}{3}$	94	$41\frac{2}{3}$	400	142	$74\frac{2}{3}$
23	$10\frac{2}{3}$	47	$20\frac{2}{3}$	71	$31\frac{1}{3}$	95	$42\frac{2}{3}$	500	178	$45\frac{1}{3}$
24	$20\frac{2}{3}$	48	$21\frac{1}{3}$	72	32	96	$42\frac{2}{3}$	600	214	16

A n h a n g .

At kunne opgive sig over virkelige Fornærmelser, tilfidesætte Brede, hvor der gives Leilighed til Hævn, og række Haanden til en synkende Fiende; at see store Fordele tilbyde sig og ikke gribe dem, fordi større Pligter befale at fornægte dem: Og overalt at see allene paa den rette Dyd, den sande Ære, de høie Pligter, med Tilfidesættelse af alt det der kan friste det menneskelige Hierte til at handle derimod; det er altid stort; det fordrer Siæle, der vide at have sig over det Almindelige, og den som viser dette, over sand Høimodighed *).

Saaledes og, da Udgavens 1ste Deel af Samlinger til Handels-Magazin for Island, afvige Aar 1787, paa en mig gandske fornærmende Maade, urigtigen blev recenseret i de (hos Brodrene Berling) udgivne Kiøbenhavnsske Esterretninger om lærde Sager. Og i hvorvel enhver, der har Leilighed til at kende de retsskafne og veltaenkende Mænd i det Berlingske Recensent-Selskab, er overbevist om, at da, de som ærefulde Mænd ikke handle imod bedre Overbeviisning, har allene en listig og med falsk Masse forklædt anonymist Ven foranlediget de Urigtigheder udsøret i Journalen, som de vist nok aldrig har

N 4 ensket,

*) See det hyperlige Skrivt: Store og gode Handlinger (Side 52), udgivet 1777 ved Dannemarks lærde og veltaenkende Ove Malling, Justitsraad, Committeret i General Sold-Kammeret, og p. t. Præsident i det Kongelige Landhuusholdnings-Selskab.

ønsket, end mindre Sandheden selv gandske fornærmende. — Dertil — dersom Upartiiskhed er en Dygd, saa bliver det vel en unægtelig Sandhed, at den hos enhver Dommere, det være sig en politisk eller litteraire, er aldeles mundværlig.

Af saadanne Grunde er jeg skyldig at aflægge Regnskab for min Handle- og Tænkemaade ved Udgaven af de ommeldte Samlingers 1ste Deel til Handels-Magazin for Island; i hvilken Anledning her anmærkes de til Hovedsagen hørende Oplysninger, som udi den lærde Journal, under Titel: Kritik og Antikritik, udi No. IV og V og VIII for sidst-afvigte Mar 1787 findes indført *), og er ordlydende saaledes:

A n t i k r i t i k .

Forsvar for Hr. Justitsraad Pontoppidans Samlinger til et Handels-Magazin for Island, første Deel, bedømte i de Kiøbenhavnste Nyeste Efterretninger om lærde Sager for 1787, No. 23 og 24.

En af de usorgtligste Recensioner, som man har optaget i de Nyeste Efterretninger om lærde Sager, er den, som Samlinger til et Handels-Magazin for Island, første Deel, har givet Anledning til. (Nogle Feil **), som der ere indløbne i denne Bog, og nogle Steder hvor Rec. har troet at finde Feil, have bevæget ham til at sælde en saare streng Dom, i Udtryk, som gjøre det, gandske mod vor Villie, nødvendigt for os, som finde Samlingernes Autor saa forurettet,

at

*) Etiketten af dette lærde Selskab er Dannemarks lærde og ærfulde Mand, Professor Johan Clemens Lode.

***) Umærket Bog i Bogen (sidste Side.)

at iudrykke et Forsvar for denne brave Mand. Læseren maae falde denne Recension hvad de finde værd at falde den. Vi besyldte den allene for at være i høieste Maaade usforsigtig. At udraabe den for partiisk og hadesfuld; at bruge Rec. egne Udtryk imod ham, det lade vi nok være: Deels fordi det strider imod den Pligt, vi have vaalagt os, aldrig at giengielde haardt med haardt, forend man saa befaler; deels fordi det var Synd, at lægge Bebreidelser og Sarkasmer til de Grunde, de Facta, de Documenter, vi have at anføre, og som man vil finde svære nok; deels og fordi Rec. i Grunden er en Ven af den Mand, han paa det kritiske Embeds Begne har faldet saa usforsigtig en Dom over.

Vel har han ikke nævnet sig; men den anonymiske Raabe, som Recensensskabet bruger, er nu saa forreven af de gode Mænd selv, og adskillige have udbanket og børstet den saa skarpt, at der er gaaen store Huller paa den, saa den ikke mere fluiet.

Uforsigtig er gandske vist den Recension, som sætter et Skrivt af det Indhold, som J. K. Pontoppidaus Samlinger, i et usordeelagtigt, et foragteligt, ja et forhadet Lys, da Islands Vel er Regjeringens Diemeed, og den frie Handel paa dette Land erklæudes for det bedste Middel til at bevirke dets Nedning. En Autor, som strider med for denne gode Sag, som gør alt hvad han kan til at medvirke til dens Fremme, tænker man gjerne nogle Feil, allermæst naar han ikke er Skribent af Profession, og allene har havt den Skrøbelighed, heller at risquere nogle Feil, end at gaae den mageligere Vej, som undertiden de Lærde gaae, at lade en anden skrive for sig. At saadan en A. *) for nogle Feils Skyld bedømmes saa strengt, er usforsigtigt. Thi hvor let kunne nu ikke troes, at Indholdet, den Sag A. taler for, var Rec. anstødelig? Det er en stor Klogskaberegul, aldrig at regne saa noie med en A. der strider for en yudet Mæening

*) A. betydet Author.

eller Person, paa det man ikke skal ansees for at være imod den Ting, eller den Mand, der handles om. Det er Nar-sagen hvorfor undertiden en N. Slipper Studfrie, der ellers for sine ubesindige Udtryk nok havde fortient et glat Lag. Saa kunde da og mangen een tænke; den frle Handel paa Island er nok ikke efter Recensentens Smag, siden han for slige Smaating tager saa haardt paa Autor. Vi for vor Deel veed det bedre. Thi have vi seet rét igiennem Nisterne i den anonymiste Kappe, saa er Rec. en ligesaa oprigtig Ynder af den frle Handel, som han er en personlig Ven af J. R. Pontoppidan.

Ligeledes er det usorgtigt, at bruge saadanne Ord, som kunde udlægges langt anderledes, end Rec. selv tilforladeligt vil have forstaaet dem. Af adskillige Poster i Recensionen skulde den, der ikke saac i Bogen selv efter og ikke læste det nærværende Forsvar, drage den Slutning, at Samlingernes N. var en Foragter og en Hader af det islandske Folk, eller som Rec. kalder det, den islandske Nation. Og da N. tilstaaer, at han i dette Land har lagt Grunden til sin Lykke, og desuden intet var uædlere, end om han vilde vise sig en Fiende af et Folk, som allerede, efter hans egne Ord, har været længe nok undertrykt; saa seer Rec. hvor foragtelig N. kunde bleven i manges Dine, og hvad Had hine gode Deboer vilde været besjæede at bære til ham, dersom man blinde vilde lade sig lede af hans uoverlagte Dom. Rec. har visseligen handlet meget usorgtigt, endog for sig selv. Thi at lægge en Mand ud med en heel Nation, at give ham Anseelse af den uædelste Avind, den forreste Utaknemmelighed, det er dog ingen Smaating. Recensentens Ord ere saa ubetænksomt valgte, at mange, som ikke kiendte hans redelige Tænkeniaade og hans gode Hjertelag bedre, kunde anseet dem som Beviis paa hvad en personlig Fiende i Recensents Skikkelse er i Stand til at give. De kunde sigt: Præstehad og Priest-

Priestkraft er der megen Skraal om; men den Had og den craft, der er ved Recensentere er dog endnu større.

See, saadant kunde af adskillige Steder i Recensionen sluttes, vist imod Recensentens Hensigt. Han har intet mindre høvt i Sinde end at sværte og skade A. Han er en ung Begynder i Recenseerkonsten, og har troet at han maatte holde sig det gode gamle Ordsprog efterretteligt: Nye Koste feie bedst.

Men vi komme til Deviserne. Strax i Begyndelsen siger Rec.: „Forfatteren begynder sin Fortale med den Compliment til den islandske Nation, at den i lang Tid har været sat ud af den Nødvendighed at tænke og handle. Vi meene dog, at de lange Fortegnelser paa islandske lærde Mand og Skribenter, endog i de senere Tider, som en Worm og en Einesen have meddeelt Publikum, kunne tværtimod noksom bevise, at Nationen virkelig har tænkt, ja meget grundigere og ordentligere tænkt end vi af nærværende Samlinger kunne slutte om Hr. Forfatteren.“

Her er Rec. i tre Henseender usorgtig. — Forst kunne disse Ord gjøre ham mistænkt for at ville paadigte A. en Fornærmelse af et heelt Folk, paa saa smt et Sted som Forstandsevrer ere. Man kunde let troe, at Rec. med Glid havde villet afmale A. som den der dømte et heelt Folk fra al Tænkraft. At A. ikke har havt saadan en nedrig Hensigt, er soleklar. Han siger ikke at Islænderne bleve berøvede Tænksevne og Meenesforstand, men at de, han taler om, vare satte indaf Nødvendighed at tænke og handle. Meeningen er: Monopolier have gjort den islandske Almne til Trælle, til Maskiner, der ikke behøve selv at tænke, selv at handle, men fra den aktive Tilstand, hvori den frie Mand er, ere styrede i den passive, hvori og vore Borneede ere. Om disse Borneede er omtrent det samme i disse Tider maugen en Gång er bleven sagt, og ingen har opholdt sig derover.

derover. Et er en Træl, som er sat udaf den Nødvendighed at tænke og handle, og et andet et Menneſke ſom ikke kan tænke om han endog vilde.

Derneſt er det ikke klogt giort af Dec. at han har forbyttet det Ord Almue, ſom A. bringer, med det Ord Nation, ſom er noget gandske andet. Her er det hele miſtydede Sted *): „Island, ſom i lang Tid har hængt ved „Ledebaandet, trænger naturligviis til at føres ved Haanden, „for at lære at bruge og benytte ſig af den ved Kongelig „Plakat af 18 August 1786 givne Handelsfrihed: Og da „den der værende Almue i Karhundrede har efter de „octroierede Handelsindretninger været ſat ud af Nødvendighed til at tænke og handle ſelv, behøves alſaa viſt nok „Evnen til det førſte at opvækkes, og til det ſidſte Negler „at virke efter. Den i Fattigdom nedſynkende Almue i „Island, — en uundgaaelig Følge af Mangel paa Leilighed til egen Virksomhed, — behøver ogſaa nødvendig „Underſtøttelse.“ FINDER nu Dec. den hele islandſke Nation heri navngiven, endſige fornærmet, ſaa tager han groveligen ſeik. Almue betyder de ringeſte Stænder, den ſaakaldte gemene Mand; men under Nation indbefattes den bedre, ja den bedſte Deel af et Folk med, ja almindeligen forſtaaer man kun denne Deel, naar man ſiger Nationen. Er da den islandſke Nation idel Almue, idel i Fattigdom nedſynket Almue?

Saaledes at forbytte Ordene, og ſaaledes at blive Karſag i at en A. ſaaer Anſeelse af Fornærmelſer, han aldrig har tænkt paa, viſer ingen Forſigtighed. Dec. kunde troffen den A. der havde kaldt ſligt hadefuldt Uredelighed, ja værre.

Endeligen er det ikke vel overlagt, at Dec. giør ſin Menneſkeforſtand miſtænkt, ved at yttre den pudſeerlige Møening, at man af en lang Fortegnelse paa lærde Mænd kan ſlutte hvorledes diſſe Mænd have tænkt.

Den

*) See Indledningen til HandelsMagazinet 1ſte Deel Side 3die.

Den samme Uforsigtighed har Rec. gjort sig skyldig i Side 377. Autors her bedømte Ord læses S. 121.
 „ Kunde man udjage den Fattigdom, tildeels og Egenraa-
 „ dighed og Fordom imod Underviisning af Fremmede, som
 „ nu sængsler mange Hænder o. s. v. ” Over dette Sted
 udlader Rec. sig saaledes: „ Neppe troe vi, at Nationen
 „ med Villighed kan gives en saa grov Beskyldning, fordi
 „ den maaskee ugierne har villet soiet mistlige Handels-Ver-
 „ tientes Egenraådighed videre end hvad den ester Ret og
 „ Villighed burde. ” Og han lægger til. „ Heraf kan da
 „ vel ikke sluttes noget til Indbyggernes Fordom mod Under-
 „ viisning af kyndige Fremmede, som med Oprigtighed og
 „ Kiertlighed kunne vide at behandle og omgaaes dem som
 „ Brødre og Venner og ikke som Monopolister. ”

Her har Rec. rigtig overilet sig. Ikke allene nægter han her noget, som mange, der have været i Island, forsikre at forholde sig saa, men han sætter os og i den Nødvendighed at giendrive ham med et Document, som siger mere end alt hvad han anfører. Et Brev af Kammer-Collegium til Hr. Biskop Sinner Johnson vil vise hvorvidt det, som Rec. kalder “ en grov Beskyldning ” er grundet.

Naar Rec. vil give sig den Umage, saa torde han nok faae en tilfredsstillende Efterretning, om hvad i Anledning af Baadebyggerie, og andre til Seiladsens og Fiske-riernes Forbedring sigtende nye Indretninger, ved et Kammercollegii Brev under 22 Februarii 1772 er bleven besalet at oplæse paa Prædikestolene. Han torde da uo! erfare, om ikke den for sit Fædrelands Vel og Ære saa omf sølende, den usorglemmelige Erichsen selv har underkrevet dette Kammerbrev.

Men Rec. røber den ofte paaankede Uforsigtighed ogsaa heri, da han gjør saa megen Ophævelse over en Beskyldning, som ikke er mere fornørmelig for den islandske

Almue end for den hos saa mange andre Nationer, som ogsaa er uvillig til at lære af Fremmede. Endog den ringere Engelskmand, den ellers saa retsindigt, og saa filosofisk tænkende Engelskmand, er intet mindre end villig til at søge sig Fremmedes Veiledning til Nytte.

Den tredie Prøve paa Uforsigtighed, hvoraf den, der ikke kender Rec. bedre, skulde slutte at han havde den slette Hensigt at lægge A. ud med den islandske Nation, og paadigte ham grov Tilfidsættelse af hvad han skylder et heelt agtbart Folk, læses S. 374. — A. havde S. 47 sagt: „ Han har funden megen Oplysning om, at Fiske-Inspectionen, der egentligen var en Controlle for de Herrer
 „ Søffelmænd, har den Tid *) været mange i Landet ubes
 „ hagelig, fordi den blev forettet af en Udlandning, ende
 „ skönt Hensigten uden Tvivl bedst vilde opnaaes ved den
 „ der var uden Conneriouer.“ Herover opholder Rec. sig, som om denne Grund ikke alleue var falsk, men ogsaa en uværdig, en lumpen Beskyldning, og høiligen fornærmelig for den islandske Nation, ligesom de formedelst Connerioner, hvorved han vist forstaaer Slægtskab, Venskab og Landsmandskab, ikke kunde handle ret og redeligt, og ligesom oplyste og eedsoorne Embedsmænd i Island kunde have mindre Høielse af Samvittighed end Autor. Ja, efter at have erindret ham om, at der findes Connerioner overalt i Verden, og ingensteds i disse Nager hyppigere og stærkere end i denne Residents, (som er gandske naturligt,) slutter han med disse Ord: „ Men — lad saa meget mueligt alle Con
 „ nexioner i Island ophøre, lad dets Børn, tværtimod det
 „ islandske Jus publicum og den gamle Pagt imellem Norge
 „ og Island, ikke mere nyde Landets Brød, og tænd derved
 „ en Usamdrægtigheds Ild imellem danske og islandske Un
 „ dersaatter der i Landet, de maae dog vel giftes, og Trods
 „ Hr.

*) Alt for 30 Aar siden.

„ Hr. Forf. Skulle vi see mange Connexioner derved at opstaae.“
 Man sees hvor uagtsom Dec. her har været, hvor lidet han har vaaget over sin Pen. Han har villet recensere en Autor, og sees ikke, at han sværter en Medborger. Han har villet revse ham for Ubetænksomhed i sine Udtryk, og falder derover selv til den utilgiveligste Uforsigtighed. Hvad kunde man ikke formode hos ham, dersom man ikke vidste han er en Ven af Autor? At forestille en Mand, som en lumsk Fiende af et Folk, han har levet iblande, og hos hvilket han har lagt Grunden til sin Lykke; som den der beskylder dette Folk for en udmærkende Uredelighed; som den der ikke under Landets Børn Landets Brod; som den der var i Stand til at tænde Usamdrægtigheds stygge Lue imellem Medundersaatter, til at udsaae Avinds Sød imellem Brødre; det er gyseligt! Dersom den A., der i sin Bog lægger de bedste Hensigter, de redeligste Bestræbelser, at medvirke til Islands Lyve for Dagen, virkelig skulde robt den ovenmeldte nedrige Tankemaade, saa var han jo den foragteligste Hykler. Derfor har Dec. selv ikke holdt ham, det veed vi; men den der læser Recensionen og allene dømmer efter den, maae dog fatte slige flotte Tanker om vor A. Det har Dec. ikke betænkt, da han paa det anførte Sted vilde øve sig lidt i at deklamere.

Det Hele løber ud paa, at A. har sagt, det var bedst at til Fiske-Inspectionen i Island, som en Art af Controle, en Udlanding blev tagen, som ingen Connexioner havde. Man behøve at anmærke, at denne Controle ikke engang angaar Pengesager eller Retteens Pleie, men allene Anordningernes Efterlevelse i Henseende til Fiskeriernes Søgning, og at de gode Folk i Henseende til nye Indretninger behøver Tilsyn, følger af det forhen Anførte. Ikke har A. ytret, at saadan en Embedsmand uden Connexioner var fornødent eller især paa Island fornødent. Nei, han fremsætter det, som en almindelig Sætning. Ikke taler han

et Ord, som kan geraade det islandske Folks Ere til større Skade end andres, Ikke har han engang givet et Vink, om hvad en anden Autor gandske ligefrem og positiv har fremsat. Af Høiagtelse for saa mange respectable Islandere, hvis Landsmænd dog altid de ere, som her bedømmes, ville vi ikke engang udskrive de Ord, samme A. *) bruger, som ellers for Rec. Skyld nok var værd. Han kan læse dem selv i den saa kaldte Islandophiti Anmærkninger over Compagniets Handel paa Island, andet Hæfte (udkommen 1772 hos Morten Hallager,) S. 34.

Hvad det islandske Jus publicum angaaer, da vil A. neppe underminere det, ved at holde for, at et Embede, som i sin Natur, helst naar det troeligen forestaaes, i hele Verden er forhadet, bedst blev besat med en Udlanding, som ingen Connexioner havde. Saa gandske forstræffeligt saa, i Forhold til Folkemængden, ere dog vel ikke de verdslige Betieneringer i Island, at en Biskeris-Inspection ikke uden følelig Skade kunde besattes med en anden Uundersaat. Desuden er der jo ingen Ulighed imellem de Danske og Norske, som beforders i Island, og de Islandere, som beforders i Danmark og Norge, og som begge Riger saa ofte have været stolte af at eie.

Vi have en Fortegnelse af alle verdslige Embedsmænd og Geistligheden paa Island i Hænde, af hvilket vi her maatte forelægge Læserne Indholdet, at de kunne dømme, hvor farligt det seer ud med det islandske Jus publicum. Paa hele Den findes 223 civile Embedsmænd, af hvilke 223 de 222 ere Islandere, og 1, nemlig Stiftamtmanden, en Dansk. Heraf dømme man nu, hvilken Fare de islandske Jus publicum løber, og hvor Familier Connexioner i Forhold til Folkemængden ere hyppigst, i det saa blandede Kiøbenhavn eller paa Island. Dog lad os høre den ansførte Islandophiti om denne Sag. Han siger

*) See Islandophiti Anmærkninger.

figer paa saame Sted: „ Jeg holder for, at den hiesste
 „ Dyrighed, der i Landet, burde være danske og norske
 „ Mænd, som fra vigtige Embeder hermedre burde promo-
 „ veres didhen. Hvis det noogen Tid maatte være de is-
 „ landske Studenter i Almindelighed tilladt at reise hid
 „ til os, da burde det være paa den Maade, at de kunne
 „ forfremmes hos os, og derimod see Ombytte til Zsland
 „ af danske Embedsmænd, og det er uden Tvivl en poli-
 „ tisk Maade, som bruges af alle Potentater, der vil
 „ naturalisere en udyrket og upoleret Provinds. “

Virkeligt oplyste og billigtænkende Zslandere vil-
 lende ikke finde sig fornærmede ved N. Ord, Conuersioner angaa-
 ende. Det er ikke allene Etik og Brug, men endog en
 Lov i Danmark og Norge, og i alle Lande, hvor der er
 en god Lovforsætning, at en Dommer ikke sidder i Retten,
 naar en nærbeslægtet Vens Sag er for. Ja vi have
 seet, at i en Sag, det ostindiske Compagnie havde ved
 Høieste-Ret, ingen af de Assessorer vare tilstede, som eiede
 Actier. Naar en Løge under Embeds-Eed giver en Sund-
 heds-Attest til Enkeltassen, skalle 2 Mænd paategne, at
 Løgen staaer i ingen Familie-Conuersion med Requyrenten.
 Med den største Tillid, man har til en Embedsmands
 Redelighed og eedelig Forpligtelse, forekommer man dog,
 saa meget mueligt, at hans Pligt kommer i Collision med
 hans Forbindelser. Vi bede so alle Gud vil bevare os for
 at ledes i Feilteelse. Klogskab byder desuden enhver Em-
 bedsmænd at undgaae enhver Leilighed, hvorved man kunde
 drage hans Upartiiiskhed i Tvivl. Derfor vil neppe mange
 Zslandere misunde en Fremmed det Embede, vor N. har
 talt om.

Atter en Prøve paa stor Uforsigtighed forekommer
 S. 370. „ Vel er det, “ siger Rec. „ at Hr. Forsatte-
 „ ren ikke indlod sig selv her videre i at udkaste en Man-
 „ til en nye Handels-Justice, “ og Narfagen, hvorfor
 han deri har gjort vel, er „ deels fordi han neppe har været
 „ saadant Arbeid voksen. “

Men siden Rec. veed saa meget og skrev saa positiv,
 saa burde han dog vel ogsaa vidst, at N. virkelig har
 gjort saadant et Udcast og forelagt det den islandske Com-
 mission 1786.

At dette Arbeid ikke saa gandske overgaaer hans Kræfter, kan Rec. see af Følgende, een af vore største Lærdes, een af vore forrige Cameralisters og om Island's Belnøiagtigst oplyste Mand's egne kristelige Ord.

„ Først Tak for Laanet af Bladene. “ Saa Ønsket, at De, den brave tænkende Danneemand, „ De den hulde „ Menneskeven, — som De i Stykket vil vise sig at være „ — maatte nyde Heldet af at have virket til Brødres Vel. „ Nu: i Guds Riste have De med ærligt Sindelag lagt „ deres Skierv — en gehaltig Skierv — bliv ved at gjøre „ hvad De formaae. Befal saa Alherren Udsaldet — Med „ Iver for Brødreus Vel: med Handlingerne, Dem til „ Gode, er det, som med Brødet der gives de Fattige — „ til Credit anskrives det os — og engang tilfore Tidernes „ Floed os det som svømmende paa Vandet. Vær velsignet „ af vor Gud — saa holde De ved Modet, at ville være „ en Sandheds kraftfuld Forkynder.

„ Februarii 1786.

X — .”

Vi have nu seet hvor usorgtig Rec. er gaaet til Verks i Henseende til Manden, hvor lidet han har søgt at undgaae Ansæelse af en personlig Fiende. Naar en Literaturdommer viser saamegen Mangel paa Overlag i denne Post, saa seer man nok, hvor usorgtig han maae have dømt i andre af mindre Betydning. Sandeligen, vilde man veie hver enkelt Dom, saa torde man finde dem vel lette. Men det er ikke Umagen værd at opholde Læseren længere dermed. Lad os tilstaae, at der findes her og der en Feil; hvad siger det? Vår derfor A. afmaales med saa sorte Farver, bør derfor den hele Bog forkastes og Publikum næsten gjøres bange for at læse den og at see dens Fortsættelse?

Det store Spørgsmaal ved et Skrivt, som disse Samlinger til et Handelsmagazin, er ikke: Er det godt skreven efter Autorkonstens Regler? Er det tilhørligt udpilet à quatre epingles? Har det sin rette Proportion i Kapitler og Paragrapher? Er hvert Afsnit blevet veiet, hver Tanke fileet, hver Periode rundet? Ja ikke engang med Billighed spørges: Er hver en Sætning fuldkommen rigtig? — Den redelige Dommer seer meest paa det Hele. Kommer dette til Rytte, indeholder dette adskilligt, ja mangfoldigt læseværdigt,

værdigt, brugbart, anvendeligt, gavnligt; saa tænker han A. gjerne et og andet, som kunde blevet borte, eller sagt bedre.

At denne Bog i det Hele er meget nyttig og vigtig, altsaa svarer til A. Hensigt, altsaa og burde med Tak bleven modtagen, derpaa kunne vi anføre et herligt Vidnesbyrd, af en indfødt sagskyndig, høistærverdigg Isølander, Hr. Biskop Hans Jindsen. Denne lærde og brave Mand, hvis Stemme dog vel gielder uoget mere end en ubekendt Recensent, siger i en Skrivelse, til Justitsraad Pontoppidan, dateret Skalholt den 9 September 1787 saaledes: „ Jeg har havt den
 „ Ere at modtage 2de Deres Velbyrdigheds Breve, og
 „ med det ene af dem Deres Handelsmagazin for Isøland,
 „ en Bog riig af de bedste og rareste Efterretninger, som
 „ meget interessere saavel denne for Isølands Handel critiske
 „ Tid, som den efterkommende. Havde nogen af vore
 „ Forfædre efterladt saadant Værk for deres Tid, hvilket til
 „ Uheld ikke er, saa havde man nu have større Oplysning
 „ og mangen en frugtbar, praktisk og grundig Kundskab
 „ om den fremfarende Handel, som nu savnes. Til Lykke
 „ altsaa høistærede Ven, med deres nyttige, og alle dem
 „ der ønske sig grundig Indsigt, kærkomne Arbejde, og
 „ gjør Deres Fortjenester af det Almindelige endnu større
 „ ved en ligesaa heldig Fortsættelse.“ Man sammenligne
 nu denne Dom med den vi hidtil have veiet, og see, hvilken
 har den største Vægt.

Copie af dette Extract, attesteret af Hr. Justitsraad Martini og Hr. Magister Uyerup, forevises paa Forlangende hos Udgifveren af disse Blæde.

(Saavidt den lærde Journal Kritik og Antikritik.)

Saaledes findes oplyst og afbeviist den anonymisfe Recensions mange Urigtigheder, hvorved jeg altsaa bør være roelig, og af Hiertet tilgiver min Bederspart, der ikke havde mindre Formaal, end at ville skade mig endog til Eres Forkleinesse. — Allene

vil jeg venfabelig tilføie en Erindring til den Ven, der forfattede den ommeldte grundfalfke Recenfion i de Berlingske lærde Efferretninger: At da borgerlige Love ftatuerer haanlige Straffe for den Dommer, der fkaader fin Næfte enten paa Vre eller Belfærd, ved forfættelig at domme imod fin Overbeviisning; monne da den Mand, fom uretfærdigen søger at ffiller andre ved deres litteraire Agtelte, selv fortienet at beholde fin? Saaledes er det, min Ven! tillige for Dem, fom enhver anden, en vigtig Sag at være ei allene troe og redelig, men endog aldrig at forglemme: Det Forbeholdenbed af offentlige Domme i de Ting, fom de ikke forftaae, er en stor Befkeedenbeds Dyd, fom egner og vel anftaaer et fornuftigt og agtværdigt Menneffe, der her have redelige Hensigter til enefte Formaal.

Kjøbenhavn, den 27 Januarii 1788.

Carl Pontoppidan.

T r y k f e i l.

- Pagina 3 Linie 6 ftaaer Blyes Klumpe, læs Blye i Klumper.
 Pagina 5 Linie 12 ftaaer Jufferter 2de Gange, læs Jufferter (eller Væge:Væge.)
 Pagina 6 Linie 9 ftaaer Brændevin (Rum), læs Rom.
 Pagina 7 Linie 4 ftaaer Hør: Hør, læs Hør.
 Pagina 7 Linie 5 ftaaer Staal: Staal, læs Staal (voteret.)
 Pagina 35 Linie 26 ftaaer lader betale, læs lader betale.
 Pagina 15 Linie 20 ftaaer Baker a 39 Potter, læs Deels: Vætere a 39 Potter.
 Pagina 36 Linie 26 ftaaer inden Dallet, læs under Dallet.
 Pagina 186 Linie 9 ftaaer Riveftald, læs Riveftald.
 Pagina 196 fidske Linie ftaaer Dvilde, læs Dvilde.
 Pagina 202 fidske Linie ftaaer Anmærket, læs Anmærket.

